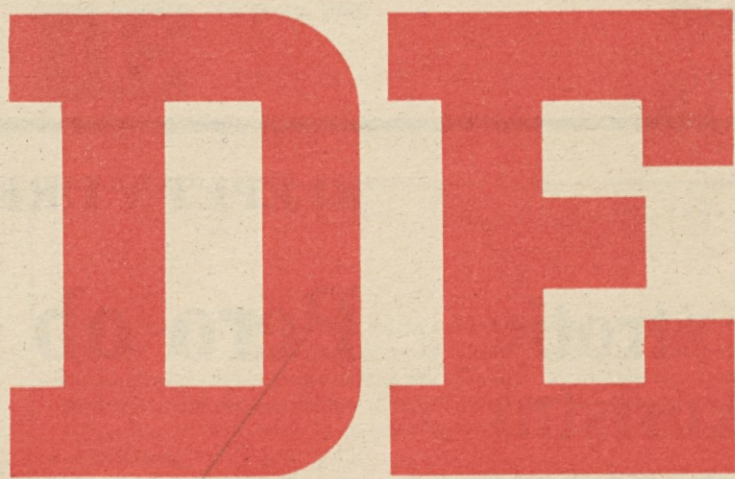

Samo administrativni ukrepi nas ne bodo izvlekli iz zagat

Uresničevanje družbenoekonomske politike gospodarske stabilizacije je bilo že ob sprejemu resolucije za leto 1980 opredeljeno kot temeljna naloga in cilj aktivnosti vseh samoupravnih in družbenih dejavnikov. Pri uresničevanju tega cilja smo v prvih mesecih letošnjega leta sicer dosegli določene rezultate, vendar smo ocenili, da zgolj z dosedanjimi aktivnostjo in predvidenimi okviri ekonomske politike postavljenih ciljev ne bomo mogli uresničiti. Na podlagi analize, ki jo je pripravil Zvezni izvršni svet, namreč dosedanja visoka stopnja rasti proizvodnje in družbenega proizvoda, čezmerna poraba — posebej investicijska, splošna in skupna, čezmerno naraščanje cen in inflacija ter vedno večji primanjkljaj v plačilni bilanci Jugoslavije niso zagotavljali, da bi se v dosedanjih okvirih in z že sprejetimi ukrepi ekonomske politike uresničevali predvideni stabilizacijski cilji letošnje resolucije. Zvezni izvršni svet je v okviru svoje ustavne pristojnosti zato sklenil, da zmanjša vrednost dinarja v primerjavi s tujimi valutami. Odločitev, kakorkoli težka, je bila nujna zato, da bi zagotovili realnejše odnose cen proizvodov in storitev doma in v tujini ter z večjo dinarsko protivrednostjo tujih valut spodbudili interes naših organizacij združenega dela za večji izvoz ter za smotno nadomeščanje mnogokrat tudi nepotrebnega uvoza.

Ker smo odločitev Zveznega izvršnega sveta sprejeli kot nujno, je prav, da ocenimo in razmislimo, kaj bi v organizacijah združenega dela in v družbi morali storiti, da bi sprejeto politiko gospodarske stabilizacije dosledno uresničili.

Prav je, da najprej ugotovimo, kje so razlogi, da ciljev politike gospodarske stabilizacije doslej nismo uresničevali dovolj dosledno. Mislim, da je vzroke mogoče poiskati predvsem v treh med seboj povezanih razlogih. Ti so:

Premalo dosledno smo uveljavili prvine samoupravnih družbenoekonomskih odnosov, predvsem pa združevanje dela in sredstev, samoupravno planiranje, svobodno menjavo dela in delegatske odnose. To ima za posledico, da združeni delavci še ne obvladajo vseh prvin pridobivanja, ustvarjanja in razporejanja dohodka ter da o pogojih pridobivanja, ustvarjanja in razporejanja dohodka mnogokrat odločajo premalo poučeni in brez zadostnega upoštevanja njihovih obveznosti za smotno upravljanje z družbenimi sredstvi.

V pogojih nekajletne visoke stopnje inflacije, ob mnogokrat neupravičenem in preobsežnem administrativnem poseganju v pogoje pridobivanja in ustvarjanja dohodka ter ob znatnem delu družbenih sredstev, ki se brez vpliva delavcev prelivajo iz

dohodka enih organizacij združenega dela v druge, smo v zadnjih letih kar precej zamenjali tudi temeljni ekonomski kriterij gospodarjenja, tako v organizacijah združenega dela kot tudi v družbi kot celoti. V takih pogojih se je v organizacijah združenega dela marsikje uveljavila navada, da so reševanje svojih slabosti terjali od »družbe«, da so svojo preniko produktivnost ali potrebam trga in smotni delitvi sredstev neprilagojene proizvodne usmeritve želeli povečati s povišanjem cen ali mnogokrat prav tako premalo preverjenimi investicijskimi odločitvami in podobno. Skratka, prizadevanja za večjo produktivnost dela na podlagi združevanja dela in sredstev ter krepitve kvalitnih dejavnikov gospodarjenja niso bila dovolj v središču pozornosti.

V organizacijah združenega dela pa tudi v občinah in drugih družbenopolitičnih in samoupravnih interesnih skupnostih smo premalo dosledno uveljavljali odgovornost za izvrševanje sprejetih družbenih usmeritev, pa tudi predpisov ter sporazumov in dogovorov.

Ob dejstvu, da je v Jugoslaviji okoli 86.000 samoupravnih subjektov, ki razpolagajo z dohodkom, je mnogo teh menilo, da majhna kršitev dogovorjene usmeritve še ne more ogroziti sprejetih ciljev. Če je, in ker je tako mnogokrat ravnalo več teh

subjektov, so njihove majhne kršitve in nedoslednosti v družbi kot celoti predstavljale že bistveno ogrožanje sprejetih družbenih usmeritev. Vse večkrat so se tudi izgovarjali drug na drugega in opravičevali svoje ravnanje z objektivnimi okoliščinami. Rezultat tega je bilo nedosledno uresničevanje sprejetih družbenih usmeritev, ne da bi se uveljavila odgovornost za takšno stanje.

Če s temi razlogi soglašamo, potem je na dlani, da doslej sprejeti ukrepi Zveznega izvršnega sveta lahko le pripomorejo k odpravljanju negativnih posledic našega dosedanjega ravnanja, da lahko dajo sicer tudi določene pozitivne ekonomske učinke v krajšem obdobju, da pa sami zase ne morejo odpraviti vzrokov, ki so nas privedli v dosedanje gospodarske težave. Zato tudi Zvezni izvršni svet predlaga, naj bi v letošnjem letu deloma že do sprejetja novega srednjeročnega plana, v organizacijah združenega dela ter v samoupravnih interesnih in družbenopolitičnih skupnostih sprejeli dodatne odločitve, ki bodo lahko zagotavljale pozitivne učinke za daljše obdobje.

Mislim, da morajo vse te odločitve ustvariti podlago za nadaljnji razvoj družbenoekonomskih odnosov na temeljih samoupravljanja, za krepitev ekonomskih zakonitosti in kriterijev pri gospodarjenju z družbenimi sredstvi ter za uveljavljanje odgovor-

nosti za družbeno smotno upravljanje in gospodarjenje z njimi. Ne smemo dovoliti, da bi se za izboljšanje gospodarskih razmer posluževali administrativnih ukrepov, ki teh ciljev ne morejo zagotoviti. Vemo namreč, da je izhod iz današnjih problemov družbenoekonomskega razvoja le v krepitvi položaja in odgovornosti ter v zavestni aktivnosti za preseganje sedanjega stanja.

Zagotoviti moramo tudi, da bo »breme stabilizacije« enakomerno in upravičeno razporejeno: usklajevanje z realnimi okviri razpoložljivega dohodka mora veljati ne le za osebne dohodke, temveč tudi za splošno in skupno ter še posebej za investicijsko porabo.

In končno, z družbeno akcijo moramo zagotoviti, da bo naša usmeritev na razne oblike omejevanja porabe le eden od sprejetih ciljev. Čeprav moramo v sedanjem času tudi ta cilj dosledneje uresničevati, pa se moramo mnogo bolj kot doslej usmeriti predvsem v prizadevanja za ustvarjanje večjega dohodka na podlagi večje produktivnosti dela.

Poudariti bi morali, da sedanje družbenoekonomske razmere terjajo odločno ukrepanje. Njihova posledica bo neizbežno preverjanje mnogih že sprejetih odločitev in tudi odpoved nekaterim željam, ki jih imamo, pa tudi nekaterim navadam in obli-

kam, navadam, ki smo jih izven realnih možnosti imeli. Če tega ne bomo zavestno sprejeli in ne bomo pripravljeno tudi uresničiti, se bomo prav kmalu srečali s še večjimi problemi. Če bomo ob vsakem problemu najprej poskušali opredeliti svoje dosledno ravnanje in iskati vse možnosti, da ne bi bili »prizadeti« tudi mi, potem uspehov ne bo. Če ne bomo pripravljeno odpravljati lastnih slabosti, temveč bomo od »države« zahtevali, da rešuje naše probleme, potem ne bomo uveljavili svoje samoupravne odgovornosti in ne bomo prispevali k ustvarjanju trajnih podlag za stabilen gospodarski razvoj in nadaljnjo krepitev družbenoekonomskih odnosov. Prepričan sem, da se zavedamo, da tako ne smemo ravnati. Prepričan sem, da bomo s svojo aktivnostjo to tudi dokazali.

Sindikati imamo za uresničevanje vseh navedenih nalog in obveznosti sprejete jasne in konkretne usmeritve. Naša dolžnost je, da jih dosledno uresničujemo. Pomembno je, da bomo sindikati z vsemi oblikami naše aktivnosti stalno v središču konkretnih življenjskih problemov, s katerimi se bodo srečevali delavci tako v posameznih organizacijah združenega dela kot tudi v občini, republikah in v vsej domovini ter da bomo s svojimi usmeritvami in akcijami pravočasno pomagali organizirati in usposabljalni delavce, da bodo te probleme uspešno reševali.

Miran Potrč

Klepet v uredništvu

Pero ob kladivu, ne namesto njega

Stran 2

Naši pogovori o dislociranih obratih

Kako iz obrata raste TOZD

Stran 3

»Krkine« nagrade letos že desetič

»Krka« je prestopila dolenske bregove

Stran 6

Po sledih prvomajske listine Zveze sindikatov Jugoslavije

Sindikat ne sme »zarjaveti«

Stran 8

Med brigadirji MDA »Bela krajina '80« v Kotu pri Semiču

Vodovod, ki jim pomeni življenje

Stran 9

Kulturni dogodek v Slovenski Bistrici

Gledališke igre ljubiteljev

Stran 12

Ob štirideseti obletnici tretje konference KP Slovenije

Revolucionarna izročila vgrajevati v današnje delo

Stran 14

Obisk za odrom folklorne skupine Tine Rožanc

Pritegne in drži za vedno

Stran 16

Razprava o delitvi po delu

»Čebele« in »troti« niso enako koristni

V sindikatih se začena javna razprava o oblikovanju družbenega dogovora o skupnih osnovah za oblikovanje in delitev sredstev za osebne dohodek in skupno porabo. Razprava o tem dogovoru je samo nadaljevanje bogate dejavnosti sindikatov pri ustvarjanju sistema delitve sredstev za osebne dohodek po delu in rezultatih dela, katere »vrhunc« v letošnjem letu bo novembrska konferenca sindikatov o delitvi po delu. Delavci bodo v naslednjih mesecih ovrednotili ponujene rešitve in, kjer ne bodo z njimi zadovoljni, dodali svoje predloge. Da bodo razprave žive, dokazuje že razprava na republiškem svetu ZSS o osnutku družbenega dogovora: dopolnilnih in spreminjalnih predlogov je kar za nekaj strani časnika.

Razprava o delitvi po delu pa pridobiva še poseben »prizvok« ob prizadevanjih za ustalitev gospodarstva, katerim so zadnji ukrepi ZIS dali izjemno resen ton. Nemara zveni protislovno, da bi se delavci lahko samoupravno dogovarjali o delitvi po delu in rezultatih dela, ko postavljajo osebnim dohodkom okvire tako težak gospodarski položaj in nizek dohodek, kot tudi administrativni ukrepi, sprejeti te dni. Toda ni tako!

Prav v tem položaju, ko nam v gospodarstvu teče voda v grlo, in nam bo še nekaj časa, se moramo še bolj zavzeto spoprijeti z dosedanjimi težnjami in razmerji v delitvi sredstev za osebne dohodek — in z delitvijo sredstev za skupno porabo. Tudi do sredstev za skupno porabo ne pridemo drugače, kot da moramo najprej ustvariti dohodek in so torej tudi odvisna od rezultatov našega dela.

Višino osebnih dohodkov vedno, tudi takrat, ko dobro gospodarimo, določa višina doseženega dohodka, oziroma njegova rast... Zategadelj je zdaj priložnost, oziroma bolje povedano, nujna, da v delitvi sredstev za osebne dohodek vzpostavimo pravilna razmerja. Težak gospodarski položaj nas sili, da delavcem, ki delajo več in bolje, ki bolje izkoriščajo delovni čas in delovna sredstva in torej več prispevajo k ustvarjanju dohodka, damo večje osebne dohodek. »Čebelam« več, »trotom« manj, kajti le »čebele« bodo prinašale več dohodka. Samo večji dohodek je porok, da bomo premagali gospodarske težave — in pa seveda smotno trošenje le-tega. Nesmotno pa ga trošimo tudi takrat, kadar dajemo enake osebne dohodek tistim, ki veliko prispevajo k rasti dohodka in tistim, ki prispevajo malo ali nič!

Boris Rugelj

Sindikat in sanacija v Tomosu

»Kratek stik«

Pred dnevi so mi sindikalni aktivisti koprškega Tomosa pripovedovali, da odločno podpirajo nedavno sprejeti sanacijski program njihove organizacije združenega dela in prizadevanja poslovnega odbora, da bi ta program uresničili. Hkrati pa so potarnali, da poslovni odbor včasih ne razume njihove pripravljenosti za sodelovanje in da zavoljo tega prihaja do »kratkih stikov« in nesporazumov, ki škodujejo enotnosti akcije za odpravo težav, v katerih se je znašel Tomos.

Tudi Boris Kralj, predsednik občinskega sveta zveze sindikatov v Kopru, me je opozoril na te »nesporazume«, ki pa po njegovem mnenju ne izvirajo iz nerazumevanja poslovnega odbora ali podcenjevanja vloge in dejavnosti sindikata. Predvsem gre, kot je dejal, za ostanke starih pojmovanj nekaterih ljudi v tem kolektivu, da je moč najti izhod iz sedanje zadrege zgolj z družbeno pomočjo in brez lastnih naporov, odrekovanja, temeljitega varčevanja in nenehnega zmanjševanja proizvodnih stroškov, ki se jim sindikat ni dovolj odločno uprl. Med razpravo o sprejemanju sanacijskega programa, s katerim nameravajo odpraviti ogromno izgubo (lani 200 milijonov dinarjev), ki se letos še povečuje, je namreč nekaj »znanih demagogov« iz vrst takomenovane srednjega kadra skušalo pridobiti delavce za svoje trditve, da bo sanacija okrnila njihove pridobitve in pravice ter škodovala njihovi socialni varnosti, zato je »družba« dolžna, da pokrije njihovo izgubo. Na zborih delavcev in na sindikalnih sestankih so poleg veliko govorili predvsem o tistih ukrepih, ki neposredno prizadenejo delavce, manj pa o večjih proizvodnih naporih in boljšem poslovanju. Ob koncu razprave so delavci resda podprli program za ozdravitev razmer v organizaciji združenega dela in sklenili, da bodo Tomos sanirali z lastnimi napor, toda dejstvo, da sindikat ni znal dovolj dobro voditi in usmerjati te razprave, je sprožilo nekaj kritičnih pripomb poslovnega odbora. Ta kritika pa naj bi le spodbudila prizadevanje sindikata za sanacijo in tako so jo na občinskem sindikalnem svetu tudi razumeli.

Ni namreč dovolj, če sindikalna vodstva podpirajo ukrepe poslovnega odbora, je dejal Boris Kralj. Sindikat je organizacija delavcev, ki morajo dobro vedeti, da si bodo zagotovili socialno varnost in boljše življenjske razmere pa tudi tovariške odnose v kolektivu le, če bodo dobro delali. In tudi, če si bodo delili samo toliko, kot ustvarijo. To spoznanje nam oblikuje sindikat v svojih osnovnih organizacijah in v skupinah in ko bo to storil, ne bo več vzrokov za nesporazume.

Ta izkušnja sindikalnih organizacij koprškega Tomosa pa je v teh dneh, ko smo se resno lotili stabilizacije našega gospodarstva, še kako pomembna.

Janez Volčič

KLEPET V UREDNIŠTVU

Pero ob kladivu, ne namesto njega

Akcija »Tisoč delavcev — sodelavcev« je dodobra zakorčila v drugi mesec in ker sodi predvsem pod sindikalno streho, smo na klepet v uredništvo povabili Boštjana Pirca, predsednika komisije za obveščanje in politično propagando pri RS ZSS. Ker smo o namenu in pomenu akcije napisali že kar nekaj besed, so nas tokrat zanimali predvsem prvi rezultati.

DE: Dva meseca ni dolga doba, saj ima akcija sindikatov predvsem dolgoročne težnje. Vendar so bile priprave nanjo temeljite in gotovo se že da spregovoriti o njenem poteku?

Boštjan Pirc: »Njen sad je najbolj viden tam, kjer je bilo obveščanje že sicer urejeno približno tako, kot si ga zamišljamo. V takšnih okoljih je akcija stekla takoj, z njo so vse delavce seznanili in že prihajajo prvi prispevki. Paleta tem je pisana — sega od razmišljanj, kaj velja storiti za boljše obveščenost delavcev do foto reportaž...

Vse prve ugotovitve pa niso ugodne. Ponekod akcijo pojmujejo le kot malce širši razpis — prej so pisali »sodelujte«, zdaj pišejo »sodelujte v sklopu akcije« »Tisoč delavcev — sodelavcev«. Čeprav drži, da je pridobivanje novih dopisnikov eden ciljev akcije, nikakor ni edini niti osnovni. Kjer so dobili vtis, da akcija povzdiguje vlogo glasil v združenem delu, pač niso pokukali za zunanji videz. Pozabili so na eno izhodiščnih smeri, na celovito oceno obveščanja v posameznih okoljih in še na marsikaj.«

DE: In kje tiči vzrok za zgrešena pojmovanja, za pomanjkljivo razumevanje akcije, ki ji je sindikat pravočasno odmeril pravo težo?

Boštjan Pirc: »Ta odmera pač še ni dosegla vseh ravni sindikalne organiziranosti. Že vrsta obiskov v delovnih organizacijah pred začetkom akcije je jasno pokazala — kjer sindikalna organizacija ni dovolj prisotna, obveščanje šepa. Nedavno smo na posvetu s predsedniki in sekretarji občinskih sindikalnih svetov ugotovili, da na številnih sestankih pod prvo točko ugotovimo, kako obveščanje ni v redu in bo treba, morali bomo, kazalo bi... Kaj in kako pa bomo sami prispevali, da bo steklo, pa spregovorimo (če sploh) pod točko razno. Kot ukleto se obveščanje vedno znajde neke na koncu lestvice nalog. Škoda, saj bi marsikatero akcijo znotraj sindikatov hitreje, lažje in bolje izpeljali, če bi bilo obveščanje takšno, kot si ga želimo.

Sindikalne organizacije se torej pomena tega področja še ne zavedajo v pravi meri in se vanj premalo vključujejo. Prav akcija je dobra priložnost, da se to spremeni — in ne le v sindikatih, vse družbenopolitične organizacije bodo morale z roko v roki primakniti delež, ki jim gre. In še nekaj je — v Krškem, v Tovarni celuloze in papirja Djuro Salaj, je predsednik sindikata iskreno povedal, da nam marsikaj prijia biti objekt obveščanja, saj bi se morali znebiti lepega kosa lenobe, da bi se prelevili v subjekt.«

Akcija »Tisoč delavcev-sodelavcev« že odmeva

DE: To je že lep uspeh akcije. Dobro je, da poleg svetle plati tudi temna pride čimprej na dan. Zdaj se je pokazala, kaj pa kaže storiti, da bo zasijala?

Boštjan Pirc: »Na eni prvih jenski seji bo Republiški svet Zveze sindikatov Slovenije temeljito prerešetal sistem obveščanja v združenem delu in tak celovit pristop bo gotovo dobra pomoč. Sploh se bo letos »sindikalni motor« vrtel v tej smeri. Nemalo pomanjkljivosti pa bomo lahko rešili kar sproti. Kjer

Ja, tudi v vseh sindikalnih organizacijah se še niso zdramili

za obveščanje niso storili nič ali skoraj nič, so se po razpisu akcije že zdramili in sami zavihali rokave. Za področje obveščanja so zadožili posamezne delavce in ti po prvih korakih vse bolj prodirajo k pravi vsebini. Korak za korakom prinaša prve izkušnje, prve ocene uspehov in slabosti in vse bolj se bližamo zamišljeni celoti.«

DE: Preden bi se lotili posameznih primerov dvo-mesečnih izkušenj, se vrnimo še enkrat k sindikalnim. Kaj bi še morali napraviti?

Boštjan Pirc: »Marsikaj, marsikaj! V »sindikalnem vrhu« bomo do jeseni opredelili čim bolj smotno delitev nalog posameznih sredstev in načinov obveščanja. Skušali bomo priti do celovitega sistema, ki pa ne bo zanemaril posebnosti posameznih okolij. Eden od ciljev ali še bolj izhodišč akcije je tudi, da bi si v družbi nasploh in v sindikatih posebej končno prišli na jasno, kaj obveščanje v resnici pomeni. Tako ga bomo lahko tudi pravilno ovrednotili.

Čudno pravzaprav, da je treba o tem pomenu še govoriti, saj je tako očiten. Vinko Hafner je o akciji zaključni račun že začel govoriti kot o akciji obveščeni delavcev. Prav v tej akciji je namreč spet prišlo na plan spozna-

nje o neprecenljivi vlogi obveščanja.

Načrtujemo tudi nove obiske v delovnih organizacijah. Že opravljeni so pokazali, da se v takšnih pogovorih brž razvije kritična obravnava, pojasni marsikakšen nesporazum — skratka, vsi skupaj se zamislimo, kar razreši nemalo vprašanj. Povedal sem že, kako napačno ponekod pojmujejo akcijo in tudi obiski bodo pripomogli k spoznanju, da obveščanje samo po sebi ni njen namen. Gre za njegovo

Primerov je toliko kot okolij

družbeno vlogo, tesno vpletenost v sistem samoupravljanja, demokratizacijo družbenih odnosov.

Sindikalna akcija bo nenazadnje moralna odgovoriti tudi na vprašanje, ki to ne bi smelo biti — čigavo je pravzaprav obveščanje?! Še je namreč moč najti glasila, ki so preprosto zvočnik skupnih služb. Ko bodo postala res stvar sindikalnih organizacij, vseh delavcev, bo tudi odgovor na drugo vprašanje drugačen. Gotovo bo potem tudi pristop sindikalnih delavcev povsem drugačen, njihova odgovornost večja...«

DE: Akcija je pač sindikalna in se tako vrtimo okoli sindikatov. Pa vendar, nekaj bi kazalo reči tudi o ljudeh, ki se v organizacijah združenega dela ukvarjajo z obveščanjem?

Boštjan Pirc: »O njih se da gotovo marsikaj povedati — primerov je namreč skoraj toliko kot delovnih kolektivov. Povsod gledajo na obveščanje drugače in tako je tudi položaj »obveščevalcev« različen.

Le za primer — v stabilizacijskih prizadevanjih so ponekod začeli z varčevanjem prav na tem področju, kar spet dokazuje moje prejšnje besede, kako je obveščanje nizko na vrednostni lestvici. Nasploh namenjajo

temu področju zelo različna sredstva, res ponekod prevelika. Razkošju se gotovo velja odreči, okrniti obveščanje zaradi varčevanja pa je vse prej kot varčno ravnanje, saj je vez med obveščeno in dobrim gospodarjenjem ničkolikokrat potrjena.

No, tudi s skromnimi sredstvi pa z razumevanjem, voljo in delom se da veliko doseči. Recimo bilten, ki terja skromna sredstva, pravilno organizirane ustne informacije so lahko še kako pomembne... Najti je treba pač smotno razmejitev med sredstvi in načini, da, denimo, tovarniško glasilo ne tekmuje za vsako ceno z občinskim in širše. Sploh je vprašanje, kdaj in kako daleč naj glasilo seže čez tovarniško ograjo in v tej oceni bomo v celovitosti le izhajali iz posameznih okolij in njihovih razmer ter pogojev. Jeseniški Železar je na primer dosegel občinsko raven, kjer pa občinsko glasilo svojo vlogo dobro opravlja, naj tovarniško kar ostane v svojih mejah.

Večkrat že se je pokazalo, da povsod branijo in hvallijo tisto, kar pač imajo. Kjer slone na ustnih informacijah, oporekajo potrebi po pismenih... Pokaže pa se, da formalno krasno urejen sistem informiranja, ki obsega revije, mesečnike, tedenske in dnevne informacije, po vsebini povsem zataji — tam je tudi samoupravljanje zgolj formalno, srečamo se z »lakerovko«, nekritičnim pisanjem...«

DE: Kako pa je nasploh s kritičnostjo teh glasil?

Boštjan Pirc: »Spet kakor kje, pogosto pa ne ravno najbolj. Tako lahko v sredstvih javnega obveščanja beremo o težavah določenega kolektiva, pa o tem v lastnem glasilu ni ne duha ne sluha. Nekritičnost je povezana tudi z vrednotenjem tega dela, ki je brez dvoma težavno, odgovorno in ustvarjalno zahtevno. Vendar, ko jih človek zaradi ustvarjalne kritike namesto spodbude, tudi materialne, dobiva po glavi, počasi ponikne v oportunistično obrambno obnašanje. Prav tu kaže včasih iskati vzroke za sivino, ki veje iz nekaterih glasil v združenem delu.

So tudi drugačni primeri, samocenzura na primer, ki doseže vrh v skrbništvu — češ, delavca bi taka in taka informacija zbegala, torej ni zanj — in ko vodilni delavci novinarje in sindikalne delavce prav spodbujajo k večjemu pogumu in kritičnosti.

DE: In kako iz vseh teh zagat?

Boštjan Pirc: »Kot iz vseh že omenjenih in drugih, ki smo jih morda izpustili. Delavci morajo bolj obvladovati celotno organizacijo sistema obveščanja. Doseči morajo delegatsko voljene odbore za obveščanje, v katerih bodo predstavniki vseh družbenopolitičnih organizacij, samoupravnih organov in uredniških odborov. Tako bi pripomogli k razdelitvi odgovornosti, boljše družbenemu položaju vseh, ki skrbje za obveščanje, njegovemu podružbljanju... Tudi monopolu nad informacijo in manipuliranjem z njo bi se tako lažje izognili, kot pa, če je uredniški odbor ali celo posameznik prepuščen sam sebi. Še enkrat — vse to je naloga sindikata in vseh družbenopolitičnih organizacij, ki so dolžne zagotoviti tako obveščanje, ki bo resnično v delavčevih rokah.

Ciril Brajer

Naši pogovori o dislociranih obratih

Kako iz obrata raste TOZD

Družbenoekonomski odnosi med dislociranimi obrati v temeljnih organizacijah združenega dela, njihova samoupravna organiziranost in vpliv na odločanje v TOZD so že dalj časa v žarišču zanimanja družbenopolitičnih organizacij združenega dela. V praksi se srečujemo z dokaj različnimi odnosi do dislociranih obratov. Najdemo primere, ko so le-ti povsem brez besede, brez moči odločanja in tudi take, kjer so v skladu z zakonom o združenem delu uredili samoupravne odnose ter se tako organizirali, da jih neke vrste »samostojnost« spodbuja v hotenju, da čim prej postanejo temeljna organizacija združenega dela. V našem zapisu o dislociranih obratih ne ponavljamo sprejetih sklepov zveze sindikatov in zveze komunistov o samoupravni preobrazbi tega dela združenega dela. Ne objavljamo tudi izsledkov nekaterih raziskav — žal redkih in premalo poglobljenih — o samoupravljanju v dislociranih obratih. Želimo le opozoriti, da je vprašanje dislociranih obratov še zmeraj aktualno in da bi kaj kmalu kazalo spet postaviti na »dnevne« rede sej družbenopolitičnih dejavnikov oceno, kaj smo v zadnjih dveh letih na tem področju postorili. Naš zapis je iz Rogaševcev, kjer se zavedajo, da še ni vse urejeno tako, kot bi moralo biti glede na zakon o združenem delu, vendar se trudijo, da njihov dislocirani obrat postane čim prej ekonomsko sposoben za temeljno organizacijo združenega dela.

Postojnski LIV je v zadnjih nekaj letih razširil svoje proizvodne »tipalke« tudi v druge predele Slovenije. V neposredni bližini Postojne, v Hruševju, je že pred leti nastal dislociran obrat. V zadnjih dveh letih pa so ju odprli tudi v Oslinici pri Kočevju in v Rogaševcih v Prekmurju.

Naš pogovor o aktualnih vprašanjih gospodarjenja in samoupravljanja v dislociranih obratih se je pričel v Rogaševcih, kjer je zaposlenih 62 delavcev, nadaljeval pa se je v postojnskem Livu. Bolj natančno povedano: v temeljni organizaciji združenega dela Kovinski izdelki, pod katere okrilje spadajo vsi dislocirani obrati Liva. Poleg tistih vprašanj, ki so povezana z nadaljnjim razvojem rogašovskega obrata, s prihodnimi investicijskimi naložbami v tem manj razvitem predelu Slovenije, kjer je LIV postavil tovarnico, nas je zanimalo predvsem, kako delavci v tem dislociranem obratu uresničujejo svoje samoupravne pravice in nenazadnje tudi to, kdaj bodo »dozoreli« pogoji za ustanovitev temeljne organizacije združenega dela.

Sprememba načrtov

Še preden so v predlanskem oktobru začeli graditi proizvodno halo v Rogaševcih, je skupina delavcev Liva že delala v sposojenih proizvodnih prostorih v murskosoboškem centru poklicnih šol. Odločitev o tem,

da bodo v Rogaševcih zgradili orodjarno, ni bila slučajna, saj je LIV računal — tako pa so baje zagotavljali tudi odgovorni družbenopolitični dejavniki v Murski Soboti — da za takšno proizvodno usmeritev ne bo težav pri zaposlitvi ustreznega profila kadrov. Sodeč po razgovorih v Rogaševcih in v Postojni pa temu ni bilo tako. Zato so proizvodne zmogljivosti morali nameniti predvsem proizvodnji mešalnikov betona, elementom visokonapetostnih stikal za potrebe IMP in elementom za stroje za rotacijsko kovičenje. V zadnjem času pa se je tej proizvodni usmeritvi priključila še izdelava camp pribora in oprema za notranji transport.

Orodjarna potemtakem ni živela v pravem pomenu besede. Feri Sabotin, vodja konstrukcijskega oddelka in član delavskega sveta TOZD Kovinski obrati, nam je med drugim dejal, da na orodjarno navkljub velikemu povpraševanju po takih profilih delavcev, v Livu niso pozabili, saj skrbijo za naraščaj orodjarjev prek izobraževalnega centra poklicnih šol v Murski Soboti.

O vsem tem smo se pozanimali tudi v Postojni, na sedežu temeljne organizacije združenega dela. Direktor Evgen Žmak nam je povedal, da se je LIV odločil za gradnjo svojega obrata v Rogaševcih predvsem zato, ker so njihove »orodjarske zmogljivosti« premajhne. »In ker nismo dobili ustreznega kadra za tovrstno dejavnost, smo kajpak morali »preseliti« v Rogaševce večji del tudi tiste proizvodnje, ki ni bila »zanimiva« za odločujoče. Pravzaprav gre za nedokončano naložbo — zgraditi bi morali še eno halo za proizvodnjo mešalnikov betona z ustrežno lakirnico in sušilnico — in potemtakem ni nič čudnega, če je ta naša organizacijska enota na repu poslovne učinkovitosti. Že v tem četrletju bi morali pričeti z gradnjo nove proizvodne hale, ki bi skupaj z opremo veljala nekaj več kot 30 milijonov dinarjev. Na enem izmed sestankov v Roga-

ševcih smo se zavzeli — bili so tudi pomembni tovariši iz občine —, da poskusimo zvrniti sredstva za naložbo na osnovi skupnega vlaganja. Gre za tisti del sredstev, ki bi nam omogočil bančne kredite... Rezultat? Do 9. junija smo uspeli zbrati pol milijarde starih dinarjev od naših partnerjev. Akcija še ni zaključena in mislim, da nam bo vendarle uspelo od skupno šestdesetih ponudb za sovlaganje doseči še več, kot pa zdaj kažejo rezultati. »Pritiskali« bomo, kajti glede na sedanje razmere je to edini način, da si prek sovlaganja zagotovimo zadostna sredstva. Zadnje besedo pa imajo seveda banke.«

V Rogaševcih in v Postojni

smo slišali, da je nova naložba med temeljnimi vprašanji prihodnjega normalnega razvoja tovarne in tudi oblikovanja temeljne organizacije združenega dela. »Če bi zgradili nove zmogljivosti,« sta nam pritrjevala Feri Sabotin in predsednik osnovne organizacije zveze sindikatov Stanko Sever, »bi lažje dihali. Sicer že zdaj velja, da dosegamo takšne rezultate poslovanja, kot če bi bili temeljna organizacija združenega dela. Ne bo pa tudi napak, če povemo, da bo naš šestdesetčlanski kolektiv vendarle letos »pridelal« 66 milijonov celotnega prihodka. K temu velja še dodati, da so marsikatero delovno pripravo v našem obratu — še posebej velja to za proizvodnjo mešalnikov betona — naredili delavci sami.«

V Postojni smo slišali, da je rogaševski dislocirani obrat lani »prigospodaril« okrog pet milijonov izgube. Morda bi kazalo prislusniti direktorjevim besedam: »Nekaj takšnega je. Vendar pa moramo poudariti, da je to posledica sorazmerno visokih transportnih stroškov med Postojno in Rogaševci in tudi nizke povprečne produktivnosti v dislociranem obratu Rogaševci. Nizke zato, ker tam še ni vpejana proizvodnja, ker je še mnogo pomanjkljivosti v organizaciji dela... Če pa primerjamo

Ena izmed glavnih nalog v naslednjem obdobju je hitrejša povečevanje proizvodnje in storilnosti... Kajti samo večja proizvodnja in storilnost zagotavlja višjo življenjsko raven, večje zaposlovanje, hitrejši razvoj gospodarsko manj razvitih krajev, širše in uspešnejše vključevanje našega gospodarstva v mednarodno delitev dela itd. To pa nam bo omogočilo tudi večje uspehe v boju za stabilizacijo gospodarskih tokov in za nadaljnji razvoj socialističnih proizvodnih odnosov na temelju samoupravljanja.

Tito na 10. kongresu ZKJ

△ Mešalniki betona so ta čas najpomembnejši proizvod rogašovskega Liva

△ Takšno varjenje je rezultat inovacije delavcev v Rogaševcih

produktivnost po fazah proizvodnega procesa, po tem, v kolikšnem času naredijo mešalnik betona in če odpišemo ozko grlo lakirnice v Rogaševcih — so po produktivnosti nekoliko boljši kot mi, v Postojni.«

Pravzaprav se ne moremo odločiti, ali je ekonomski vidik gospodarjenja v dislociranem obratu LIV v Rogaševcih že zadosten pogoj za oblikovanje tega dislociranega obrata v temeljno organizacijo združenega dela. Morda po novi investiciji... Morda še prej, kajti po besedah Evgena Žmaka bo Liv »predal« nekaj orodij za vlečenje posode za mešalce Avtoradgoni, ki ima že zdaj ustrezne zmogljivosti in priprave za tako proizvodnjo. Potlej bi — seveda po izgradnji dodatne hale — lahko to delali tudi v Rogaševcih. Vse to je čista ekonomska računica, saj so stroški prevoza zares previsoki...

Urejen samoupravni sistem

V Rogaševcih so zadovoljni s sedanjim sistemom obveščanja in samoupravljanja. Tako kot drugi organizacijski oddelki v okviru temeljne organizacije združenega dela imajo svoj zbor delavcev, ki se v skladu s samoupravnimi akti odloča o temeljnih

rešitvah, ki zadevajo razvoj in odnose v Livu. Toda kakšnih posebnih pristojnosti pri odločanju o razvoju svojega obrata nimajo, čeprav smo v številnih dokumentih in tudi v zakonodaji zapisali, da morajo le-te imeti tudi dislocirani obrati. Pravzaprav smo dobili občutek — po pripovedovanju naših sogovornikov v Rogaševcih — da si ne morejo nabaviti niti drobnega materiala, saj morajo vsak, tudi najmanjši nakup, odobriti ustrezne službe v Postojni. Resnici na ljubo pa velja tudi zapisati, da že sama dislociranost teh delavcev od sedeža temeljne organizacije onemogoča enakopraven družbenoekonomski položaj z drugimi delavci. Po drugi strani pa se zdi — sodeč po razgovoru s sekretarjem osnovne organizacije ZK TOZD v Postojni in predsednikom konference osnovnih organizacij sindikata — da ni pravega zaupanja do razvojnih ambicij v rogašovskem obratu, da je pogosto v ospredju še zmeraj vprašanje, kaj in koliko bomo vložili v razvoj v Postojni in zakaj toliko v Rogaševce ali pa kak drug dislociran obrat.

Res je, da si v Livu v Postojni že dalj časa prizadevajo zgraditi nove skladiščne zmogljivosti. Res je tudi, da bo treba še precej denarja vložiti za izboljšanje pogojev dela... Po drugi strani pa

je tudi res, da fizično širjenje v Postojni praktično ni več mogoče zaradi pomanjkanja delovne sile in še zlasti kvalificiranega kadra. »Glede na kvalifikacijsko strukturo v Rogaševcih za sedanjo proizvodnjo, in na močan strokovni team, lahko rečem, da imajo Rogaševci vse možnosti, da kaj hitro postanejo temeljna organizacija združenega dela. Mi moramo takšne ambicije podpirati in v ekonomskem ter tehnološkem smislu postoriti vse, da bodo kar se da hitro lahko oblikovali svojo temeljno organizacijo združenega dela.« nam je dejal Evgen Žmak.

Tako razmišljajo tudi delavci v Rogaševcih, ki so se že organizirali v osnovno organizacijo zveze sindikatov s tremi sindikalnimi skupinami, komunisti pa so ustanovili svojo osnovno organizacijo ZK. Korak naprej od klasične »samoupravne dislociranosti« je tudi sodelovanje njihovega delegata v konferenci delegacij za zbor združenega dela v skupščini občine in dobro vsebinsko sodelovanje s svetom krajevne skupnosti.

Takšno odpiranje rogašovskega dislociranega obrata Liva kaže, da so se družbenopolitične organizacije zavedle, da samoupravno odločanje ni zaprto le za plotove temeljne organizacije združenega dela, temveč mora biti »razširjeno« na vsa tista področja, ki zadevajo interese delavcev bodisi v krajevni skupnosti ali v širši družbenopolitični skupnosti. Pa še na nekaj moramo opozoriti: misel tovariša Kardelja, ki je dejal, da bi usmeritev na premajhne in preozko zastavljene, s tem pa ekonomsko nesposobne temeljne organizacije združenega dela, bile v družbenoekonomskem smislu škodljive, so v Rogaševcih in v Postojni vzeli zares. Zato bodo najprej ustvarili vse potrebne pogoje, da bo lahko prihodnja temeljna organizacija združenega dela v Rogaševcih zdravo gospodarila in imela tudi vse ekonomske možnosti za združevanje dela in sredstev v okviru delovne organizacije in sestavljene organizacije Slovenijales, katere član je tudi postojnski Liv. To bo uspelo, če se bo uresničila želja po novi proizvodni hali, kajti potlej bodo lahko letno izdelali najmanj 30 tisoč mešalnikov betona, 300 orodij in priprav, okrog 200 strojev za rotacijsko kovičenje in tolikšen obseg vozičkov za notranji transport, ki bi veljal okrog 30 milijonov dinarjev. V to smer so speljane ambicije kolektiva v Rogaševcih. Lahko zapišemo, da so za uresničitev tega samoupravnega in političnega povsem pripravljeni.

Predsedstvo republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije

Obvladati vsa področja gospodarjenja

Dnevni red predsedstva RS ZSS, ki je zasedalo minulo sredo, je bil obširen. Že na začetku se je postalo jasno, da se bo treba najprej pogovoriti o tistih nalogah Zveze sindikatov Slovenije, ki so povezane z ustalitenimi prizadevanji. Doslej še ni moč reči, da poznamo vse predloge ukrepov, še manj da poznamo njihove željene učinke, vendar pa brez dvoma drži, da ne glede na nove ukrepe ekonomske politike ostaja program stabilizacije in stališča, ki jih je sprejel republiški svet Zveze sindikatov v letošnjem januarju, osnova za delo sindikalnih organizacij.

Bržkone bo treba sprejeti dodatne, konkretnije naloge v vsaki temeljni organizaciji združenega dela, kajti narava sedanjih in prihodnjih ukrepov je taka, da zahteva boljše delo, boljše organiziranost in predvsem smotno gospodarjenje z družbenimi sredstvi. Čeprav gre za uresničevanja ekonomske stabilizacije po fazah — prva je uveljavitev novega tečaja dinarja in sprejem nujnih spremljajočih ukrepov, druga zajema paket ukrepov, ki morajo biti sprejeti do konca leta in tretja takšne ukrepe, ki morajo biti sestavni deli prihodnjih srednjeročnih načrtov, pa je že zdaj jasno, da se

morajo bremena stabilizacije razdeliti enakomerno na vse. Pri tem pa kajpak ne smemo pozabiti na uveljavljanje samoupravnih družbenoekonomskih odnosov v združenem delu in v naši družbi sploh, saj noben administrativni ukrep ne more nadomestiti prave veljave samoupravno dogovorjenih rešitev. Seveda pa takih odnosov, ko gre za »zidanje« cen, za navidezno samopravno sporazumevanje in dogovarjanje o njih in prek njih pridobivanje sredstev za razširjeno reprodukcijo, za gradnjo novih kapacitet in podobno, ni mogoče dopuščati, kajti način takšnega dogovarjanja in sporazumevanja je protizakonit. Nič čudnega potemtakem, da se delovne organizacije čedalje bolj odločajo za čiste račune. Smo za združevanje sredstev, vendar na takšni podlagi kot to predvidevajo zakon o združenem delu, ustava in drugi sistemski zakoni.

Seveda pa ostaja v sedanji stabilizacijski »iht« sprejemanja posameznih ukrepov še marsikaj nedorečenega. Nekaterim ukrepom lahko zamerimo pretogo »administrativnost«, saj tudi ta čas ne bi smeli pozabiti, da je boj za stabilizacijo tudi boj za samoupravljanje. V nestabilnih pogojih gospodarjenja, v razmerah visoke inflacije in še posebej

hudega zunanjetrgovinskega primanjkljaja, je objektivno vzeto tudi delavčev odločanje o pogojih in sadovih svojega dela nekoliko omejeno, saj ne more imeti povsem natančnega pregleda nad gibanjem ustvarjenega dohodka. Pa vseeno še dodajmo, da bo pri sprejemanju potrebnih stabilizacijskih ukrepov treba biti previden, tako da bodo bremena stabilizacije dobro »odmerjena« na vse.

Zato velja, navkljub sedanjim stabilizacijskim ukrepom, nameniti vso skrb delitvi osebnih dohodkov po delu in rezultatih dela. Nič posebnega pa pri tem ne povemo — saj je bilo to že pogostokrat zapisano — da moramo v našem gospodarstvu predvsem obvladati cene, pritisk na povišanje.... Skratka na vseh področjih družbenoekonomskega življenja bi morali doseči tako disciplinirano vedenje, kot velja za gibanje osebnih dohodkov v letošnjem letu. Da ne govorimo posebej o investicijah, ki bodo prav gotovo doživele, glede na strukturo sredstev zanje, dokajšen udarec. Morebiti zveni nekolikant čudno, vendar pa ne bi smelo biti področja, kjer se sedanji ustaliteni ukrepi in prihodnji paketi ukrepov ne bi odražali v boljšem in smotnejšem gospodarjenju. Hudo napak

»... Dolžnost sindikatov je, da skrbijo za dobre in pravilne odnose med proizvajalci. Prav tako so dolžni, da s svojim idejno-političnim delom med delavci vplivajo na povečanje produktivnosti dela, kar je v interesu delavcev in skupnosti kot celote, saj je od povečanja produktivnosti odvisno tudi povečanje življenjskega standarda delavcev. Poleg tega pa so sindikati dolžni, da namenijo posebno skrb pravilni delitvi po delu...«

Tito na VII. kongresu ZKJ v Ljubljani

Danes bo v Črni na Koroškem deveto republiško proizvodno tekmovanje gozdarjev sekačev. Sodelovali bodo gozdarji, ki so v svojih organizacijah združenega dela v delovnem procesu in na tekmovanjih med TOZD dosegli najboljše rezultate in lastniki gozdov — kooperanti. Tekmovanje, ki ga je pripravil republiški odbor sindikata delavcev gozdarstva in lesarstva Slovenije, bo pregled dosežene delovne storilnosti gozdarjev sekačev, hkrati pa priložnost, da se tekmovalci seznanijo z uporabo sredstev za varstvo pri delu in tako pridobljeno znanje in izkušnje prenesejo v svoje delovno okolje.

Marjan Horvat

O akciji Tisoč delavcev — sodelavcev v Domžalah

Predstaviti svoje delo

Komisija za informiranje pri občinskem svetu zveze sindikatov Domžale je na svoji prvi seji obravnavala potek in organizacijo akcije Tisoč delavcev — sodelavcev in sklenila, da bo takoj pristopila k realizaciji nalog, ki sledijo iz te akcije.

Razprava se je najprej dotaknila informiranja v domžalski občini in ugotovili so, da imajo v občini veliko število glasil OZD, ki pa vse premalo pišejo o delovanju delegatskega sistema in o vlogi obveščanja delegatov in delegatske baze. Največ pozornosti

pa so posvetili akciji Tisoč delavcev — sodelavcev, h kateri so v nekaterih okoljih že pristopili. Vsi so bili enotnega mnenja, da je le ustrezna, pravočasna in objektivna obveščena temeljni pogoj vsakega odločanja. V razpravi so se tudi dotaknili sodelovanja z družbenopolitičnimi organizacijami, da pa je akcija sindikata lepa možnost za popestritev in ponekod tudi za obuditev tega sodelovanja. Ob tem so spregovorili tudi o problemu neobveščenosti o delu sindikalnih orga-

nizacij v občini, kajti v Sindikalnem poročevalcu zmanjšamo iščemo članke o delu sindikalnih organizacij in aktivistov. Ta akcija je lepa priložnost za popestritev občinskega glasila s prispevki o delu in življenju sindikalnih organizacij.

Ob koncu sestanka so sprejeli še vrsto dogovorov, da bodo pospešeno sodelovali z glasili OZD, Občinskim poročevalcem in z Delavsko enotnostjo ter predstavili svoje delovanje tudi navzven.

Vera Vojska

Pred sejo predsedstva republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije

Nova vodstva republiških odborov sindikatov Slovenije

Republiški odbor Sindikata delavcev energetike Slovenije

Predsednik — Teodor JELEN, podpredsednik — Alojz SAVIOZZI, sekretar — Jože LESKOVAR.

Republiški odbor sindikata delavcev kemične in nekovinske industrije Slovenije

Predsednik — Franc RIBIČ, podpredsednik — Slavko PEČNAR, sekretar — Franc FRÖLICH.

Republiški odbor Sindikata delavcev proizvodnje in predelave kovin Slovenije

Predsednik — Srečko MLINARIČ, podpredsednik — Konrad BREZNIK, sekretar — Vida PRINCIC.

Republiški odbor Sindikata delavcev tekstilne in usnjarsko predelovalne industrije Slovenije

Predsednica — Zlata HUMER, podpredsednik — Drago ŠTRUC, Konus, sekretar — Jože KLOFUTAR.

Republiški odbor Sindikata delavcev gozdarstva in lesarstva Slovenije

Predsednik — Jože FALKNER, podpredsednik — Vinko MATE, sekretar — Branko MIŠIČ.

Republiški odbor Sindikata delavcev papirne, grafične, založniške in časopisno informativne dejavnosti Slovenije

Predsednik — Branko BERNIK, podpredsednik — Ivan

BINIČKI, sekretar — Milan DEISINGER.

Republiški odbor Sindikata delavcev kmetijstva in živilske industrije Slovenije

Predsednik — Miroslav JUG, podpredsednik — Edo NOVAK, sekretar — Viktor MARINC.

Republiški odbor Sindikata delavcev prometa in zvez Slovenije

Predsednik — Jože PEČNIK, podpredsednik — Jože KRANJC, sekretar — Julij GOLOBIC.

Republiški odbor Sindikata delavcev gradbeništva Slovenije

Predsednik — Željko HUMAR, podpredsednik — Miro PRIMORAC, sekretar — Štefan PRAZNIK.

Republiški odbor Sindikata delavcev trgovine Slovenije

Predsednik — Štefan ŠTAJNER, podpredsednik — Igor PIRC, sekretar — Mira FROLOV.

Republiški odbor Sindikata delavcev gostinstva in turizma Slovenije

Predsednik — Franc KAMPUS, sekretar — Dušan DOLINAR.

Republiški odbor Sindikata delavcev komunalnega in stanovanjskega gospodarstva Slovenije

Predsednik — Vladimir HAAS, podpredsednik — Marjan JENSTERLE, sekretar — Marjan VRABEC.

Republiški odbor Sindikata delavcev obrti Slovenije

Predsednik — Friderik LIČEN, podpredsednik — Alojz ZAJC, sekretar — Rade MILOŠEVIC.

Republiški odbor Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja Slovenije

Predsednik — Geza ČAHUK, podpredsednik — Franček LAŠBAHER, sekretarka — Metka REČNIK.

Republiški odbor Sindikata delavcev kulture Slovenije

Predsednica — Marija PESEK, podpredsednica — Anica JURKOVIČ, sekretar — Milan BRATEC.

Republiški odbor Sindikata delavcev zdravstva in socialnega varstva Slovenije

Republiški odbor Sindikata delavcev zdravstva in socialnega varstva Slovenije

Predsednik — Tone FLORJANČIČ, podpredsednica — Brigita MAVSER, sekretarka — Ljubica JUGOVIČ.

Republiški odbor Sindikata delavcev finančnih organizacij Slovenije

Predsednik — Bojan KARDELJ, podpredsednik — Franc LOTRIČ, sekretar — Vladimir ŠTREKELJ.

Republiški odbor Sindikata delavcev delovnih skupnosti družbenih in državnih organov Slovenije

Predsednik — Marjan SEDEJ, podpredsednik — Anton ZORKO, sekretarka — Sonja OMAHEN.

Albin Amon, velenjski družbeni pravobranilec samoupravljanja, je poučil vodilne delavce v Gorenju — TOZD Zmrzovalniki

Vsak pred svojim pragom

Na letošnji volilni sindikalni konferenci v Gorenju — TOZD Zmrzovalniki v Velenju, je bil kot občinski delegat prisoten tudi družbeni pravobranilec samoupravljanja Albin Amon. Udeležil se je razprave in v njej omenil, da vloga delovodij v združenem delu terja več pozornosti, kot pa je je dejansko deležna. Delovodje so pravzaprav odgovorni za celotno proizvodnjo, hkrati pa si (nehote) lastijo vse prevelik delež oblasti.

Delavci so prisluhnili, se zamislili in Albina Amona prijeli za besedo. Povabili so ga na temeljit pomenek, na katerem naj bi podrobneje pojasnil svoje ugotovitve in mu poslali tudi nekaj vprašanj:

»Poslovodne strukture, ki zahtevajo red in disciplino, so večkrat napačno okarakterizirane, zahteve se razblinijo, zaželenega učinka ni. Hierarhični odnosi in samoupravnem sistemu splošno? Nevarnost, da stvari pridejo iz demokracije v anarhijo. Odnos

predpostavljenih do podrejenih, kakšen naj bi bil? Vsi se več ali manj zavedamo pravic, dosti manj pa dolžnosti...«

Velenjski družbeni pravobranilec samoupravljanja je bil povabila vesel. Povedal nam je, da je prav lep občutek, če stvari, ki te tarejo, tudi drugod padejo na plodna tla. Obiskal je to temeljno organizacijo in njenim delavcem ter nam takole pojasnil:

»Delovodje niti niso sami krivi, če imajo več oblasti, kot jim gre. Premnogokrat ostajajo brez pomoči družbenopolitičnih organizacij, pa jih tako zanaša sem ter tja. Ker so osnovni nosilci proizvodnje, pač menijo, da sodi zraven še pravica do oblasti. Takšno zmotno sklepanje je vzrok mnogih pritožb, ki se zgirajo na moj naslov, prav tako pa verjetno tudi k vsem družbenim pravobranilcem samoupravljanja.

Zanimivo je prisluhniti vodilnemu ali vodstvenemu delavcu,

ki je hkrati družbenopolitični delavec. V tej vlogi govori tako, da ga je kar lepo poslušati, ko pa pride nazaj v svoje delovno okolje, kaj brž ubere druge strune.

Že prvo vprašanje delavcev iz TOZD Zmrzovalniki je najboljša priča napačnemu razmišljanju, obrniti ga moramo za 360 stopinj, pa že dobimo tudi odgovor. Povedal sem jim, da ni moč govoriti ali komisija spoštuje mnenje vodilnih delavcev ali ne, oni so le prvi med enakimi, spoštovati pa je treba stališča samoupravnih organov. Ti in samo ti lahko rešujejo težave, ki nastajajo zaradi nediscipline, zaplete v proizvodnji, ki jih povzroči premajhna dogovornost... Še posebej pomembno vlogo pri vsem tem imajo osnovne sindikalne skupine.

O nekakšni hierarhiji v samoupravi tudi ni moč razpravljati, lahko govorimo le o pravicah, dolžnostih in odgovornostih po opredeljenih opravilih in nalogah.

»Veliko škode povzročajo nepravilne ali nepopolne informacije. Ta sistem bi morali res dograditi in spraviti v življenje. Poleg vseh poti obveščanja bi rad poudaril ustno komuniciranje med delavci in »vodilnimi strukturami«, saj je neprecenljivega pomena za dobre odnose v kolektivu.

Pa delegatski sistem! Delovodja bi moral imeti (ne z nekakšnih »šefovskih« pozicij) temeljit pregled, kaj se dogaja v vseh delegacijah, kako žive in delujejo v njihovi enoti.

Še vrsta vprašanj je, ki terjajo odgovor. Bistvo pa je, da imamo samoupravne organe, katerih vloga je lepo opredeljena. Vodilni delavci nimajo ne dolžnosti ne pravice, da se izpostavljajo tam, kjer ni treba in s tem povzročajo nejevoljo. Večkrat pa prav naštetim odnosom posvečajo vso pozornost — v škodo proizvodnji, za katero predvsem odgovarjajo.«

Ciril Brajer

Volilna seja občinskega sveta ZSS Velenje

Okrepiti delo sindikalnih skupin

V zvezo sindikatov je v občini Velenje včlanjenih okrog 22.000 delavcev. Trenutno deluje v Šaleški dolini 156 osnovnih organizacij zveze sindikatov, 26 konferenc osnovnih organizacij ZS ter dva koordinacijska odbora OO ZS. Na zadnjih občinskih zbiorih, ki so bili dobro obiskani, so izvolili več kot dve tretjini novih predsednikov osnovnih organizacij ZSS. Veliko novih članov pa je bilo izvoljenih v izvršne odbore. Zato se bodo morali temeljiteje zavzeti za izobraževanje in usposabljanje sindikalnih aktivistov, da bodo lahko kar najbolj uspešno in dosledno uresničevali sprejete delovne usmeritve. Okrepiti pa bo treba tudi delo sindikalnih skupin kot ene najbolj neposrednih oblik dela članov zveze sindikatov.

V zadnjem obdobju je namenila zveza sindikatov v Šaleški dolini največjo pozornost poglobljanju samoupravnih družbenoekonomskega odnosa in gospodarski stabilizaciji. Soglasna ugotovitev v tej zvezi je, da bodo potrebni novi prav vse, nova odredila ter sprememba načina dela vseh dejavnikov, da bi dosegli želene stabilizacijske

cilje. Takšno usmeritev so poudarili tudi na občinskih zbiorih osnovnih organizacij zveze sindikatov. Tovrstna prizadevanja, seveda pa tudi druga, bodo uspešna in učinkovita le tedaj, če bodo v ospredju resnični interesi delovnih ljudi.

Delovni kolektivi v Šaleški dolini so sprejeli stabilizacijske programe ter delovne usmeritve za letošnje leto. Vendar pa je mogoče že na začetku leta ugotoviti precejšnja odstopanja od začetnih usmeritev. Ocene pa nadalje opozarjajo, da ponekod načrtov za leto 1980 niso uskladjili z resolucijskimi cilji. Zaradi tovrstnih odstopanj, pa tudi drugih slabosti, bodo morale poslej vse organizacije združenega dela sproti, redno vsak mesec, spremljati in analizirati rezultate gospodarjenja, predvsem pa ugotavljati, kakšna je realizacija v primerjavi z načrti. Prizadevanja za gospodarsko stabilizacijo niso samo enkratno dejanje, samo enkratna akcija, ampak trajna naloga. Prav tako pomembno pa je tudi načrtovanje prihodnjega razvoja; v te aktivnosti so za zdaj vključeni ljudje, ki se zmeraj premalo vključeni.

M. L.

Na obisku pri avstrijskih sindikatih

Delegacija republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije je bila ta teden na dvodnevnem obisku pri avstrijski zvezi sindikatov. Delegacijo je vodil predsednik slovenskih sindikatov Vinko Hafner. S predstavniki koroških sindikatov so se pogovarjali o tekočem medsebojnem sodelovanju, predvsem o pro-

blemih naših delavcev na začasnem delu v Avstriji in o položaju naše narodnostne skupnosti na Koroškem. V skladu s krepitvijo dobrih sosedskih odnosov med Jugoslavijo in Avstrijo so se pogovarjali tudi o gospodarskem sodelovanju med obema državama in izmenjali poglede na dogajanja v mednarodnih odnosih.

Značilno za kolektiv Cicibana, tovarno obutve in otroških potrebin iz Mirna je, da veliko vlaga v svoje dislocirane obrate, ki jih ima v Kalu nad Kanalom, Cerovem v Brdih in Jelšanah pri Ilirski Bistrici. Investicije se, kljub močni konkurenci doma in na tujem, dobro obrestujejo, kar se spodbudno odraža v rezultatih gospodarjenja. V primerjavi z lanskim letom si je zadal kolektiv precej večji plan od realizacije, čeprav je bila ta za nekaj odstotkov večja od načrtovane. Približno petino svoje proizvodnje bo izvozil Ciciban letos na zahodnoevropski trg, v glavnem obutev, poliuretanske izdelke pa tudi nekaj igrač. Tekst in fotografija: Andrej Ulaga.

Seja predsedstva OS ZSS Nova Gorica

Umirjena gospodarska rast

Ko so člani predsedstva občinskega sindikalnega sveta Nova Gorica primerjali rezultate v prvem četrtletju letos z lanskoletnimi, so ugotovili, da so bile v začetku leta 1979 dosežene zelo ugodne stopnje rasti, ki so se v naslednjih obdobjih zniževale, kar je bilo delno tudi posledica sklepov za zmanjšanje visoke konjunktore na domačem trgu.

Velika so še nesorazmerja med rastjo prodajnih in nabavnih cen. Tako je novogoriško gospodarstvo doseglo v prvih treh mesecih sorazmerno ugoden celotni prihodek in sicer kar za 30,6 % večji kot v enakem obdobju lani. Drugačno pa je stanje na področju dohodka, kjer je bila dosežena le za 21 % večja rast v primerjavi z lanskim obdobjem, torej le dobra četrtina lanskega letnega dohodka. Še posebej je opazno majhno povečanje dohodka v industriji.

Na vsak način je potrebno omeniti tudi osnovne značilnosti tega obdobja, ki se kažejo v precej povečani delovni storilnosti, še enkrat večjem izvozu, boljši izkoriščenosti proizvodnih zmogljivosti in skrčeni rasti za-

poslovanja. Če pa si ogledamo še podatke o akumulativni in reproduktivni sposobnosti gospodarstva, moramo ugotoviti, da je akumulativna sposobnost zelo nizka. V primerjavi z enakim obdobjem lani je bilo namenjeno za akumulacijo le za 6,8 % več sredstev, zato bo potrebno posvetiti temu področju v bodoče več pozornosti. Poleg tega akumulacija ne predstavlja nekega povečanja, saj je znesek izgub, ki je bil dosežen v tem času, še celo večji od sredstev akumulacije. V prvih mesecih je poslovalo z izgubo kar 19 temeljnih organizacij, skupen znesek izgub pa je znašal 164 milijonov dinarjev, ali za 24 odstotkov več kot v enakem obdobju lani. Te izgube so delno odraz neplačane realizacije, delno pa dokaz neustreznosti nekaterih finančnih konstrukcij investicij.

Člani predsedstva so se odločili, da bodo posvetili izgubam veliko pozornost. Obiskali bodo sindikalne organizacije vseh tistih delovnih organizacij, ki so na meji rentabilnosti. Skupno bodo ocenili, če so storili res vse za odpravo izgub.

M. Z.

IZ SINDIKALNIH GLASIL REPUBLIK IN POKRAJIN

OBČINE NE SPOŠTUJEJO DOGOVORA

— V zadnjih nekaj letih imajo velike dalmatinske delovne organizacije vse več posluha za gradnjo obratov v manj razvitih predelih regije in izven nje. Splitska Jugoplastika je zgradila 30 proizvodnih obratov v svojem zaledju in na otokih. Kmetijski kombinat »Jadro« je na osnovi kooperantskih odnosov in pogodb skupaj z zagorskimi kmeti zgradil 20 »mini farm« za vzrejo piščancev. V benkovskem »Agroprometu« je združilo delo 250 samostojnih živinorejcev za prirajo govedi...

Medtem ko organizacije združenega dela namenjajo vse več pozornosti razvoju drobnega gospodarstva, pa temu ni tako v družbenopolitičnih skupnostih. Pred dvema letoma je bil podpisan družbeni dogovor o razvoju drobnega gospodarstva — podpisnice so tudi občinske skupščine — kjer so se udeleženci zavzeli za hitrejši razvoj nekaterih deficitarnih dejavnosti in še posebej obrti. Čeprav so v dogovoru natančno opisane prednosti razvoja obrti deficitarnih dejavnosti v Dalmaciji, pa še vedno odpirajo nove »kafetiče«. Občine očitno ne spoštujejo podpisanega družbenega dogovora. Tako piše J. Juraga v Radu.

VELIKO POVPRASEVANJE

— Pred kratkim je bil v republiški konferenci SZDL Makedonije podpisan družbeni dogovor o osnovah samoupravnega urejanja zaposlovanja v tej republiki. Zdaj je v Makedoniji zaposlenih 415 tisoč delavcev. Zaposlenost iz dneva v dan narašča, izboljšuje pa se tudi kvalifikacijska struktura. Vendar več kot 200 tisoč ljudi v Makedoniji še vedno išče delo.

Z družbenim dogovorom so se vsi podpisniki zavezali — med njimi je tudi ZSM — da bodo izkoristili vse možnosti za kar največje vključitev ljudi v proizvodnjo. Pri tem bodo namenjali še posebno skrb zaposlovanju v hribovsko-planinskih in obmejnih področjih z ustanavljanjem manjših obratov in z drugimi oblikami zaposlovanja prebivalcev v teh krajih. O tem piše Branko Stančevski v Trudbeniku.

O SVOBODNI MENJAVI

— Svet Zveze sindikatov Hrvaške je na minuli seji razpravljal tudi o »Razmišljanjih« — gre za gradivo RSZSH o osnutku predloga zakona o usmerjenem izobraževanju. Najpomembnejše pripombe v »Razmišljanjih« se nanašajo na tiste dele predloga zakona, ki opredeljujejo družbenoekonomske odnose in samoupravno interesno organiziranje te dejavnosti.

Poleg zapisane ugotovitve, da sredstva za uresničevanje sprejetih programov na področju izobraževanja zagotavljajo delavci iz dohodka v TOZD, manjka predlogu zakona instrumentarij, kako deliti in združevati sredstva. Na videz je to lahko tehnično vprašanje. Toda temu ni tako, saj je praksa pokazala, da tehnika združevanja in delitve sredstev za usmerjeno izobraževanje pogosto ne uspe. Zato je treba v zakonu zapisati, da sredstva, ki predstavljajo materialno osnovo svobodne menjave dela, ostanejo v TOZD in se uporabljajo le za neposredno menjavo med TOZD in usmerjenim izobraževanjem. Preostala sredstva pa se zbirajo v samoupravnih interesnih skupnostih, ki jih lahko le koristijo strogo namensko za uresničevanja dogovorjenih programov. Tako povzemajo razpravo na seji sveta ZSH Radniške novine.

V Lendavi analizirali obveščanje v združenem delu

Bodo odbori pospeševali?

Obveščanje v združenem delu kljub vloženim naporom še ni zavelo, kot bi moralo. To je ugotovila tudi komisija za obveščanje in politično propagando pri občinskem sindikalnem svetu v Lendavi, ki je po vseh temeljnih organizacijah združenega dela v občini organizirala javne tribune. Na teh tribunah so med drugim govorili o ustanavljanju odborov za obveščanje, o izdajanju svojih glasil ter o pomembnosti dvojezičnega obveščanja delavcev. Ker analiza stanja ni dala zadovoljivih rezultatov, zelo veliko pričakujejo od akcije sindikatov »Tisoč delavcev — sodelavcev«.

Jože Žerdin

»Krkinge« nagrade letos že desetič

»Krka« je prestopila dolenjske bregove

Novica o podelitvi »Krkinge« nagrad še nikoli ni tako močno odjeknila kot letos. »Krka« Tovarna zdravil Novo mesto ser je »razlila« čez dolenjske bregove. Njene nagrade postajajo fenomen jugoslovanskih razsežnosti. Ne sicer toliko po obsegu kot po vsebini, kajti na dlani je, da pomeni prav »Krkinga« inačica skrbi za lastno znanje tisto podružbljeno vsebino znanosti in raziskovalnega dela.

Bržkone ob odmevu, ki ga je imela letošnja jubilejna deseta podelitev »Krkinge« nagrad, ne moremo mimo dejstva, da je ta slej ko prej v dobršni meri pogojen z dokaj žgočimi gospodarskimi razmerami, ki ta čas tarejo našo družbo. Toraj ne gre, da bi jemali izbrane besede ob podelitvi zgolj kot spoštovanje do študentov in srednješolcev oziroma njihovih raziskovalnih dosežkov, ampak tudi kot priznanje »Krkinge«, ki z nagradami le simbolično obeležuje svojo stalno naravnost k iskanju lastnega znanja in domače tehnologije.

Kdor pozna vso razsežnost pričujočih težav v bitki za ustilitve naših gospodarskih tokov, se bo v tej zvezi gotovo strinjal, da bi takšnih »Krkinge« ta čas potrebovalo, ne samo dolenjsko, ampak vse naše gospodarstvo še in še. Dejstvo je, da pomeni tisti poglavitni vzvod k trdnemu gospodarstvu prav domače znanje. Kdor ga bo imel, temu se bržčas ne bo treba bati za svojo usodo.

Kaže, da so se vsega tega v Krki zavedali že pred leti. Še zla-

»Krkinga inačica« skrbi za lastno znanje

sti zato, ker je raziskovalno delo v farmacevtski industriji najpomembnejši dejavnik za njen nadaljnji razvoj. Kdor v farmaciji odpove tu, ta lahko (po domače povedano) zapre trgovino. Vendar za raziskovalno delo v tako kompleksni dejavnosti, kot je farmacija, so nujno potrebni kadri. V »Krkinge« zato dajejo velik poudarek stalnemu in vsestranskemu usmerjenemu izobraževanju njihovih delavcev in se tudi intenzivno vključujejo v nekatere oblike vzgojnoizobraževalne dejavnosti. To lahko sodimo po Krkingem mentorstvu pri delovanju nekaterih srednjih šol, po številnih Krkingih štipen-

dijah študentom in dijakom, pomoči delavcem pri vseh oblikah dopolnilnega študija ob delu in seveda »Krkinge« nagradah. Zanimivo pri tem je, da pri vsakoletnih razpisih Sklada »Krkinge« nagrad razpišejo tudi številne teme raziskovalnih nalog, ki so strokovno in družbeno zanimive in nenazadnje za našo sodobno farmacevtsko-kemijsko industrijo tudi uporabne.

Doslej so v »Krkinge« podelili blizu 500 nagrad, ki so jih prejeli mladi raziskovalci s področja kemije, farmacije, biologije, etnologije, ekologije itd. V »Krkinge« z veseljem ugotavljajo, da so si z nagradami pridobili veliko zaupanje mladih do njihovih lastnih raziskovalnih naporov. Z uveljavljanjem teh nagrad pa so stopnjevali in povečali znanstveno raziskovalno sodelovanje s številnimi jugoslovanskimi univerzami in raziskovalnimi ustanovami.

Znano je, da v Krki podeljujejo nagrade študentom visokih in višjih šol v Jugoslaviji in dijakom srednjih šol z Dolenjske. Pri spodbujanju raziskovalne aktivnosti in miselnosti pri dijakih iz ožjega geografskega območja »Krkinge« tako nehoti usmerja mlade ljudi v poklice, ki imajo prihodnost. Nedvomno je to zelo pomembno, še zlasti ta čas, ko v mnogih naših območjih ugotavljamo velika razhajanja

»... Ciljev naše samoupravne socialistične družbe ni mogoče doseči brez močnega razvoja znanosti, brez ustvarjalne uporabe znanstvenih dosežkov v vsakdanji praksi. Nujno je, da postanejo znanstvena spoznanja last slehernega delovnega človeka, zlasti pa naših neposrednih proizvajalcev... Širjenje in popularizacija znanosti mora biti nenehna skrb naših znanstvenih delavcev in naše skupnosti...«

Iz pisma predsednika Tita zboru znanosti in akcije »Znanost delovnemu človeku« Beograd 11. 11. 1968

IZ PRAKSE SODIŠČ ZDRUŽENEGA DELA

Piše: Ivan Žužek

Tudi zasebnemu obrtniku vse pravice iz invalidskega zavarovanja

Zavarovanec — zasebni obrtnik je postal invalid III. kategorije. Priznana mu je bila pravica do zaposlitve na drugem ustreznem delu, ob upoštevanju preostale delovne sposobnosti. V odločbi o ugotovitvi invalidnosti so našeta nekatera delovna mesta, ki bi jih zavarovanec lahko opravljal, vendar bi se moral v tem primeru zaposliti v delovni organizaciji, kar pomeni, da bi moral prenehati opravljati obrt. Poleg tega pa je ugotovljeno, da bi v omejenem obsegu kljub invalidnosti lahko opravljal tudi določena dela v svoji obrtni dejavnosti. Pravica do nadomestila zaradi manjšega dohodka mu naj bi bila priznana šele potem, ko bi dobil drugo ustrežno delo.

Zavarovanec je bil prepuščen sam sebi pri iskanju drugega ustreznega dela, ki ga kot invalid III. kategorije ni mogel dobiti. Skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja v SR Sloveniji mu zaposlitve ni preskrbela, čeprav je po 156. členu svojega statuta dolžna skrbeti za uresničevanje pravice do zaposlitve delovnih invalidov na ustreznem delu. Ker je tako ostal zavarovanec brez dohodka in bi ostal tudi brez dela, če bi prenehal z obrtno dejavnostjo, obrti ni vrnil, ampak jo je deloma opravljal še naprej. Skupnost je njegove pogoste zahteve za priznanje nadomestila zavračala z ugotovitvijo, da še vedno opravlja obrtno dejavnost, da ni dobil ustreznega dela in da mu zato tudi nadomestila za drugo delo ni mogoče priznati.

Sodišče prve stopnje, ki je obravnavalo zavarovančovo zahtevo za sodno varstvo, je pritrdilo stališču skupnosti in poudarilo, da bi bil zavarovanec opravičen do nadomestila le v primeru, če bi opravljal drugo ustrežno delo.

Pritožbeno sodišče pa je na pritožbo zavarovanca spremenilo odločitev sodišča prve stopnje in ugodilo zahtevku. Ne glede na to, da je zavarovanec samostojni obrtnik, ima vse pravice iz invalidskega zavarovanja. Zavarovancu gre pravica do začasnega nadomestila, ki ga prejema tisti delovni invalidi, ki čakajo na zaposlitev na ustreznem delu. To nadomestilo prejema zavarovanci toliko časa, dokler drugega dela ne nastopi. Če pa zavarovanec opravlja svojo obrtno dejavnost v okviru preostale delovne sposobnosti, pomeni, da prav tako opravlja drugo delo ustrežno njegovi invalidnosti, zato se mu mora priznati nadomestilo, ne glede na to, da mu skupnost druge zaposlitve ni preskrbela. Zavarovanec ne more biti v slabšem položaju kot tisti delovni invalid, ki je sicer zaposlen v združenem delu.

Delavski svet ČGP Delo — TOZD DELAVSKA ENOTNOST

objavlja prosta dela in naloge

KOMERCIALISTA

za delo v ekonomsko-komercialnem sektorju

Od kandidata pričakujemo:

- da ima srednješolsko izobrazbo
- da ima pridobljene delovne izkušnje na področju prodaje izdelkov časopisne in založniške dejavnosti
- da pasivno obvlada en tuj jezik
- da ima vsaj pet let prakse pri podobnih delih in opravilih
- da ima šoferski izpit B kategorije
- da ima veselje do dela z ljudmi
- da je družbenopolitično aktiven

Delo se združuje za nedoločen čas s polnim delovnim časom.

Kandidati naj svoje ponudbe pošljejo v roku 15 dni od dneva objave na naslov: ČGP Delo — TOZD DELAVSKA ENOTNOST, 61000 Ljubljana, Dalmatinova 4.

Domača oprema

V Ljubljani je bilo v sredo zvezno posvetovanje na temo »proizvodnja strojev in opreme za predelavo in obdelavo lesa v Jugoslaviji«.

Namen posvetovanja je prikazati možnosti domače proizvodnje strojne opreme za lesno industrijo in potrebe ter možnosti le-te v prihodnjem obdobju. Jugoslovanska strojegradnja namreč prešibko pokriva potrebe lesne industrije, ki večino strojev uvažja. Možnosti so precejšnje, saj bi lahko npr. ob dobrem poznavanju potreb enih in možnosti izdelave strojev drugih — seveda ob smotrni delitvi dela, da se

zmogljivosti ne bi podvajale — in ob spoštovanju dogovorov — strojna industrija pokrila tudi do 75 odstotkov ali ali več potreb lesne industrije. Podatek, da zdaj domača proizvodnja pokriva le približno 10 odstotkov, je seveda dovolj zgovoren.

Posvetovanje na zvezni ravni je plod dveletnega prizadevanja republiškega odbora sindikata delavcev gozdarstva in lesarstva, da bi uredili odnose na tem področju in zmanjšali probleme lesne industrije, ki jih ima zaradi omejitve uvoza in pomanjkanja deviz.

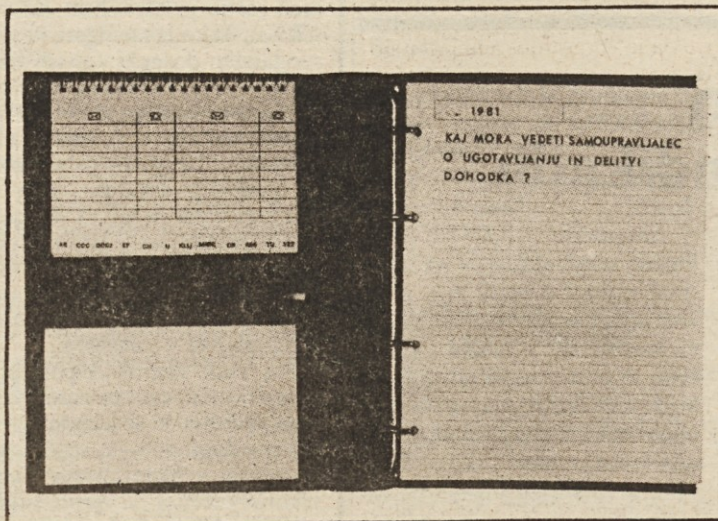
Rokovnik-priročnik za leto 1981!

Po posvetovanju s strokovnjaki smo pripravili koristen, uporaben, ličen rokovnik-priročnik '81.

V njem boste našli poleg preglednega osebnega telefonskega imenika še beležni blok ter obsežen linijski del za zapiske skozi vse leto, v ličnem temnomodrem ovitku.

Kaj pa je tisto, za kar trdimo, da je boljše od podobnih artiklov?

Za slehernega nepogrešljiv, primerno ilustriran in grafično popoln ter s poljudno, razumljivo pisano besedo opremljen tekst za branje zaključnih računov. Ko ga preberete vam finančni podatki ne bodo predstavljali več uganke in se boste brez težav vključevali v razpravo o zaključnem računu v vaši delovni organizaciji.

Rokovnik-priročnik bo izšel v založbi vseh sindikalnih listov Jugoslavije.

Cena 110 din.

Naročila pošljite na naslov: DELAVSKA ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4. Morebitne dodatne informacije dobite tudi po telefonu na št. 322-947, na vašo željo vas lahko obišče tudi naš predstavnik.

Povzetki razprav slovenskih udeležencev na beograjskem posvetu o uresničevanju zakona o združenem delu

Vloga sindikata pri združevanju

V prejšnji številki DE smo objavili večino povzetkov iz razprav slovenskih delegatov, ki so se pred kratkim udeležili posvetovanja v Beogradu o samoupravnem organiziranju združenega dela ter o vlogi in nalogah sindikatov na tem področju. Posvet je organizirala Zveza sindikatov Jugoslavije. V tej številki zaključujemo z objavo povzetkov.

Žive in papirne »SOZD«

Ivan Muhič je spregovoril o nekaterih dilemah, pomanjkljivostih in problemih, s katerimi se v naši republici srečujemo pri organiziranju sestavljenih organizacij združenega dela.

Med drugim je dejal, da smo dosegli visoko stopnjo tovrstne institucionalne povezanosti (v začetku 1979. leta je bilo v SRS 56 SOZD, v katerih je bilo združenih 250 delovnih organizacij s področja gospodarstva s 1377 TOZD in še 207 enovitih organizacij združenega dela). Toda takšna stopnja povezanosti še ne daje odgovora na vprašanje, kaj smo s povezanostjo dosegli, če so uresničeni cilji (ali pa se uresničujejo) zaradi katerih se delovne organizacije ustanovile sestavljene organizacije oziroma, ki bi jih glede na tehnološke in ekonomske zakonitosti bilo moč pričakovati. Vprašanje je tudi, ali se v SOZD uresničujejo takšni družbenoekonomski odnosi, posebej pa še samoupravni, kot to zahteva zakon o združenem delu.

»Z odgovori na ta vprašanja v Sloveniji nismo zadovoljni.« Tako je povzel Ivan Muhič in potlej spregovoril o predolgem času, ki je potreben za konstituiranje sestavljene organizacije združenega dela (od enega do dveh let) in primerih le formalnega organiziranja delovnih organizacij v SOZD. »Kar polovica slovenskih SOZD se postavlja z nalepko »SOZD na papirju«. V nekaterih SOZD nimajo niti delovnih skupnosti. Samoupravni sporazumi o združevanju ponekod določajo tako splošno cilje združevanja, da iz njih ni mogoče razbrati razlogov za združevanje v SOZD, kar je neke vrste oblika zavajanja delavcev, ki takšne sporazume sprejemajo«, je dejal Ivan Muhič.

V sporazumih niso dovolj konkretno določene tiste funkcije, ki jih bodo organizacije združenega dela izvrševale skupaj, kot denimo: razvojne naloge, raziskovanje trga, nastopanje na tujem tržišču, elektronska obdelava podatkov in podobno. Naletimo celo na razmišljanja, da ni treba, da se SOZD registrirajo za zunanjetrgovinski promet, čeprav je skorajda v vseh sporazumih o združevanju zapisano, da je tudi to njihova funkcija.

V sporazumih manjka tudi takšnih določb, ki bi predstavljale neke vrste pravila za medsebojne dohodkovne odnose med organiziranimi subjekti v SOZD na osnovi skupnega prihodka ali skupnega dohodka. »Pri tem pa velja povedati, da je to splošni pravni akt, kjerni mogoče kvantificirati medsebojnih ekonomskih odnosov. Kvantifikacije so vsebina planskih aktov, ki jih moramo oblikovati v skladu s sporazumom o temeljnih skupnih planov in letnih programov za uresničevanje le-teh«, je dejal Muhič.

Potlej je spregovoril o povezovanju delovne organizacije v

več sestavljenih organizacij združenega dela, o pristojnostih delavskih svetov v SOZD, ki so ponekod prevzeli funkcijo delavskih svetov delovnih organizacij, drugje pa so spet brez vseh pristojnosti, in še posebej o zapiranju sestavljenih organizacij v regionalne in republiške meje. Na koncu je Ivan Muhič predstavil sestavljeno organizacijo združenega dela Emona.

V imenu zakona o združenem delu

Peter Toš je analiziral zapiranje temeljnih organizacij združenega dela.

— Nekateri temeljne organizacije združenega dela se zapirajo za svoje plotove znotraj delovne organizacije in v odnosih celotnega združenega dela. Ta težnja, ki jo najdemo v številnih delovnih organizacijah, pomeni v vsebinskem pogledu nasprotovanje povezovanju in hotenjem za širše združevanje dela in sredstev. Vse to pa počno v imenu zakona o združenem delu. Ni čudno, saj so se doslej, v vseh fazah razvoja socialističnega samoupravljanja, tehnobirokratske in druge lastninske težnje skrivale za samoupravnimi institucijami, nazivi in oblikami.

Zapiranje TOZD ima zelo hude negativne posledice v ekonomskem in širšem družbenopolitičnem smislu. V zaprtih TOZD se pogosto oblikujejo takšne strokovne službe, ki omogočajo zaprto delovanje. Od tod podvojitve strokovnih služb na ravni TOZD in delovne organizacije.

Negativna posledica je tudi, da take TOZD objektivno onemogočajo hitrejši razvoj materialne osnove dela, ki je pogojen s koncentracijo sredstev družbene akumulacije in združevanje dela. Ogrožena je socialna varnost delavcev v TOZD kot v majhnih celicah, namesto da bi socialno varnost zagotavljali z nenehnim razvojem, s samoupravno integracijo v združenem delu. V takšnih TOZD so delavci dejansko odtujeni in ne upravljajo z družbenimi sredstvi; poslovnosti in tehnološki organi pa postajajo centri moči, ki upravljajo v imenu delavcev, v imenu njihovih neodtujljivih pravic, v imenu TOZD. Delavcem v takih TOZD je še vedno odtujeno upravljanje z družbenimi sredstvi in s celotno družbeno reprodukcijo. V delegatski sistem se vključujejo brez medsebojne povezanosti in brez usklajenih interesov, brez tistega torej, kar učvrščuje njihovo ustavno vlogo v odločanju o skupnih in splošnih družbenih zadevah.

Za tem je Peter Toš spregovoril o ustavnih in zakonskih določbah, ki zanikajo zapiranje temeljnih organizacij združenega dela za svoje plotove ter poudaril, da je vprašanje samoupravne integracije, ki mora razbiti vse plotove TOZD, OZD, SOZD, pa tudi ozkost občine in regije in v tej zvezi odpravljanje ozkih interesov, ta čas prav tako pomembno, kot je bilo v preteklosti vprašanje decentralizacije upravljanja. Dejaj je: »Vsebinsa samoupravne integriranosti delavcev, stopnja dejanskih samoupravnih odnosov v objektivno najmanj procesu koncentracije družbenih sredstev se izraža v razvitosti samoupravnih dohodkovnih odnosov. Dejstvo, da je sorazmerno veliko število delovnih organizacij, v katerih veljajo med TOZD tržno blagovni odnosi, ne pa samou-

pravno dohodkovni odnosi, kaže, da je po vsebini to skupinsko lastninska tendenca, ki je vezana na določeno skupino ljudi v TOZD, delavci pa so odtujeni v procesu odločanja.«

Razvoj dohodkovnih odnosov v delovni organizaciji je osnova za krepitev vloge delovne organizacije in njeno povezovanje v vseh smereh. Delavci v združenem delu morajo postati »lastniki« svoje organiziranosti, vendar pa to ne samo v TOZD, temveč v vseh oblikah združevanja dela in sredstev. Zveza sindikatov in Zveza komunistov morata imeti na tem področju jasno politiko in konkretno odpirati poti samoupravni integraciji.

Sodelovanje in povezovanje je »zakon«

Silva Bauman-Cencič je govorila o pomenu družbenega planiranja v organizacijah združenega dela.

Uveljavljanje novega sistema planiranja je pogoj za praktično uresničevanje novih odnosov pri pridobivanju, razporejanju, združevanju in uporabi ustvarjenega dohodka in s tem tudi pogoj za to, da bodo delavci kot gospodarji z družbenimi sredstvi obvladovali, usmerjali in nadzorovali celoten družbeni in gospodarski razvoj. Prav s planiranjem je mogoče in potrebno tudi odpravljati vse oblike odtujevanja dohodka od delavcev in preprečiti pojave, ko se delavci v temeljnih organizacijah združenega dela pri gospodarjenju z dohodkom obnašajo na skupinsko lastniški način.

»V našem sistemu planiranja so delavci dolžni, da pri gospodarjenju z dohodkom in pri razporejanju družbenih sredstev sodelujejo in se povezujejo z delavci v drugih organizacijah združenega dela na ta način, da z njimi sklepajo samoupravne sporazume o osnovah planov in o skupnih planih, s katerimi bodo uresničevali skupne interese in zagotavljali skladen razvoj na vseh področjih družbenega dela v mejah materialnih možnosti,« je poudarila Silva Bauman-Cencič.

V minulem srednjeročnem obdobju se vsaj do 1. konference ZSS z izredno dobrimi rezultati v Sloveniji ne moremo pohvaliti. Razlog za to pa vidi razpravljalca v premajhni usposobljenosti in pripravljenosti temeljnih organizacij združenega dela za vsebinske spremembe pri urejanju odnosov na področju družbene reprodukcije. Ne gre za nemariti tudi neznanja in resnice, da so bili v preteklosti poslo-

»... Hitrejši in s stališča proizvodne sestave bolj uravnotežen razvoj je v interesu vseh delov Jugoslavije, gospodarstva kot celote. Najnovejše izkušnje iz svetovne in naše prakse, pri čemer mislimo zlasti na sedanjo energetske in surovinske krize v svetu, opozarja, da moramo hitreje premagovati nekatere razlike v pogledih pri nas in hitreje določiti skupno dolgoročno razvojno politiko. Sleherni partikularizem in poskusi zapiranja gospodarstva v občinske in republiške meje s težnjo, da vsakdo izdeluje vse, so v nasprotju z enotnim jugoslovanskim tržiščem in interesi delavskega razreda ter vseh delovnih ljudi v naši socialistični skupnosti...«

Tito na X. kongresu ZKJ

vodni in strokovni delavci premalo angažirani in odgovorni za realizacijo novega sistema planiranja. Zato se je često pojavljalo tudi mišljenje, da je najvažnejše, da sprejmemo en samoupravni akt — navadno letni načrt — sklepanje samoupravnih sporazumov o osnovah plana in s tem o združevanju dela in sredstev pa sploh ni obvezujoče. Če bi takšna razmišljanja prevladala, bi ideja samoupravnega planiranja izgubila svojo vsebino in smisel. Zakon o združenem delu onemogoča takšno prakso, saj 620. člen pravi, da če ustrezni planski akti niso pravočasno sprejeti (v zakonitem roku!) takšna organizacija združenega dela škoduje družbenim interesom in ustvarja motnje v družbeni reprodukciji. Sprejmemo se lahko tudi začasni ukrepi družbenega varstva.

Zveza sindikatov Slovenije je na prvi konferenci, ki je bila lanske jesen, sprejela ustrezne usmeritve in naloge zveze sindikatov na vseh ravneh organiziranosti v pripravi na oblikovanje in sprejemanje novih srednjeročnih planov. S tem je bilo ustvarjeno ustrezno družbeno vzdušje in spodbuda za široko družbenopolitično akcijo. Priprave za sprejem novih planskih aktov so se začele pravočasno. Vse TOZD in delovne organizacije so pravočasno sprejele sklepe o pripravi planskih aktov, okrog 80 odstotkov organizacij združenega dela je sprejelo tudi programe priprav, vendar pa smo ta čas že v zamudi pri dokončnem oblikovanju posameznih dokumentov. Kršimo načelo istočasnosti v planiranju. Zato bodo nastale težave pri usklajevanju posameznih elementov planov med nosilci planiranja, še zlasti med tistimi, ki so izven delovne organizacije. Od tod tudi nevarnost, da bi se planiranje razvoja še naprej odvijalo za plotovi delovne ali celo temeljne organizacije združenega dela.

V vsebini elementov za sklepanje samoupravnih sporazumov skorajda ni moč najti predlogov za delitev dela med organizacijami združenega dela, skupne proizvodnje ali medsebojnih materialnih in finančnih obvez za doseganje skupnih ciljev. Ker na tem področju ni iniciative in predlogov, po mnenju razpravljalke delo pri pripravljanju samoupravnih sporazumov o osnovah planov stoji. Očitno je tudi, da ekonomska nujnost povezovanja in usklajevanja razvoja še vedno ni »udomačena«, nekateri še vedno pričakujejo take ukrepe ekonomske politike, ki bodo omogočali, da vsak preživi, ne glede na rezultate poslovanja, ki jih merimo z ekonomskimi kazalci.

Pokrovitelj slovesnosti ob 30-letnici IGD Elan in generalni direktor Elana Dolfje Vojsk je postavil gasilce v Elanu za zgled tistim, ki še niso stopili na pot prostovoljnega gasilstva.

30-letnica IGD Elan

Ko zagori, je že prepozno

Gasilska zveza Slovenije je ob IX. kongresu, ki je bil 7. in 8. junija v Brežicah, preverila tudi položaj v industrijskih gasilskih društvih v Sloveniji. Ugotovili so, da je bil prav pri teh društvih, okrog 300 jih je sedaj v TOZD po Sloveniji, dosežen v preteklih štirih letih najmanjši napredek. Po grobih ocenah bi morala imeti slovenska industrija okrog 600 društev, ki bi bila z opremo ter dodatno, posebno strokovno usposobljenostjo kos nalogam požarnega varstva po posameznih podjetjih. Žal pa v nekaterih OZD prislusneje besedam posameznih delavcev, članov krajevnih gasilskih društev, šele tedaj, ko so po industrijskih in poslovnih dvoranah gospodarili ognjeni zublji.

Skoraj tako je bilo tudi v begunjskem ELANU, ki je pred dobrimi tridesetimi leti pogorel do tal. Takrat so iz peščiice gasilskih navdušencev, ki je bila prešibka za spopad z ognjem, ustanovili industrijsko gasilsko društvo ELAN. Člani društva — 43 gasilcev in 24 gasilk — so v začetku tega meseca praznovali 30-letnico delovanja društva. Ob tem jubileju so bili zadovoljni z

razraščanjem dobrega odnosa do požarne varnosti v tovarni, niso pa še povsem zadovoljni s svojim položajem v Elanu. Kljub nekajkratnim obljubam v preteklih 30 letih in izrazitemu večanju Elana gasilci s svojo opremo še vedno domujejo v zelo skromni gasilski hrambi in najstarejšem delu tovarne. Na slovesnosti ob 30-letnici društva so pozdravili ponovno obljubo generalnega direktorja in pokrovitelja proslave Dolfeta Vojska o izgradnji doma. V tem stabilizacijskem času pa je potrebna še znatno več kot obljuba.

Praznovanje 30-letnice IGD Elan pa je minilo tudi kot preizkus znanja in usklajenosti delovanja enot gasilskih društev begunjsko-radovljiškega območja v primeru, če bi zagorelo v tovarni smuči, v kateri je veliko kemičnih snovi, predvsem močno vnetljivega poliuretana.

Pričakujejo, da se jim bo v jubilejnem letu priključilo še več mladincev in mladink in tako okrepilo njihove vrste.

Tekst in fotografija: Stane Jesenovec

V ZALOŽBI DELAVSKA ENOTNOST in NAŠA ŽENA bo v juliju 1980 izšla knjiga

Vida Tomšič:

Ženska v razvoju socialistične samoupravne Jugoslavije

Knjiga je razdeljena na šest poglavij, in sicer:

1. Zgodovinske korenine
2. Revolucionarne spremembe in dosežki
3. Teoretične osnove procesa emancipacije žensk
4. Zaposlovanje, izobraževanje, zdravstvo
5. Zakonska zveza, družina, gospodinjstvo, otroško varstvo
6. Mednarodno sodelovanje

Drugi del knjige obsega pregled odredb ustave SFRJ iz leta 1974 in seznam zakonov, ki so posebnega pomena za pravni položaj žensk v Jugoslaviji. Razen tega je Milan Gaspari, svetnik v predsedstvu SR Slovenije,

pripravil pregled pravne ureditve posebnega pomena za pravni položaj žensk v SFRJ.

Knjigi so dodane statistične tabele, na koncu pa je Resolucija o glavnih smereh družbenega delovanja za izboljšanje družbenoekonomskega položaja in vloge žensk v socialistični in samoupravni družbi.

Cena knjigi v prednaročilu je 180 dinarjev. Prednaročila sprejemamo do 15. julija 1980. Po tem datumu bo knjiga stala 240 dinarjev in jo boste lahko kupovali v vseh knjigarnah ali neposredno pri Delavski enotnosti, Dalmatinova 4, 61000 Ljubljana. Prednaročila sprejemata tako Delavska enotnost kot Naša žena (NŽ, Ljubljana, Hrvatski trg 3).

Po sledeh prvomajske listine Zveze sindikatov Jugoslavije

Sindikat ne sme »zarjaveti«

Med letošnjimi prvomajskimi nagradenci je tudi osnovna organizacija sindikata TOZD Premazi delovne organizacije Tekol v Mariboru. Tekol združuje pet TOZD z okrog 1.200 delavci, vendar je TOZD Premazi z devetsto zaposlenimi največja in po območju dejavnosti najširša, saj delajo hkrati na približno štiridesetih velikih gradbiščih po vsej državi.

Od zasebnega čopiča do dela v atomski centrali

Zametek današnjega kolektiva je nastal v povojnih dneh, ko so nekateri delavci, dotlej zaposleni pri zasebnih pleskarjih in črkoslikarjih spoznali, da se s takim načinom dela ne da kaj več ustvariti. Zato so ustanovili zadruo. V njo so poleg dobre volje prinesli tudi vsak svoj čopič in pleskarsko lestev z vedrom za mešanje barv.

Po nekaj letih so ugotovili, da jih okvirji zadruge utesnjujejo v razvoju in so se v težkih gmotnih krčih prelevili v podjetje. Večina od tistih trinajstih začetnikov je znova postala steber v kolektivu in začela orati ledino. Od črkoslikarstva in pleskarstva so vse bolj prehajali na zaščitna dela velikih objektov od mostov, daljnovodov in drugih železnih konstrukcij do zaščite železarn, ladij in pozneje elektrarn. Svoj življenjski izpit je kolektiv opravil pred 22 leti v Zenici, ob zaščiti novo zgrajene železarne. Po dobro opravljenem delu je kolektiv požel veliko priznanje in si pridobil zaupanje na tržišču. Leta 1962 so osvojili antikorozijsko zaščito, leto pozneje pa se preimenovali iz Slikopleska v Tekol. To je bila v bistvu že tretja prelevitev in novo razširjanje dejavnosti: začeli so se ubadati tudi z zaščito betona ter hidro in termo izolacijo.

Zdaj jih srečuješ od Djerdpaja do atomske centrale v Krškem, od Kavadarcev do ladjedelnice v Splitu. Moji sobesedniki ti na izust naštevajo več deset največjih gradbišč in enako število manjših delovišč, kjer so njihovi tovariši. In to je tisto, kar je osnovno organizacijo sindikata Tekolove TOZD Premazi pripeljalo med letošnje prvomajske nagrajence.

Imamo poseben način obveščanja

Kot rečeno, je v teh treh desetletjih kolektiv doživel izreden razvoj. Na to je lahko najbolj ponosen Anton Legvart, ki je bil med ustanovitelji zadruge, z njo delil slabo in dobro, nenehno vztrajal, bodril in upal, gradil in načrtoval. Zdaj je direktor TOZD Premazi, katere osnovna organizacija sindikata je dobila najvišje priznanje.

»Naš sindikat se je razvijal in padal enako kot celotni kolektiv: doživiljal preobrazbe, bil kritiziran in vendar ostajal hrbtnica političnega dela v kolektivu,« med drugim navrže Robert Sušan, do nedavna predsednik sindikata. »Doživljali smo lepe in hude čase, vendar pa nenehno silili naprej. Naš kolektiv sestavljajo večinoma mladi, skoraj tri četrtine delavcev pa je iz drugih republik. Če k temu še dodamo, da smo raztreseni po vseh večjih gradbiščih v državi, je jasno, da ima delo sindikata posebne pogoje. Toda ta »raztresenost« nam ni bila nikoli v napoto. Z leti

smo si tako organizirali obveščanje, da je to zajelo sleherni gradbišče. Res je, sindikalni delavec je bil nenehno na poti, zdaj kot razlagalec, zdaj kot organizator, zdaj v vlogi socialnega delavca, zdaj v vlogi političnega osvobodilca. Še danes niso redki primeri, ko funkcionar sindikata, s tem ni nujno, da je član konference in predsednik zbora delovnih ljudi na kakšnem odmaknjem gradbišču, skliče in vodi zbor delavcev.

Po drugi strani smo v kolektivu organizirali okrog 30-člansko ekipo političnih, vodstvenih in strokovnih delavcev, ki je ob vsakem pomembnejšem dogodku obiskala vsa delovišča in delavce do potankosti seznanjala z obravnavanim predmetom, tako da so potem ti lahko s svojimi razsodnjami stališči ali predlogi prek delegatov v samoupravnih organih ali zbora dajali svoje predloge ali sprejemali odločitve. To je bil pregreh način obveščanja, vendar smo to žrtev sprejeli, ker želimo, da bo sleherni delavec v resnici seznanjen z vsem, kar se v kolektivu dogaja. Poleg našega glasila, ki ga tiskamo v slovenščini in srbohrvaščini, smo uvedli še poseben sistem obveščanja. »

Sindikat ni podaljšana roka poslovnih organov

Sedeli smo v lepo urejeni dvorani ob veliki samopostrežni trgovini, ki je del novozgrajene stavbe v Mariboru, dogradili so jo pred dvema letoma v Ulici Pohorskega bataljona, in počasi

razgrinjali nevsakdanje delo in organiziranost tega kolektiva, ki ima najmanj ljudi prav v Mariboru, kjer imajo sedež, komaj dvesto.

»Veste, včasih smo si v laseh z našo zakonodajo. To je bil primer z zaključnimi računi. Delavci bi morali biti obveščeni do konca meseca. Mi prejemamo osebne dohodke dvajsetega v mesecu. Pet dni traja zbiranje in analiza podatkov, potem krene ekipa že omenjenih razlagalcev na pot. Po dva ali trije. Jugoslavijo si razdelimo počez in po dolgem. Toda preden obiščemo vse naše skupine, traja nekaj dni. Potem to še sami razčiščujejo, pripravljajo morebitne predloge

ali zahtevajo dodatna pojasnila in je konec meseca tu...«

Sprašujemo, če morebiti njihov sindikat ni prevzel v nekem smislu podaljšane vloge poslovnih organov. Skoraj užaljeni so.

»Tako kot so primeri, da je kakšen zbor delavcev proti določenemu predlogu, vendar je ta zaradi večine le sprejet, so tudi primeri, ko se stališče sindikata ne istoveti s predlogom vodstvenih ali samoupravnih organov. Potem pride do usklajevanja in borbe mnenj. Naše se je in konference so za nekatere burne,« pravi Anton Topolovec, predsednik konference sindikata. »Bil je primer, ko so se naše konference udeležili tudi gostje z ob-

činskega sveta in republiškega odbora. Mi pa po starem načinu: zadevo je treba razčistiti do konca. Kaj bi skrivali in težave lakirali. Bilo je burno in glasno, toda razšli smo se zadovoljni. To je bistveno. Zato ima naš sindikat tolikšen vpliv in zaupanje.«

»Pri našem delu opažamo, da smo premalo povezani že v sami gradbeni panogi, kaj šele s sindikati v drugih panogah,« dodaja Magda Bučar-Erbežnik, referentka za kulturo in urednica njihovega glasila. »V gradbeništvu so specifični delovni pogoji in težave, ki jih v drugih proizvodnih panogah nimajo. In vendar se ne povezujemo. Najbolj pa boli to, da sindikate še vedno delimo na naše in vaše...«

»Topli obrok je samo za naše delavce, vi pa kot veste in znate«

»Poglejte nekaj primerov, ki nas kot sindikalne delavce boljijo, da ne govorimo o prizadetosti naših delavcev. Mi imamo na primer v nekaterih delovnih organizacijah že petnajst in več let skupine naših delavcev. Smo kooperanti. Vzemimo za primer Železarno Ravne. Tamkaj imajo zelo dobro organizirano kulturno-zabavno in športno življenje. Celo klub delavcev iz drugih republik. Toda samo za »svoje« delavce. Bili smo na Ravnah in se o tem pogovarjali. Tudi pisali smo jim. Zakaj namreč naš delavec ne bi mogel sodelovati v dejavnostih tamkajšnjega sindikata. Zakaj ga ne bi enakovredno vključili v kulturno zabavno ali športno življenje?! Ali drug primer: zakaj naš delavec ne bi stanoval v njihovem samskem domu. Na Reki smo imeli lepo urejeno bivanje za naše delavce v posebnem naselju. Zdaj bo tam stanovanjska soseska, in mi spet nimamo kam! Mar naš delavec ni soustvarjalec dohodkov v tamkajšnjem ladjedelništvu? Zakaj na primer ne bi naši delavci za 8. marec pripeli rdečega nageljna, kot ga pripno njihovi. Govorimo o solidarnosti, o enotnem sindikatu, zaplete pa se pri toplem obroku. Doživljamo primere, ko nas obveščajo, da za naše delavce ni toplega obroka, ker bi lahko prišlo do očitkov, češ da njihov kolektiv plačuje hrano za naše delavce. Tega ne doživljamo samo mi, skoraj vsi kooperanti, ki združujejo delo z velikimi delovnimi organizacijami. Zato imamo tudi toliko težav z urejanjem minimalnih življenjskih standardov. Zdaj težave rešujemo z bivalnimi kontejnerji, ki pa tudi niso trajna rešitev. Pri

našem delu je narobe tudi to, da nas primerjajo na primer s Hidromontažo. Ta namreč na večjem gradbišču postavi svoje naselje, ima svojo kuhinjo, svoje prostore za razvedrilo. Toda na gradbišču ostanejo tudi po več let. Mi pa opravljamo zvečine le zaključna dela. Mesec ali dva in gremo drugam. Urejanje takšnih naselij pa za nas ni ekonomično.«

»Naši delavci so raztreseni po vsej državi, v nešteti kolektivih. Srečujejo se z drugimi delavci, spoznavajo delovne in druge pogoje. Zaradi tega imamo včasih težave. Za primer samo znano zadevo v Krškem, ko so se naši delavci razburili, ko so zvedeli, da imajo delavci kolektivov iz druge republike dvakrat več terenškega dodatka. Če pustimo ob strani, da so imeli ti delavci po drugi strani skoraj dvakrat manj rednih osebnih dohodkov kot naši, nam ostane na dlani dejstvo, da še marsikaj nimamo usklajenega in urejenega. Nas so hudo pestile bolezni, ponekod delovna disciplina ali delovni učinki. Zdaj pa opažamo, da so delavci sami začeli urejati te težave,« pripoveduje Avgušтина Merklin, predsednica osnovne organizacije sindikata skupnih služb. »Delavci se med sabo najbolj poznajo. Točno vedo, za kaj gre. Tako so na primer sami na zboru kolektiva javno grajali tiste tovariše, ki so po njihovem mnenju izkoristili njihovo zaupanje in se pod krinko boleznih poskušali odtegniti delu. Šlo je za mlade ljudi. V Sisku so naši delavci sami izločili nekatere v posebno skupino, češ da ne bodo delali zanje. Ta skupina, gre za isto delo in delovne pogoje, zdaj dokazuje, da je sposobna enakih učinkov, ker smo vsi plačani po vloženem delu. Zdaj se ne more skrivati za tovarišem. Imamo tudi primere, ko delavci sami ustanovijo »disciplinsko komisijo« in obravnavajo kakšen problem. In ga tudi rešijo. Bolje, kot bi katerakoli komisija, postavljena od kateregakoli samoupravnega ali drugega organa. Delavci se med sabo najbolj poznajo. Skupaj delajo vrsto let, pestijo jih enake težave in problemi. To navajam zato, ker zdaj kolektiv izbira nove člane samoupravnih organov. Ko bo prišlo do volitev, bodo spet izvoljeni ljudje, v katere imajo delavci zaupanje. Tako je tudi v našem sindikatu. Zato se lahko toliko lažje sprijemamo s težavami, ki nas pestijo. Jih rešujemo in skupaj zmagujemo. Sindikat ne sme — zarjaveti...«

Janez Sever

V družboslovni zbirki založbe Delavska enotnost so v letošnjem letu izšle že pomembne knjige:

Stevan Bezdanov:

Združeno delo in izobraževanje

— Knjiga predstavlja aktualen prispevek k razvoju samoupravne teorije vzgoje in izobraževanja ter k uresničevanju ustavne zasnove združenega dela na področju vzgoje in izobraževanja

cena: 190 din

Paolo Alatri:

Oris zgodovine moderne politične misli

— Sodobni človek išče odgovore na svojo sedanost in prihodnost tudi v izročilu preteklosti. Zgodovina moderne politične misli kot zgoščen izraz in faktor dolgotrajnih bojev najprej za politično, nato pa še za socialno emancipacijo, je še zlasti dragocen kašipot za razumevanje tega, kar je, in tistega, kar nastaja.

Napisana jasno, jedrnat, poljudno in angažirano, Alatrijeva knjiga naravnost vabi širši krog bralcev.

cena: 420 din

Firdus Džinić:

Komunikologija

Knjiga pomeni prvi poskus v jugoslovanski literaturi, da se v celoti prikaže osnovna spoznanja o fenomenu komuniciranja, do katerih je prišla sodobna znanost.

Komuniciranje je najpogostejša in najbolj razširjena dejavnost v družbi; brez komuniciranja ni dela, ni upravljanja, ni družbenega življenja.

Ob pomanjkljivi domači literaturi s področja komuniciranja in informiranja bo ta knjiga pomagala študentom družbenih ved, raziskovalcem, novinarjem, družbenopolitičnim delavcem in vsem, ki se ukvarjajo z obveščanjem, ter vsakemu intelektualno radovednemu človeku pri bolj gotovi orientaciji na tem zahtevnem področju, kakor tudi pri napredovanju v praksi lastnega komuniciranja.

Cena: 320 din.

Navedene knjige lahko naročite na naslov: Delavska enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4.

Med brigadirji MDA »Bela krajina '80« v Kotu pri Semiču

Vodovod, ki jim pomeni življenje

Če bi bili v brigadah še v modi raporti, potem bi komandant mladinske delovne akcije »Bela krajina '80« Mirko Razgoršek zadnjo nedeljo dobil približno takole poročilo:

Mladinska delovna brigada Janko Premrl-Vojko iz Idrije je prvi teden za 36,61 odstotka presegla svojo normo! Raportira komandant brigade Branko Božič. »In: »Mladinska delovna brigada Jože Gregorčič iz Škofje Loke je v istem času presegla svojo normo za 45,76 odstotka! Raportira komandant brigade Srečko Pirman.«

Panimajo več raportov. Preveč vojaški so se zdeli, pa mladim prostovoljcem niso šli ravno prijetno v uho. Zamenjali so jih na list napisani obrazci, ki jih komandanta obeh brigad vsak dan prinašata v štab, 25-letni komandant akcije Mirko Razgoršek, sicer vodja izmene v delovni organizaciji Lesna, TOZD Novooprema Slovenj Gradec, pa jih skupaj s traserjem Tomom Pezdircem sprti analizira.

»Za prvi teden smo načrtovali 2.241 učinkovitih ur, dosegli pa smo jih skoraj 2.500!« se pohvali. V roke vzame svinčnik in računa. »Če je vrednost brigadirske ure na tem delovišču 127 dinarjev — mimogrede, je najmanj vrednotena v Sloveniji — potem znaša vrednost del, ki smo jih opravili v tem prvem tednu, kar 440.436 dinarjev! Če bo šlo tako naprej, potem bomo že v prvi izmeni nadoknadili kompletne stroške letošnje akcije, ki bi naj znašali 1,37 milijona dinarjev.« Spodbudno!

Iskre plešejo pod udarci krampov

Strmo se vijejo poti iz brigadirskega naselja v Kotu pri Semiču proti Petrovi vasi in človek bi se lahko kaj kmalu izgubil med sadnimi drevesi in gozdovi, če ga na pravo mesto ne bi vodili odmevi krampov in pesem 84 idrijskih in škofjeloških brigadirjev, ki tod delajo vodovod.

»Čudovito delajo tile mladenci in mladenke. Nisem pričakoval, da jim bo šlo tako gladko od rok,« pravi traser akcije Tomo Pezdirc, sicer gradbeni tehnik pri črnomaljskem GOK, ki se ga je že oprijelo ime »Tra-

Mirko Razgoršek, komandant akcije

Takole vihti kramp Škofjeločanka Ana Mi. V prvih brigadirskih dneh jo spremlja ta smola, da vedno naleti na trdo skalovje. Zato se je je oprijel vzdevek »kamniti Joe«.

ska». »Naj povem, da pod to traso že poteka vodovod, vendar je še iz časov Franca Jožefa, pa na nešteti mestih pušča. In tudi naraščajočih potreb tukajšnjega življa ne more več zadovoljevati. Zato smo se odločili za novega. Že lani smo začeli z deli, letos pa nameravamo dokončati 1.100 metrov lanskega »dolga«. Končali bomo še ta teden, potem pa bomo šli v Adlešiče, kjer nas čaka novogradnja vodovoda in zajetja...«

»Trasko« je še povedal, da je tu na trasi njegovo poglavito delo odkriti smer starega vodovoda, ker tam ni kamenja in je znotraj lažje kopati.

O, pa je veliko kamenja. Ana Mi, dijakinja drugega letnika škofjeloške gimnazije, je v tem prvem brigadirskem tednu že dodobra spoznala njegovo trdoto. »Imam pač to smolo, da vedno naletim nanj,« pravi. Vendar je njen kramp trši. Iskre plešejo pod njegovimi udarci, skale se lomijo. Odtod tudi Anin vzdevek »kamniti Joe«.

»No, vsaj žive skale ni!« »Trasko« opravičuje komentira njeno izjavo.

Dekleta ne zaostajajo za fanti

Malo više delajo brigadirji MDB Janko Premrl-Vojko iz Idrije. 43 jih je, med njimi kar 19 deklet. »Resda smo zaradi tolikšnega števila deklet precej »lepša« brigada, kot je škofjeloška z le petimi mladinkami. Res pa je tudi, da jim zaradi tega ne moremo biti kos pri preseganju norme,« pravi komandant Branko Božič, sicer strojni ključavničar v cerkniški Eti. »Toda dekleta moram pohvaliti. Trudijo se, vse hočejo dati od sebe. Vsaj po prizadevnosti nič ne zaostajajo za fanti!«

Branko Božič je bil lani namestnik komandanta brigade, letos pa je že njen komandant. Kako se počuti v novi vlogi?

»Naporno je. Le 15 nas je starih brigadirjev, vsi drugi so prvič

Mladina mora spoznavati in razvijati naše revolucionarne tradicije. S tem se mladi rodovi povezujejo z najsvetlejšimi pridobitvami socialistične revolucije, v kateri je imela mladina veliko vlogo. Negovanje revolucionarnih tradicij med mladimi ljudmi pa je tudi seznanjanje z delom njihovih vrstnikov. Trajne vrednote naše revolucije so neizčrpen vir socialistične vzgoje mladine — za krepitev bratstva in enotnosti naših narodov in narodnosti jugoslovanskega socialističnega patriotizma, internacionalizma, borbenosti in samozatajevanja.

Tito na X. kongresu ZKJ

ljučili cevi, in vodovod bo lahko začel »obratovati«.

»Kaj ste to sami udarniki?« vprašamo, ko vidimo, kako se mučijo z zadnjimi centimetri izkopa.

»Ne, pet norcev!« odgovori najmarljivejši med njimi, za katerega se je potem v pogovoru izkazalo, da je Srečko Pirman, komandant MDB Jože Gregorčič iz Škofje Loke. »No, pa to naj ostane med nami. Videli smo namreč, da je tu teren najtežji, pa smo pljunili v roke. Ne, nihče nam ni določil tega mesta. Kar sami od sebe smo se zbrali v tole majhno skupino. Vedeli smo, da drugi tej nalogi ne bi bili kos.«

Fantje z nasmehom dodajo, da so med malico prijeli za lopato doli, kjer kopljejo drugi, pa so se jim zdele lahke kot žlice.

Malo so se spočili med našim obiskom, Ivan Šmid, predsednik skupščine izmene, pa je trenutek oddiha izkoristil za kratek opis popoldanskih aktivnosti v naselju.

»Skupščina izmene se je že sestala. Izvolili smo predsednika interesnih dejavnosti in disciplinsko komisijo. Interesnih dejavnosti je šest — za kulturo, za informiranje, za šport, za SLO in DS, za ideološko-politično dejavnost in za tehnično kulturo. Vanje so zajeti vsi brigadirji, nemalo pa je takih, ki so zadržali v več dejavnosti.«

Izvedeli smo, da so si brigadirji ogledali kresovanje in jurjevanje in da bodo že v kratkem začeli s folklornim tečajem, v katerem naj bi se naučili tri najbolj značilne belokranjske plesne. Organizirali bodo tudi pevski zbor, ogledali si Župančičevo Vinico, obiskali muzej v Metliki, se z borci NOV pogovarjali o tukajšnji partizanski itd. »Pravega prostega časa torej nimamo. Ampak smo se sami odločili za vse te aktivnosti!«

Ljudje jih imajo radi

In kako tukajšnji ljudje gledajo na mlade brigadirje?

»Sprva sem se bal, da ne bodo najbolje,« pripoveduje Hinko Jerman, namestnik komandanta akcije. »Lani smo namreč pustili za sabo precejšen kos nezastutega kanala in ljudje so se razburjali, ker so imeli razkopana dvorišča. Pa se jim je jeza polegla, takoj ko

smo spet prišli. Le kako naj drugače razumem dejstvo, da brigadirjem prinesejo tudi kakšen liter vina?«

Da je temu res tako, smo se prepričali dobrih pet minut kasneje. Kmetica Tončka Plut nam ga je prinesla liter. »Tegale imamo,« se je zasmejala, »vode pa ne! Še dobro se spomnim, pred nekaj leti je bilo, ko so bile pipe dalj časa povsem suhe. Le kaj bi bilo, če bi se tedaj kaj vžgalo? Vse bi pogorelo!«

Gre nazaj v klet po pijačo za brigadirje. »Kar cel sod bi jim ga najraje prinesla, tako pridni so tile fantje in dekleta!« In mimogrede pove: »Razmišljali smo, ali naj gradimo hišo ali ne. Le gradite jo, so nam govorili. Prej bo stara kot pa bo tu mimo speljan vodovod. No vidite, pa bomo že ta teden imeli vodo!«

Brigadirji pa pomagajo domačinom tudi »neformalno«. Pred kratkim je ena izmed tukajšnjih kmetic dobila pol kamiona opeke. Sama je bila doma, pa so ji brigadirji sami priskočili na pomoč. In nič koliko sena so kmetom že spravili pod streho...

Nikoli jim ne bo žal

Namesto zaključka pa tale članek, ki ga je v »Ločana«, glasilo MDB Jože Gregorčič, napisala Nataša Fabjan:

Pričakovanje. Bo res to šola bratstva, enotnosti, se bodo na delovni akciji res združila vsa srca v eno s skupnim ciljem, pomagati ljudem?

Pravzaprav še nisem toliko časa tukaj, da bi to ugotovila. Naučila pa sem se, da moramo biti vsi eno. Le tako nam bo uspelo pomagati ljudem, kovati naša srca.

Včasih je hudo na trasi, ko koplješ in koplješ v kamen, pa se ti zdi, da se nisi premaknil niti za ped dalje. Takrat pomisliš, le kateri vrag me je nesel v to brigado.

Nato pa pridejo večeri, ko zapoješ z vsem srcem. Zaplešeš kolo, uživaš in spet pričakuješ naslednji dan.

Vsak dan ti prinese nekaj novega, te nekaj novega nauči. Tako se naučiš spoznavati sebe, ljudi okrog sebe. Ne, nikoli mi ne bo žal, da sem tu.

Damjan Križnik
Fotografije: Andrej Agnič

Fotoamater na obisku

Predstavil bi rad fotoamaterja, mladega po stažu in po letih, Srdana Mohoriča iz TGA »Boris Kidrič«, Kidričevo, kjer dela kot strojni tehnik. Je eden od pobudnikov novega vala ptujskih fotoamaterjev in hkrati predsednik Foto kino kluba DPD Svoboda Ptuj od 1975. leta dalje. S svojimi fotografijami sodeluje na razstavah po Jugoslaviji in je za razstavljenja dela dobil naziv »Fotoamater I. kategorije FSJ.«

»Za fotografiranje sem se navdušil v osnovni šoli, intenzivno pa sem se začel ukvarjati s tem po končanem tečaju, ki ga je organiziral Klub mladih Ptuj, in ko sem si nabavil boljši fotoaparata.

V Ptuj smo tedaj kot sku-

pina mladih fotoamaterjev, pod strokovnim vodstvom mojstra fotografije Stojana Kerblerja in v okviru DPD Svobode Ptuj, ustanovili foto kino klub.

Kaj mi pomeni fotografija? Z njo lahko izrazim svoja čustva, svoj pogled na svet, družbo in dogajanje okoli sebe. S slikami želim tudi drugim pokazati, kako gledam na stvari. Sedaj se ukvarjam z dvema temama, ki ju počasi zaključujem. Ena je človek v urbanem okolju, druga pa prikazuje ljudske običaje na Ptujskem polju in se deli v dve zaključni celoti:

— prikaz pustovanja skozi kamero

— vzdušje na ptujskih sejnih. Rad bi zaključil ti dve temi ter pripravil samostojno razstavo. Največji uspeh sem dosegel na razstavi ob dnevu kovinarjev v Zagrebu leta 1978, kjer sem dobil za razstavljeno fotografijo 1. nagrado.

Borut Srečkovič

Pojasnilo

V prispevku o fotoamaterju Petru Strnadu, ki smo ga objavili v 22. številki DE, je prišlo do neljube napake. Napisali smo, da je kot gradbeni tehnik projektiral cesto Ljubljana—Vrhnika in da se je tam začel ukvarjati s fotografijo. To drugo drži. Ne drži pa, da je on projektiral to cesto. Skupaj z Lojzeto Pavlovčičem sta projektirala cesto Senožče—Črni kal. Projektiral je tudi cesto Dolško—Ribče in Celovško cesto v Ljubljani od Uniona do Remize. Da raznih manjših projektanskih del ne omenjamo. Tovarišu Strnadu in bralcem se za pomanjkljivo informacijo opravičujemo.

Ob obisku avstrijskih sindikalistov pri nas — Fritz Prechtel posebej za DE:

Slovenski železničarji brišejo državne meje

»Dvajset let med nami ni bilo nerešljivih težav, zato sem prepričan, da jih tudi v prihodnje ne bo, čeprav bodo tako gospodarski kot politični problemi še težji. S še trdnejšo povezavo avstrijskih in jugoslovanskih sindikatov jih bomo uspešneje premagovali,« je med drugim izjavil Fritz Prechtel, predsednik avstrijskih sindikatov med razgovori s predstavniki naših sindikatov ob nedavnem obisku v Celju. V avstrijski uradni sindikalni delegaciji sta bila še njegov namestnik Franc Bartosik ter Adolf Klemenčič, predsednik sindikata železničarjev za avstrijsko štajersko. Avstrijske sindikaliste so spremljali Čedo Makole, predsednik zveznega odbora za promet in zveze pri ZSJ, Jože Pečnik, predsednik RO za promet in zveze pri ZSS, Ivan Kramer, predsednik medobčinskega sveta sindikatov za Celje ter drugi.

Med pogovori s sindikalnimi delavci slovenskih železnic so se visoki funkcionarji avstrijskih sindikatov v Celju posebej zanimali za celjske uspehe na področju preusmerjanja integralnega prometa s cest na železnice. Kot je znano, so celjski železničarji z dograditvijo modernega železniškega vozlišča, silosov in velikih skladišč, med prvimi začeli uspešno preusmerjati tovar s cest na železnico. Tako železnice že uspešno prevažajo cement iz anhovske cementarne, s čimer občutno vplivajo na končno ceno tega proizvoda. Po drugi strani pa pomeni ta prevoz tudi 12 tisoč tovornjakov na leto manj na naših cestah, kar v sedanji in bodoči energetski krizi ne gre zanemariti. Z dograditvijo novih pokritih skladišč, ki jih je pridobil kolektiv Javnih skladišč, zdaj razpolagajo že s 25 tisoč kvadratnimi metri pokritih površin, se bo Celje lahko še uspešneje vključevalo v moderne prometne tokove, če upoštevamo, da se kar 92 odstotkov vsega prevoženega blaga v Slovenijo prevaža mimo Celja ali skozi Celje.

Po končanih pogovorih sta posebej za DE Fritz Prechtel ter Čedo Makole povedala: »Gre za

V Celju je avstrijska delegacija sindikatov, ki jo je vodil predsednik Fritz Prechtel, končala obisk in pogovore s predstavniki sindikata za promet in zveze pri ZSJ. Avstrijske goste je predvsem zanimal proces preusmerjenega integralnega transporta s ceste na železnico, ki je v sedanji energetske krizi, ob nenehnih podražitvah goriva še kako pomemben činitelj pri oblikovanju cen končnega proizvoda. Predstavniki sindikata celjskih železničarjev, carinarice in Javnih skladišč so goste

deželi, ki imata skupno državno mejo in mnogo skupnih problemov. V zadnjih letih smo skupaj z jugoslovanskimi sindikati in vlado uspeli prenekateri problem uspešno rešiti. Zato smo prepričani, da moramo te stike še intenzivirati,« je poudaril predsednik F. Prechtel. »Zame je bilo izredno pomembno spoznanje, da ste v Jugoslaviji že uspešno načeli problem moderne integralne prometne politike in da smo se sporazumeli, kako bomo te probleme pozitivno skupaj reševali. Pogovori so me prepričali, da se je proces preusmerjanja tovarov s ceste na železnice pri vas že uspešno začel, kar je daljnosežna poteza. Menim, da se bodo železnice z dna, kjer so že vrsto let, uspešno dvignile v celotni Evropi in ob velikih podra-

žitvah transportnih stroškov v ostalem prometu uspešno zmanjšale ceno prevozov. Ob že dosedanjih uspešnih pogovorih in sporazumih med našo in vašo vlado sem prišel do prepričanja, da bomo vse probleme lahko skupaj uspešno reševali. O tem bom kot član parlamenta poročal tudi parlamentu, našemu kancelju ter v Klubu socialističnih poslancev.

Na področju sindikalnega dela smo se dogovorili, da se dobimo vsaj enkrat na leto in skupaj obdelamo določen problem. Poleg tega bomo poglobili naše stike in jih še razširili na raven regij in dežel. Gre za direktne povezave s Koroško in Celovcem ter s Spodnjo Štajersko in Gradcem.«

»Avstrijci želijo več sodelovanja med gospodarskimi in tran-

spornimi organizacijami ob dejstvu, da se iz leta v leto povečuje promet. Zato bi radi večjo proputnost in preusmeritev prevoza blaga s ceste na železniške tirnice. Poglavitni del pogovorov je bil namenjen našim izkušnjam in uspehom na tem področju ter vlogi sindikata. Poleg tega smo obravnavali tudi druga vprašanja, kot na primer vprašanja varstvene in druge zaščite naših delavcev v Avstriji. Konkretno smo obravnavali položaj naših delavcev pri avstrijskih železnicah. Gre za okrog 4.000 naših ljudi. Prišli smo do zaključka, da bi že letos podpisali skupni sporazum, ki bi urejal te odnose poleg že obstoječe avstrijske zakonodaje. Na dnevnem redu je bilo tudi vprašanje ustanovitve kluba naših delavcev, zaposlenih pri

avstrijskih železnicah v novem naselju pri Dunaju. Na pogovori nismo mogli mimo vprašanja urejanja rečnega prometa, ker se s povezavo Rena, Majne in Donave odpira nova prometna pot in ob tem tudi vprašanje vključevanja naših železnic v promet ob tej plovni poti. Med pogovori z gosti iz Avstrije smo zvedeli, da visoko cenijo naše uspehe pri reševanju teh težav, predvsem pri reševanju sodobnega integralnega prometa z vidika energetske krize. Zato smo se tudi odločili, da skupaj obiščemo delavce sindikata celjskih železničarjev, ki so na tem področju dosegli že lepe uspehe,« je med drugim poudaril predsednik zveznega odbora sindikata za promet in zveze ZSJ Čedo Makole.

J. Sever

TA TEDEN V ŽARIŠČU

DŽAKARTA — V minulih dneh se je nadaljevala zelo živahna dejavnost jugoslovanske diplomacije. Tako je indonezijski predsednik Suharto sprejel zveznega sekretarja za zunanje zadeve Josipa Vrhovca, ki mu je posredoval poslanico predsednika predsedstva SFRJ Cvijetina Mijatovića. Jugoslavija in Indonezija, ustanoviteljici gibanja neuvrščenosti, imata enake poglede na sedanje svetovne razmere in uporabo sile ter menita, da se je treba bojevati proti povzročiteljem takšnega stanja v duhu načel in ciljev politike neuvrščenosti in si prizadevati za njihovo uveljavitev.

LUSAKA — Zambijski predsednik Kenneth Kaunda pa je sprejel delegacijo skupščine SFRJ pod vodstvom predsednika Dragoslava Markovića. Kaunda je ob tej priložnosti dejal: »V Zambiji smo imeli predsednika Tita za svojega učitelja in smo globoko privrženi njegovi politiki neuvrščenosti. Ni nas sram povedati, da smo se učili od njega.« Naša delegacija se je z zambijskimi voditelji pogovarjala o gospodarskem in političnem sodelovanju, mednarodnih razmerah in nastopanju neuvrščenih v sedanjih svetovnih razmerah.

BUKAREŠTA — Generalni sekretar KP Romunije in romunski predsednik Nicolae Ceausescu ter član predsedstva CK ZKJ Stane Dolanc sta izmenjala mnenja o jugoslovansko-romunskih odnosih in sodelovanju. Ugotovila sta, da se medsebojni državni in partijski odnosi uspešno razvijajo in bogatijo na temeljih, ki sta jih postavila Josip Broz Tito in Ceausescu.

ALŽIR — Na ministrskem zasedanju organizacije držav izvoznice nafte OPEC so sklenili povečati minimalne cene nafte od 28 na 32 dolarjev za sodček. Za zdaj še ni znano, kdaj bodo nove cene začele veljati. Poleg tega so se ministri dogovorili, da bo trinajst držav izvoznice zmanjšalo dnevno proizvodnjo nafte.

RIM — Na upravnih volitvah v Italiji je dobila s 36,8 odstotka krščansko demokratska stranka največ glasov, Komunistična partija, ki je druga po številu glasov, je dobila 29,6 odstotkov, tretja po številu glasov pa je socialistična stranka. V Trstu se je ponovno uveljavila Lista za Trst, meščanska grupacija izrazito šovinističnega in nacionalističnega porekla, kar je očiten dokaz, da je Trst velika izjema v italijanskem političnem življenju. Politično zelo pomembno pa je, da je ostalo v slovenskih oziroma naprednih rokah vseh šest občin, ki kot obroč obdajajo Trst.

MIK

ZABELEŽILI SMO

Sobota, 7. junija

V Vinjah nad Ihanom je bila velika slovesnost v spomin na 3. konferenco Komunistične partije Slovenije, ki je bila 29. in 30. junija 1940. leta. Slavnostni govornik je bil član centralnega komiteja ZKJ Jože Smole.

Ob 70-letnici rojstva Edvarda Kardelja in 38. obletnici boja druge grupe odredov je bila na Tujem grmu pri Jančah slovesnost, na kateri je govoril predsednik MK SZDL Ljubljana Vlado Beznik. Ko je orisal vojaški pomen boja druge grupe odredov, se je Vlado Beznik dotaknil tudi nekaterih najpomembnejših nalog v sedanjem trenutku.

Nedelja, 8. junija

Iz Slovenije je odpeljal letošnji vlak Bratstva in enotnosti, ki je pripeljal na obisk v našo republiko številne goste iz SR Srbije. Z vlakom so pripotovali številni medvojni gostitelji Slovencev, ki so bili med NOB izgnani v Srbijo. V vseh slovenskih mestih so gostom iz Srbije pripravili tople in prisrčne sprejeme, hkrati pa so ti

obiskali tudi številne delovne kolektive.

Ponedeljek, 9. junija

Na razširjeni seji predsedstva CK ZKS so največ pozornosti namenili nekaterim ukrepom za gospodarsko uralitev, pa tudi ukrepom, ki naj bi jih zvezna skupščina sprejela še ta mesec. Hkrati so ob tem spregovorili še o gradivu za prihodnjo sejo CK ZKS, kjer bo govor predvsem o nalogah zveze komunistov na področju stabilizacije gospodarstva.

Na skupni seji direktorjev največjih slovenskih delovnih organizacij in nekaterih najvišjih predstavnikov družbenopolitičnega življenja v republiki so govorili o ukrepih ekonomske politike. Pri tem je bilo poudarjeno, da zgolj z ukrepi ni mogoče rešiti težav, temveč je to naloga vseh delovnih ljudi.

Statut naj ne določa vseh podrobnosti, temveč naj opredeli osnovne vsebinske cilje, naloge in načela organizacije ZZB NOV Slovenije, so med drugim poudarili na seji predsedstva republiškega odbora ZZB NOV.

Letos in nekaj prihodnjih let se moramo sprijazniti z dejstvom, da življenjski standard ne bo rasel in da bo ob tem manjša rast družbenega proizvoda in zaposlenosti, so dejali na seji zvezne sekcije za splošna vprašanja družbenega standarda pri ZK SZDL.

Torek, 10. junija

Predsedstvo SR Slovenije je obravnavalo nekatera vprašanja glede graditve hidroelektrarn na še neizkoriščenih vodah in pri tem podprlo republiški IS, da ne bi gradili energetskih objektov na tistih delih Soče, ki so zaščitene, prav tako pa tudi ne v dolini Radovne.

Dve delovni skupini CK ZKS sta začeli obiskovati delovne organizacije v radovljiški občini, kjer se kaže dokaj slab položaj hotelov.

Sreda, 11. junija

Predsednik Zveze sindikatov Jugoslavije Miran Potrč je sindikalnim delavcem govoril o nekaterih ukrepih ZIS.

Ko mladi vstopajo v življenje

Tudi letošnji junijski dnevi pred maturantskim »tik pred zdajci« so zaživeli. Po ljubljanskih ulicah se je razlila reka mladosti, ki zapuščajo srednješolske klopi. Le kdo bi jim ob njihovem prvem resnejšem izpitu zameril prešeren in glasen pohod po mestu. Zapeli so iz polnega grla svoj Gaudeamus, pa »Jugoslavi-

jo, Jugoslavijo« in opozorili, da so pripravljene poprijeti za delo ali pa nadaljevati študij. V preprostih, a ličnih oblekah so še zadnjič skupaj predstavili svojo razredno skupnost in šolo, veselili se bodo poslej lahko vsak po svoje vključili v vsakdanje življenje.

Izšla je 5. številka Informativnega biltena z naslednjo vsebino:

Mag. Pavle Gmeiner:

Investicijski problemi in tendence ob prehodu na nov srednjeročni plan

Avtor obravnava aktualne probleme in tendence investicijske politike ter jih sooča s planiranimi cilji na tem področju. Ker sedanje težnje ne dajejo dolgoročnih možnosti za doseganje višje ravni slovenskega gospodarstva, so vse bolj nujni ovrednoteni temeljni kriteriji za selekcijo investicijskih namer.

Skupina sodelavcev:

Ocena možnosti razširjene reprodukcije v SRS v obdobju 81—85

Ocena bilance sredstev za reprodukcijo predstavlja prvi okvirni izračun sredstev, ki bodo predvidoma razpoložljiva v obdobju 81—85 za naložbe v materialni proizvodnji. V njej so razčlenjena izhodišča, ki so bila upoštevana pri oceni obsega sredstev, ki se oblikujejo iz posameznih virov za materialna vlaganja v gospodarstvu. Čeprav je bilanca izdelana globalno za vso republiko, lahko predstavlja tudi primerno izhodišče za oceno sredstev posameznih občin, SIS in TOZD. Predvsem so zanimive relativne primerjave posameznih virov sredstev in njihova namenska poraba. Gradivo odlikuje tudi metodološki pristop, saj so za večino virov uporabljeni podatki iz zaključnih računov, kar omogoča enoten pristop pri primerjavi, bodisi za teritorialno območje ali gospodarsko panogo in dejavnost.

Matjaž Hanžek:

Konceptualizacija socialnih indikatorjev za potrebe planiranja

Avtor predstavlja raziskavo, ki je zastavljena kot poizkus analize statističnih podatkov, njihove kvalitete, pomanjkljivosti in uporabnosti za objektivno ugotavljanje razvitosti socialnih služb. Obenem predstavi temeljna načela, na katerih je raziskava zgrajena — načela, ki so za sodobne sociološke raziskave nezbežna.

Poleg teh prispevkov so v bilteni objavljeni še:

- predlog novega učnega načrta interdisciplinarnega podiplomskega študija prostorskega in urbanističnega planiranja;
- poročilo o petem evropskem srečanju o kibernetiki in sistemskih raziskavah;
- redni pregled urbanistične zakonodaje in zakonodaje, ki zadeva urejanje prostora.

Informativni bilten Zavoda SRS za družbeno planiranje dobite pri založniku: DELAVSKA ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4.

Komentatorjev stolpec

Stroga merila

Delovni osnutek dogovora o temeljih družbenega plana Slovenije za naslednje petletno obdobje se začne s kriteriji za prestrukturiranje gospodarstva. In ne po naključju, kajti strukturni problemi in njihovo urejanje so nedvomno ena najpomembnejših nalog, ki naj bi jo dosledneje kot doslej uresničevali v prihodnjem srednjeročnem obdobju.

Nekatere konkretne razvojne naloge, med katerimi je tudi prestrukturiranje gospodarstva, je opredelila republiška skupščina v smernicah za pripravo družbenega plana Slovenije. Gre potemtakem za to, da udeleženci dogovora o temeljih družbenega plana prevzamejo obveznost in odgovornost za uresničitev teh nalog, med katerimi so razvojni kriteriji in prestrukturiranje gospodarstva na prvem mestu.

Ko delovni osnutek dogovora o temeljih družbenega plana Slovenije za prihodnje srednjeročno obdobje navaja merila v zvezi s prestrukturiranjem gospodarstva, potrebo po uveljavitvi takih kriterijev utemeljuje z nujnostjo kakovostne preobrazbe slovenskega gospodarstva. Pri tem naj bi se povečal delež zlasti tiste proizvodnje in storitev, ki imajo dolgoročne pogoje za ustvarjanje višjega dohodka na zaposlenega in na vložena sredstva. Udeleženci dogovora bodo v zvezi s tem sprejeli temeljne razvojne kriterije, ki jih bo moralo združeno delo upoštevati pri uveljavljanju investicijskih in proizvodnih programov.

Skozi sito in rešeto investicijskih zahtevkov bodo v prihodnje šli le tisti projekti, ki bodo zagotavljali razvojno tehnološko intenzivnost proizvodnje in storitev, te pa naj bi temeljile na visoki stopnji avtomatizacije proizvodnih procesov ter visoki udeležbi visoko kvalificiranega ustvarjalnega dela. Vrh tega naj bi bodoče naložbe zagotavljale neposredno ali vsaj posredno trajnejšo izvozno usmerjenost, gospodarno rabo energije in surovin, višjo produktivnost in smotno zaposlovanje, racionalno rabo prostora, in bodo morale tudi ekološko ustrezati.

V 3. členu navaja delovni osnutek dogovora minimalne zahteve glede ustvarjanja dohodka na delavca in minimalne zahteve glede deleža delavcev z visoko in višjo izobrazbo ter deleža delavcev z nižjo izobrazbo. Tako bo minimalnim zahtevam glede ustvarjanja dohodka ustrezal investicijski oziroma proizvodni program, ki bo zagotavljal letni dohodek najmanj 400.000 din na delavca po cenah iz leta 1978 (podatek velja za čas pred spremembo tečaja dinarja), v bazični industriji ter 0,50 din dohodka na porabljen dinar poslovnih sredstev v predelovalni industriji, upoštevajoč pri tem stopnjo sredstev za reprodukcijo v višini najmanj 14,5 odstotka.

Kriteriju razvojno tehnološke intenzivnosti pa bodo ustrezali investicijski oziroma proizvodni programi, če bo delež delavcev z visoko in višjo izobrazbo večji kot 15 % od skupnega števila zaposlenih delavcev, delež polkvalificiranih delavcev pa ne bo presegal 40 % skupnega števila predvidenih zaposlenih. V skladu s kriterijem razvojno tehnološke razvitosti bo moral investicijski program predvidevati tudi izdatnejša vlaganja za razvoj in raziskave, in to v višini vsaj 6 % planiranega bruto dohodka.

Po varianti B je predviden delež nabavne vrednosti avtomatizirane opreme v višini nad 80 %, medtem ko delež delavcev ozkega profila ne sme presegati 55 % predvidenega skupnega števila zaposlenih. Vlaganja v razvoj in raziskave morajo v tem primeru znašati vsaj 3 % načrtovanega bruto dohodka.

Kriteriju izvozne usmerjenosti bodo zadoščali programi, ki bodo predvidevali več kot 50 % proizvodnje za izvoz in zagotavljali pozitivni plačilnobilančni učinek, pa tudi programi, ki bodo nadomeščali uvoz primanjkuječih surovin, vendar s pridržkom, da devizni obtok ne sme biti večji od polovice vrednosti nove proizvodnje. V tem primeru se tudi le polovici proizvodnje prizna prednost po tem kriteriju.

Nande Žužek

Kako so gospodarili v Zagorju?

Za začetek kar uspešno

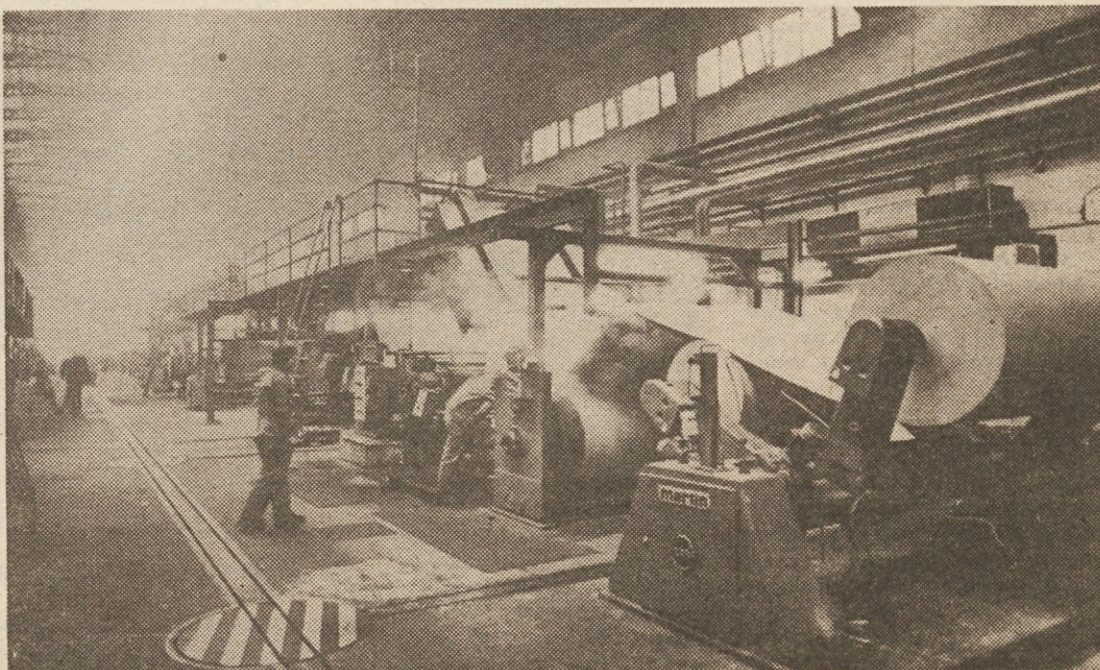
V organizacijah združenega dela, družbenopolitičnih organizacijah in skupščini občine Zagorje te dni na široko razpravljajo o rezultatih poslovanja v prvem četrtletju letošnjega leta, o planiranju ter o dohodkovnih gibanjih v skladu z resolucijo o družbenoekonomskem razvoju. Globalna ocena pravi, da je gospodarski položaj trenutno zadovoljiv, saj so v primerjavi z istim obdobjem lani ustvarili za 25 odstotkov več prihodka ter za 34 odstotkov večji dohodek, indeks razporejanja sredstev za razširjeno reprodukcijo pa je kar 208. Nekatere organizacije s področja gradbeništva pa, kljub temu da ustvarjajo velik dohodek na zaposlenega, namenjajo za razširitev materialne osnove še preskromna sredstva.

Občinski svet zveze sindikatov Zagorja ob Savi in koordinacijski odbor za spremljanje akcije družbenoekonomske stabilizacije pri OK SZDL sta dokumente o gospodarjenju posredovala v razpravo združenemu delu. Ker občinsko gospodarstvo še vedno zaostaja za republiškim povprečjem gospodarske razvitosti, je najširša družbena akcija v občini usmerjena predvsem v povečanje produktivnosti in ekonomičnosti, še zlasti pa v izgradnjo novih industrijskih kapacitet, ki bodo nadomestile usihajočo rudarsko dejavnost.

Zelo ostro in kritično obravnavo pa so napovedali tistim, ki so se že v prvem četrtletju pokazali kot kršilci resolucijskih načel na področju razporejanja dohodka in sredstev za osebne do-

»... Hitrejši gospodarski razvoj in večja stabilnost gospodarskih tokov bosta v veliki meri odvisna tudi od tega, s kolikšnim uspehom bomo odstranjevali precejšnja neskladja v gospodarski sestavi. Predvsem je potrebno hitreje povečevati proizvodnjo živil, surovin, zlasti temeljnih kovin, hitreje moramo razvijati energetiko in promet. Naša država razpolaga z ugodnimi naravnimi viri za razvoj teh panog. Naša napaka je, da v prejšnjem desetletju nismo vlagali potrebnih naporov v tej smeri in to se nam danes malo maščuje...«

Tito na X. kongresu ZKJ

Brez odpadnega papirja ni — novega papirja

Kako do večjih količin starega papirja?

Organizirano zbiranje in odkup

Izkušn je zadnjih let kažejo, da je tudi v naši republici še veliko možnosti, da bi občutno povečali količine zbranega starega papirja, vendar bi morali uvesti nove oblike organiziranega zbiranja in se čimprej lotiti oblikovanja dohodkovnih odnosov med zbiralci in porabniki papirnih odpadkov.

V letošnjem letu bomo v Sloveniji potrebovali več kot 200 tisoč ton starega papirja; predvidevajo, da bomo lahko zbrali le 120 tisoč ton, z dodatnimi napori pa morda še največ 50 tisoč ton. Tako bi se po dolgi letih vsaj za spoznanje otesli pretiranega

uvoza papirnih odpadkov in prihranili veliko deviznih sredstev, ki bi jih lahko koristneje porabili drugje.

Seveda pa bi morali v akciji za organizirano zbiranje naprej vsem organizacijam, ki se ukvarjajo z zbiranjem starega papirja, priznati status organizacij združenega dela posebnega družbenega pomena. Pri tem bi si morali prizadevati, da bi pokrili vso republiko in pritegnili k rednemu zbiranju tudi komunalne organizacije, saj je znano, da te organizacije zberejo letno tudi do 40 odstotkov vseh zbranih količin papirnih odpadkov. Vzporedno se pojavlja tudi vprašanje skladiščnih zmogljivosti za star papir. Kot smo že omenili, pa naj bi bil prvi korak k organizirani zbiralni akciji oblikovanje dohodkovnih odnosov med vsemi udeleženci zbiranje in uporabe starega papirja.

Bržčas ne bo nič narobe, če še enkrat ponovimo staro spoznanje, da je star papir danes ena najbolj iskanih in dragocenih sekundarnih surovin. Največji pomen ima v proizvodnji papirja, kartona in lepenec, vendar pri tem ne gre prezreti dejstva, da je količina papirnih odpadkov odvisna od porabe papirja na prebivalca. Tako je poraba papirja, denimo, na Nizozemskem dosegla že zglednih 152 kg na prebivalca, v Jugoslaviji 41 kg, v Sloveniji pa 79 kg, oziroma 41 odstotkov glede na porabo, v Jugoslaviji komaj 9 kg oziroma 22 odstotkov, v Sloveniji pa 25,5 kg, oziroma 32 odstotkov. Na drugi strani predstavlja poraba starega papirja velik prihranek osnovnih surovin, predvsem celuloze in lesovine, obenem pa pomeni dragocen prispevek k varstvu človekovega okolja, saj ena tona starega papirja nadomesti kar tri kubične metre lesa.

Danes so grafična in papirna predelovalna industrija, trgovske organizacije, ustanove in druge gospodarske organizacije ter kajpak gospodinjstva, največji »proizvajalci« papirnih odpadkov. Medtem ko iz grafične in papirne predelovalne industrije zajemamo praktično vse količine starega papirja, postaja zbiranje v trgovskih organizacijah in ustanovah problematično, ker imajo manjše količine, ki za zbiralce zaradi razprostranjenosti niso ekonomsko zanimive. Slednjič je zbiranje iz gospodinjstev zgolj občasno z akcijami Rdečega križa v sodelovanju z delovnimi organizacijami, ki se ukvarjajo z zbiranjem papirnih odpadkov.

Možnosti za zbiranje večjih količin starega papirja se tako rekoč na dlani ponujajo z rednim, sistematičnim in brezplačnim zajemanjem tako po ustanovah kot po gospodinjstvih. To obliko rednega zbiranja bi lahko uresničili s posebnim dogovorom med komunalnimi organizacijami in organizacijami za zbiranje in predelavo papirnih odpadkov. Za tako zajemanje pa bo nujno potrebna širša akcija v krajevnih skupnostih.

Pozabiti namreč ne gre, da bi po mnenju zbiralcev odpadnih surovin in papirja lahko v naši republici letos zbrali še 30 tisoč ton papirnih odpadkov poleg načrtovanih dodatnih 50 tisoč ton. Toda le pod pogojem, da bomo dobro organizirali odkup in znali porabnike pridobiti za neprekinjene zbiralne akcije. S tem bi, poleg nujno potrebnega oblikovanja dohodkovnih odnosov med zbiralci in porabniki starega papirja, zmanjšali na razumno mero tudi predrag uvoz te pomembne surovine za papirno in papirno predelovalno industrijo.

Ivo Virnik

Vlado Kolenc

Slovenska Bistrica, od 2. do 7. junija:
zaključna prireditev XXIII. srečanja gledaliških skupin Slovenije

Gledališke igre ljubiteljev

Kako že pravi Matiček v uvodu k zaključnemu prizoru komedije »Ta veseli dan ali Matiček se ženi?« — »Zdaj zapojmo, igravimo, eden drugmu ogenj dajmo...« — EDEN DRUG MU OGENJ DAJMO — ta Linhartova misel je že več kot dve desetletji prisotna kot smisel vsega ljubiteljskega gledališkega početja; kot vodilo in izhodišče za vrednotenje amaterskih predstav, odkar se amaterji organizirano lotevajo pregledovanja svojih vsakoletnih dosežkov, gledaliških iskanj, uprizoritvenih poti, tavanj, pa tudi stranpotov; koliko ognja, koliko prave sporočilnosti, koliko razumljenega in občutnega, nezlaganega življenja nam kažejo amaterski odri, koliko je radoživega amaterskega igranja, koliko pridobljenega znanja iz gledališke učilnice...

Zaključna prireditev do zdaj že XXIII. srečanja gledaliških skupin Slovenije je bila letos v Slovenski Bistrici, od 2. do 7. junija. Zaključna prireditev z devetimi predstavami, kolikor jih je bilo letos, lahko pokaže seveda le najboljše ali najbolj zanimive predstave amaterskih odrov odraslih, pa tudi mladinskega gledališkega gibanja »Naša beseda«, in lutkovnih odrov, ki so tudi imeli letos že svoje lastno X. zaključno srečanje. Združenje gledaliških skupin Slovenije, ki skupaj z Zvezo kulturnih organizacij Slovenije in še drugimi organizira vsako leto te zaključne pregledne prireditve, vključuje že več kot 280 gledaliških skupin. Pravijo, da je nemara prav tolikšno bilo število amaterskih predstav letos na občinskih srečanjih, področna srečanja so bila le za Gorenjsko in za severovzhodno Slovenijo, za zaključno srečanje v Slovenski Bistrici pa so si ogledali 16 predstav. Kakšen je bil letošnji repertoar in uprizoritveni razpon amaterskih gledaliških predstav, po kakšnih gledaliških poteh se giblje slovenski gledališki amaterizem, o tem je bilo govora v Slovenski Bistrici tudi za posebno okroglo mizo in na X. skupščini Združenja gledaliških skupin Slovenije. A ostanimo tokrat le pri predstavah, ki si jih je minuli teden lahko ogledala gledališka publika v Slovenski Bistrici.

V enem tednu videti devet gledaliških predstav je bil za Slovensko Bistrico vsekakor zelo lep kulturni dogodek. Kraj, ki s svojo okolico šteje blizu 30.000 prebivalcev, je vzorno polnil dvorano Kulturnega doma s 300 sedeži. Tovarišice in tovariši iz Občinske zveze kulturnih organizacij so bili vzorni organizatorji, dorasli veliki kulturni prireditelji, pravtako so bili zgledni gostitelji amaterjev. V kraju, kjer ta čas kulturi slabo kaže, saj denimo pri kulturni skupnosti ni več denarja za gledališki avtobus v Celje in Maribor (bržkone pa je prav iz tega avtobusa bilo 60 absentov, ki so ves teden obiskovali predstave srečanja amaterjev!), so delovni kolektivi 17 organizacij združenega dela prispevali denar za to veliko prireditev in tako skupaj s Skupščino občine Slovenska Bistrica sprejeli pokroviteljstvo nad prireditvijo, omogočili, da so si predstave ogledali šolska mladina, njihovi delavci in drugi občani, skupaj okoli 2500 gledalcev.

Priljubljeni avtor

Petra Ustinova komedijo »Komaj do srednjih vej« amaterski odri zelo radi igrajo. Letos

Antona Tomaža Linharta komedija »Ta veseli dan ali Matiček se ženi« v uprizoritvi Amaterskega gledališča Slava Klavora je pritegnila v Slovenski Bistrici največ gledalcev. Predstava je bila že vnaprej razprodana. (Na sliki: Vlasta Letonja kot Nežika in Milan Marin kot Matiček.)

jo je uprizorilo Amatersko gledališče Svoboda Postojna, v režiji Franca Uršiča. Želeli so se spoprijeti z delom, ki bo v enaki meri sodobno in zabavno. Ta Ustinova komedija to v celoti tova je, saj nam »Ta veseli dan ali Matiček se ženi« realne in irealne komedijske situacije in živovitost dialogov izrisuje v celoti medsebojnih človeških odnosov, med generacijami, med tradicijami, beg pred odgovornostjo, pa malomeščansko in klerikalno lažno moralo. Predstavi Postojnčanov je bilo seveda videti, da jo je snoval poklicni režiser. Pohvalno zanj pa je predvsem to, da je, neglede na različne igralske izkušnje, uspel igrance sprostiti. V predstavi se je posebej odlikoval Edo Elešini kot general, ki je za to vlogo prejel tudi zlato Linhartovo značko. Učinkovita pa je bila tudi scena, ki jo je zasnoval Miroslav Franc, njeno izvedbo pa je omogočil kolektiv SGP Primorje. Občinstvu v Slovenski Bistrici je predstava ugajala in se je zabavalo.

Tri predstave za otroke in mladino

Lutkovna igrlica Lubomira Feldeka »Fidl fadl« v uprizoritvi Lutkovnega gledališča KUD Kobanci Kamnica in v režiji Tineta Varla je zastopala letošnje dosežke slovenskih lutkovnih gledališč. Uprizoritev sodi v vrsto »črne lutkovnega gledališča«; črno oblečeni igralci se gibljejo po odru, toda vidne so le lutke v svetlobnem koridorju. Sceno za to uprizoritev je zasnoval kot gost češki scenograf Melena Miroslav. Otroci iz vrta in nižjih razredov osnovnih šol so v Slovenski Bistrici videli vsekakor zanimivo predstavo; če jo bo posnela televizija, jo bodo videli mnogi otroci.

Mladina desetih osnovnih šol v občini je napolnila dvorano in izjemno zbrano sledila predstavi Preussler — Pengovove »Male čarovnice«, ki jo je uprizoril gledališki krožek PIKUD osnovne šole Ivan Cankar Maribor. Predstavo je režiral ravnatelj te šole, sicer znani mariborski amaterski gledališki režiser, asistent režije Dragica Rogelj je pomočnik ravnatelja; gledališki krožek na tej šoli deluje že 18 let — primer, ki mu v Sloveniji nemara ne bi našli para. Predstava, ki so jo pokazali v Slovenski Bistrici, je ena

izmed dveh, ki sta zastopali letošnje dosežke mladinskega gledališkega gibanja »Naša beseda 80«; sodi v vrsto prave mladinske gledališke predstave, skrbno in domiselno režijsko vodene, polne gledališke fantastike. Sceno in kostume je za predstavo zasnoval Tine Varl in tudi tu smo se srečali s »črnim gledališčem«, z uporabo luminiscenčnih barv. Otroci, ki je predstava izredno ugajala.

Predstavi Odra mladih treh herojev Pirniče so prisostvovali tudi učenci poklicne lesarsko-kovinarske šole. Gledali so predstavo igre, ki jo je napisal plodni španski dramatik in Nobelov nagajenec Jacinto Benavente, »Ideali in korist«, ki govori o dvojnosti, ki jo nosimo v sebi, »saj človek res ne ve, kdaj se nagne na stran ideala, kdaj koristi«, kot so zapisali v svoj gledališki list mladi iz Pirniča. Lepo predstavo je režiral Peter Milatarov, amaterski režiser, dolgoletni gledališki mentor mladim. Naredil jo je z mladimi iz letošnje igralske šole. To je bilo njihovo gledališče. Odru mladih in odraslih v Pirniču se res ni treba bati za dotok vedno novih ljubiteljev gledališča, saj dela danes z mladimi že pet gledaliških mentorjev, razčlenjena gledališka vzgoja mladine ima tudi že desetletno tradicijo.

Izredne igralske kreacije

Gledališče absurda, kar vsekakor je Beckettov »Čakajoč na Godota«, odvrta direktno pristop do realnosti in razgalja vsa kršna mite; in v »Godotu« Beckett v resnici ne napravi nič drugega, kot da sooči mit odrešenja z drugim mitom — Godotom, ki nikoli ne pride. — Tako nas podučujejo teatrologi o razumevanju tega dela, a kakorkoli mi o takem delu razmišljamo, nekaj je prav zagotovo res. V tej vrsti igre pravega dialoga pravzaprav ni, monolog je glavna oblika dramskega govora. Tako igranje pa je izredno težka, a mikavna naloga.

Uprizoritev Beckettovega »Čakajoč na Godota« Prešernovega gledališča Kranj se je povzpela v solidni, a ponovljeni režiji Franceta Jamnika, do lepe harmonične predstave, v kateri pa so najbolj navdušili trije igralci:

izredna sta bila Tine Oman in Jože Vunšek kot nosilca glavnih vlog, pa Miha Krišelj, ki je naredil izreden vtis na gledalce s svojo masko, mimiko in dikcijo in za svoj monolog doživel aplavz na odprtem odru. Publika je pravzaprav proti pričakovanju sledila predstavi z izrednim zanimanjem.

Varianta »Matička«

Amatersko gledališče Slava Klavora Maribor, ki obstaja že trideset let, a ves čas dela brez lastnega odra, je v preteklosti pripravilo vrsto odličnih predstav, ki so zastopale slovenske amaterje na različnih festivalih. Letos je skupina pokazala svojo predstavitev Linhartove komedije »Ta veseli dan ali Matiček se ženi« v režiji Bojana Čebulja. Režija je gradila na nekakšni seksualni inačici uprizoritve te komedije, kar je bilo publiki všeč, kljub seksualnim zmešnjavam današnjega sveta pa gledališko vprašljivo. Igralci so sledili takšni zasnovi predstave. Posebej velja pohvaliti igro Andreja Strgarja kot barona, pa mlado igralko Vlasto Letonja za izredno sproščeno igro Nežike.

Za ugledališčenje premalo

Z izrednimi simpatijami so Bistričani sprejeli medse skupino KUD Prežihov Voranc Ravne na Koroškem. Glazute tu, fužine tam, to nas od nekdaj družijo, pravijo, danes pa tudi medsebojna gostovanja. Tokrat se je skupina predstavila s »Fužino«, uprizoritvijo šestih gledaliških prizorov, za katere je besedilo napisal Mitja Šipek. Podlaga za ta tekst so mu bili nekateri dokumenti, ki so bili razgrnjeni lani na simpoziju o Prežihovem Vorancu — Lovru Kuharju, ki je v letih med obema vojnama tudi sam delal v guštanjskih fužinah. Gre za pripoved o poti tamkajšnjih komunistov med obema vojnama. Dobra avtorjeva zamisel, zanimiv poizkus, ki pa je žal v smislu ugledališčenja ostal bolj za začetni poti, režijsko, mizanscensko, igralsko in govorno neizdelan.

Žal, saj imamo nekatere dramatizacije po delih Voranca, ki jih je napravil Šipek sam, in tudi ugledališčil »Svetneči Gašper«, »Judenburg«, v lepem spominu. Nemara pa se tokrat ni prvič po-

Linhartove plakete in zlate značke

Linhartovo plaketo, ki jo Združenje gledaliških skupin Slovenije podeljuje za dolgoletno ustvarjalno delo v gledališkem amaterizmu, so letos prejeli: ERNA USENIK iz Šentjakevskega gledališča Ljubljana za vrsto pomembnih igralskih kreacij in dolgoletno sodelovanje s tem gledališčem; FRANJA MAUKO iz KUD Frane Stupnik v Svecini za dolgoletno gledališko delo v tem majhnem kraju; ROMAN NOVELLI iz KUD Savlje-Kleče za dolgoletno delo na različnih področjih gledališkega ustvarjanja; ŠTEF POTOČNIK iz Ljubljane za velik prispevek k bogatjenju likovnega izraza različnih amaterskih gledaliških predstav.

Zlato Linhartovo značko za enkratne ustvarjalne uspehe pa so prejeli: EDO ELEŠINI, Postojna, za vlogo generala v Komediji »Komaj do srednjih vej«; MIHA KRIŠELJ, Kranj, za vlogo Luckyja v igri »Čakajoč na Godota«; TINE VARL, Maribor, za sceno in kostume v mladinski igri »Mala čarovnica«; FRANCI CEGNAR, Pirniče, za režijo igre »Iz take smo snovi kot kranjski komedijanti«; MATJAZ CEGNAR za lučne efekte v isti uprizoritvi; JOŽE KRANJC, Šmartno ob Paki, za vlogi profesorja in soproga v igri »Nekoč in danes«; BOGOMIR VERAS za režijo iste igre, soavtorstvo pri gledališkem besedilu in sceni; SLAVICA PEČNIK, LIJA MODRIJAN in PAVLA LETONJA za vloge treh učiteljic v isti igri skupine iz Šmartnega ob Paki.

kazalo, da režiser ne bi smel biti hkrati igralec glavne vloge, če naj bi iz parterja videl, bodisi šibkosti besedila bodisi to, kako mu predstava na odru v celoti ne funkcioniра.

Pravi gledališki dogodek

Pripravil nam ga je Oder treh herojev Pirniče KUD komandant Stane s predstavo Mirka Župančiča »Iz take smo snovi kot kranjski komedijanti.« Predstava, ki jo je režiser Franci Cagnar s skupino gradil studiozno dolge mesece, in ki ji je bil Župančičev tekst nemara bolj pretežva in okvir kot pa izhodišče, je nadgradila avtorja s svobodno ustvarjalno fantazijo. Posebna odlika predstave, ki jo je letošnji selektor Vladimir Kocjančič označil kot »simfonijo o življenju in umetnosti«, je bila tudi odrska luč Matjaža Cegnarja, ki je zelo impresivno osvetljevala vedno le eno izmed hkratnih prizorišč na odru in nam kdaj pa kdaj pričarala efekte, kot da gledamo filmsko predstavo. Igralsko briljanten je bil tudi nadarjeni Janez Škof v vlogi nekolicanj omejenega, čustveno do primarnosti pretanjenega fantiča. Kot gost v skupini je zaigrala tudi Zvezdana Mlakar, ki jo filmski gledalci poznamo iz Stigličevega filma Praznovanje pomladi. Predstavo je odlikoval tudi izreden odski govor, ki ga je z igralci oblikovala Ana Mlakar, profesorica na igralski akademiji. Celotnemu vtisu predstave je mnogo prispevala tudi razpoloženska glasba Boruta Turela. Res je sicer, da so Franci Cegnar, Janez Škof in Zvezdana Mlakar danes študenti akademije, toda izšli so in ustvarjajo med amaterji.

Tisto, kar je na letošnji zaključni prireditvi XXIII. srečanja gledaliških skupin Slovenije najbolj prišlo do izraza, kot značilnost sezone, so prav gotovo številne izredno uspele igralske kreacije. Druga značilnost pa je v tem, da so z amaterji večino predstav pripravili poklicni gledališčniki; velja predvsem za te, ki smo jih tudi videli v Slovenski Bistrici. Kakorkoli ima to svoje dobre plati (zlasti, če je tak režiser skupini tudi dalj časa hkrati gledališki mentor!), pa je letošnji opazni »zaton« amaterskih režiserjev le zaskrbljujoč. Predstave, ki so jih letos napravili amaterski režiserji — tako pripovedujejo — kažejo, da imajo precej težav z interpretacijo dramskih besedil, čeravno imajo pred poklicnimi režiserji druge prednosti: poznajo igralske sposobnosti amaterskih igralcev, drugače čutijo z družbenim okoljem, v katerem nastaja amaterska predstava. O teh in drugih vprašanih slovenskega gledališkega amaterizma bomo spregovorili prihodnjič, saj so nekatere ugotovitve posebne okrogle mize in skupščine Združenja gledaliških skupin Slovenije, ki sta bili pretekli teden tudi v Slovenski Bistrici, zelo pomembne. Amaterji ne dovolijo, da jim zmanjka novih spodbud!

Sonja Gašperšič

Sindikata na temo: Aktualne naloge na področju telesne kulture

Manj kot 2m² na prebivalca

Minuli četrtek je bilo v Ljubljani republiško posvetovanje o aktualnih nalogah na področju nadaljnjega razvoja telesne kulture. Posveta, ki ga je sklical republiški svet ZSS, so se udeležili organizatorji rekreacije in predstavniki komisij sindikalnih svetov, ki se ukvarjajo z aktivnim oddihom zaposlenih. Osnovni namen posveta je bil spregovoriti o najaktualnejših problemih na področju športne rekreacije in množičnosti, saj je le-teh v letošnjem stabilizacijskem letu še toliko več. Praksa namreč opozarja, da v mnogih delovnih organizacijah in drugod režejo na povsem napačnih koncih, da niso dobro razumeli stabilizacijskih prizadevanj. »Izhod moramo iskati v večji produktiv-

nosti, v kvalitetnejšem delu...«, je na posvetu opozoril Ivan Godec, sekretar sekretariata republiškega sveta ZSS. »Varčevanje pri rekreaciji, pri skrbi za delovnega človeka in podobnih stvarih pa zagotovo ne bo prineslo želenih rezultatov. Na stabilizacijo moramo gledati dolgoročno, kar pomeni, da morajo biti tudi naši ukrepi dolgoročni.«

Udeleženci posveta so soglasno ugotovili, da smo v minulih letih dosegli na telesnokulturnem področju veliko spodbudnega. Vsekakor šteje sem tudi stabilnejše financiranje te dejavnosti, kar pa seveda ne pomeni, da smo lahko s sedanjo materialno bazo zadovoljni. Med drugim ni prav, da ne spoštujemo

portoroških sklepov. Večina zbranih sredstev gre namreč še vedno za tekmovalni in vrhunski šport, čeprav bi morali polovico denarja oddvajati za množično dejavnost. Hudo narobe je tudi, da je športna dejavnost še vedno v veliki meri odvisna v Sloveniji od enkratnih oziroma občasnih dohodkov, kar sili k improvizacijam in kratkoročnim rešitvam.

Če za trenutek pozabimo na hud primanjkljaj strokovnih kadrov, ki nam v mnogih primerih onemogoča uresničevanje sicer skrbno in dobro zastavljenih nalog, ne moremo mimo tega, da se marsikaj lepega ustavi tudi pri hudem pomanjkanju športnih objektov. V Sloveniji smo si zastavili načrt, da bomo imeli do

konca tega srednjeročnega obdobja 6 do 7 kvadratnih metrov športnih površin na prebivalca. Žal pa je že danes, ko premoremo manj kot 2 kvadratna metra na prebivalca, več kot očitno, da zastavljenih načrtov v tako kratkem času ne bo moč uresničiti. Žal! Ob tem so udeleženci posveta tudi opozorili, da so še ti objekti, ki jih imamo, neracionalno izkoriščeni. Večina dneva so na voljo ljudem, ki se ukvarjajo s tekmovalnim športom, za rekreacijo in množično dejavnost pa so prosti le ob poznih večernih urah. S tem, kar je, s tako različnim vrednotenjem množične dejavnosti in lova za rezultati, vsekakor ne moremo biti zadovoljni.

Andrej Ulaga

Športne letne igre delavcev, učencev v gospodarstvu in upoko-jencev SOZD Mercator v Krškem in okoliških krajih so minile v znamenju množičnosti in v duhu tesnejšega navezovanja stikov med delavci, zaposlenimi v okviru te organizacije, na vseh koncih Slovenije in tudi v drugih republikah. Čeprav so se športniki borili za točke in zvrstitev nemara še bolj »zagrizeno« kot športniki na mnogih »pravih« tekmovaljih, vendarle niso pozabili, da rezultati v športnih tekmovaljih in uvrstitve na lestvicah niso najpomembnejše. Pomembnejše je nedvomno medsebojno spoznavanje, kajti kot nam je dejala Sonja Bastar, kolektivi, ki so med seboj ne poznajo, slabše sodelujejo in se težje dogovarjajo za uresničevanje sicer skupnih ciljev. Teh

imajo delavci Mercatorja veliko, med njimi pa seveda niso zgolj tisti gmotne narave. Zato ni čudno, da v Mercatorju delavci

načrtno združujejo sredstva tudi za rekreacijo in športno udejstvovanje in da ima vsaka delovna organizacija v okviru

SOZD močno »ekipo« animatorjev te dejavnosti.

Tekst in fotografija: B. Rugelj

Ob rob četrtemu evropskemu kongresu »ELRE« v Poznani (I.)

Kaj in kako v prostem času

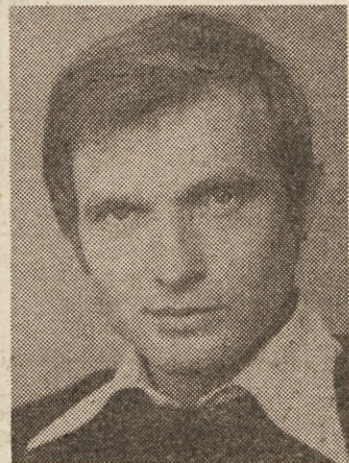
V drugi polovici aprila je bil v poljskem mestu Poznan četrti mednarodni kongres v okviru »ELRE«, ki je obravnaval problematiko prostega časa v sedanjem obdobju človekovega razvoja, življenja in dela.

»ELRA« v bistvu pomeni zvezo evropskih držav in narodov za prosti čas in rekreacijsko dejavnost, kjer je vidno tudi sodelovanje Jugoslavije, oziroma Slovenije.

Temeljna naloga organizacije, ki ima svoj sedež v Ženevi, je širjenje različnih organizacijskih in vsebinskih oblik ter metod dela za koristno izrabo prostega časa, brez katerega si v sedanji razvojni dinamiki ne moremo več predstavljati človekovega bivanja, delovanja in ustvarjanja.

Ker v zadnjem času posvečamo prostemu času vedno več pozornosti, podobna pa je usmeritev v drugih deželah, čeprav gre za različne družbenoekonomske sisteme in ureditve, naj o tem pomembnem dejavniku spregovorimo nekaj več.

Ponekod je že v praksi uveljavljeno spoznanje, da prosti čas ni le nasprotje delu in nima le takojšenega kompenzacijskega pomena za posameznika in družbo, marveč je njegova raz-

Piše: mgr. Herman Berčič

sežnost vsebinsko mnogo globlja in bolj bogata.

Naj ob tem povzamemo nekaj bistvenih misli znanega pedagoga dr. Rudija Lešnika, ki je na omenjenem kongresu govoril o prostem času kot o posameznikovih in družbenih vrednoti. Za našo samoupravno socialistično skupnost velja, da je prosti čas del združenega dela, kar pomeni, da je navedeni dejavnik sestavni del in ne nasprotje dela. V bistvu je prosti čas nadaljevanje dela, ki

je potreben človeku, da se polneje izraža, samouresničuje in interesno uveljavlja.

Tako pojmovanje prostega časa ima ugodne posledice tudi za prakso, ki vgrajuje prosti čas v združeno dejavnost človeka, v družbeno politiko, obenem pa opredeljuje prosti čas kot človekovo potrebo in družbeni interes.

To obenem pomeni, da brez prostega časa ni družbenega delovanja občanov, ni razvoja celovite osebnosti, ni kultiviranja in zdrave socializacije, kar nena- zadnje pomeni, da ni radosti, sreče in zadovoljstva.

Ob tem pa moramo dodati, da je tako mladega kot odraslega človeka treba usposobiti za življenje v prostem času, kot ga usposabljammo za opravljanje določenih del in nalog v neposredni proizvodnji ali na drugem delovnem torišču.

Za našo skupnost je to še posebej pomembno, saj naj bi zlasti v celodnevni šolah, krajevnih skupnostih, in drugod v celoti uveljavili koristno izrabo prostega časa.

Tako bomo bistveno pripomogli k demokratizaciji medsebojnih odnosov, ustvarjali ko-

munikacije in vključevali delovne ljudi in občane v družbenopolitično in kulturno delovanje ter v naše samoupravne tokove.

Ob taki osvetlitvi prostega časa se seveda postavlja vprašanje ponudbe, to je programske in organizacijske zasnove, ki naj bi zajemala spekter možnosti s kulturnega, telesnokulturnega oziroma športno-rekreacijskega, tehničnega in drugih področij.

Ob tem pa moramo omeniti odgovornost naše družbe pri oblikovanju politike prostega časa in vzgoje v družbi, kjer je treba slehernemu človeku pomagati in ga osvestiti, da bo razvil množico interesov in višje potrebe za koristno izrabo prostega časa in bogatejše ter polnejše življenje.

Pri tem je v ospredju pedagogika prostega časa, prav tako pa sta pomembni tudi področji, ki omenjeno problematiko obravnavata s psihološkega in sociološkega vidika. Posebno mesto pa zavzema tudi telesna kultura, oziroma športna rekreacija. Z vseh teh zornih kotov pa je bila tudi prikazana problematika prostega časa na omenjenem kongresu.

(Nadaljevanje prihodnjič)

Pred problemsko konferenco SZDL Slovenije

Nosilci planiranja morajo biti delovni ljudje

Nesporno je, da je bilo obdobje po 13. razširjeni seji predsedstva in izvršnega odbora republiške konference SZDL Slovenije leta 1973 za razvoj telesne kulture v naši republici zelo pomembno. Takrat sprejeta izhodišča so bila vodila za vsebinske in organizacijske spremembe v odnosih na področju telesne kulture ter kasnejši zakon o telesnokulturnih skupnostih in samoupravni sporazum o uresničevanju nekaterih pomembnih vprašanj nadaljnjega razvoja telesne kulture v SR Sloveniji. Pomembne rezultate smo zabeležili zlasti na področju samoupravne organiziranosti telesne kulture, v razvijanju množičnosti in kakovosti rasti posameznih športnih panog. Tako smo ustvarili začetne pogoje za njeno nadaljnjo samoupravno preobrazbo in neposredno povezovanje z združenim delom.

Osrednje vprašanje na področju telesne kulture ter skupna naloga vseh družbenopolitičnih dejavnikov, predvsem telesnokulturnih delavcev samih, je nadaljnja samoupravna preobrazba odnosov. Usmerjena in dobro organizirana družbena akcija mora zagotoviti, da bodo samoupravne interesne skupnosti za telesno kulturo zaživele v svoji ustavni vlogi in da bomo tudi na tem področju dosledno uveljavljali odnose svobodne menjave dela. Delovni ljudje in občani kot ustvarjalci sredstev in uporabniki morajo imeti odločujoč vpliv na oblikovanje telesnokulturnih programov, ki morajo, seveda v okviru dohodka, zadovoljevati njihove potrebe in interese. Zato je treba poglobljati demokratične metode delovanja, sporazumevanja in dogovarjanja tako prek samoupravnih interesnih skupnosti za telesno kulturo kot tudi v okviru telesnokulturnih organizacij, športnih društev in njihovih zvez od krajevnih skupnosti in občine, do republike in federacije.

Temeljni pogoj samoupravne preobrazbe na področju telesne kulture je dosledno uveljavljanje delegatskih odnosov. Delovanje in organiziranost telesnokulturne dejavnosti morata biti v celoti zasnovana na delegatskih razmerjih. Zato bo potrebno proučiti dosedanje samoupravno in delegatsko prakso ter ustvariti možnosti in pogoje, da bodo delegatski odnosi polno zaživel.

Svobodna in neposredna menjava dela je temelj materialne podlage za telesnokulturne dejavnosti. Programi nosilcev telesne kulture morajo biti usklajeni v okviru samoupravnih interesnih skupnosti za telesno kulturo. Tako bo mogoče preseči administrativno, proračunsko in nesistemsko urejanje materialnih in drugih potreb in problemov na tem področju. Prek samoupravnih interesnih skupnosti

in v njih je potrebno krepiti in zagotoviti odgovornost, da bodo sredstva resnično in namensko uporabljena za skupno dogovorjene programe.

Ker je telesnokulturna dejavnost neločljiva sestavina združenega dela, mora dobiti pomembno mesto v srednjeročnih razvojnih programih. Njeno usmeritev, razsežnost in vpetost v družbenoekonomski razvoj morajo opredeliti delovni ljudje v temeljnih planov na vseh ravneh. Pri tem je potrebno upoštevati objektivne možnosti tako, da bodo v ravnotežju z doseženimi in načrtovanimi možnostmi celotnega družbenoekonomskega razvoja. Razumljivo je, da mora biti načrtovanje potreb na področju telesne kulture usklajeno z drugimi družbenimi dejavnostmi kot so vzgoja in izobraževanje, zdravstvo, kultura itd.

Nosilci planiranja telesnokulturne dejavnosti so delovni ljudje v temeljnih organizacijah združenega dela in občani v krajevnih skupnostih. Zato morajo izhajati razvojni programi iz temeljev planov organizacij združenega dela in družbenopolitičnih skupnosti. Bolj zavzeto in odgovorno je potrebno ustvarjati pogoje, da se interesi in potrebe, ki jih na področju telesne kulture izražajo delavci v združenem delu, uresničujejo v krajevnih skupnostih kot temeljni interesni skupnosti.

Osrednja pozornost mora biti v srednjeročnih programih namenjena množičnosti, uveljavljanju načel svobodne menjave dela ter krepitvi materialne osnove telesne kulture. Z ustanavljanjem športno-rekreacijskih centrov za širša območja je potrebno zagotoviti organizirano samoupravno združevanje sredstev in dela z namenom, da povečamo število aktivnih in izboljšamo ponudbo. Programe športno-rekreacijske dejavnosti v telesnokulturnih organizacijah, društvih in centrih naj se v načelu sklene na ravni občine, zato naj bodo tekmovalni sistemi v njih oblikovani tako, da bodo vključevali širok krog ljudi in da bodo upoštevali racionalno izkoriščanje časa in sredstev.

Za izboljšanje materialne osnove telesne kulture je potrebno v interesnih skupnostih za telesno kulturo sprejeti prostorski plan izgradnje objektov ter skupaj z drugimi dejavniki sprejeti sodobne normative in standarde. Ker pa je glavna ovira hitrejšega razvoja na področju telesne kulture pomanjkanje strokovnih kadrov, je skupna prednostna naloga izgradnja sodobnega pedagoškega, raziskovalnega in strokovnega centra.

Ul.

Ob štirideseti obletnici tretje konference KP Slovenije

Revolucionarna izročila vgrajevati v današnje delo

Te dni smo s skromno proslavo zaznamovali štirideseto obletnico tretje konference slovenskih komunistov, ki je potekala v noči z 29. na 30. junij 1940 na Vinjah v okolici Domžal. Ko poudarjamo, da smo jo proslavili skromno, želimo opozoriti predvsem na dve: glede na domače in mednarodne okoliščine, v katerih je konferenca potekala, glede na njene temeljne opredelitve in glede na nadaljnji razvoj revolucionarnega gibanja, zasluži obletnica vso našo pozornost, toda prav z vidika aktualnih nalog in problemov smo s skromnostjo njene obeležitve pokazali, da je mogoče revolucionarna izročila negovati in vgrajevati v današnje delo tudi drugače, ne le z enkratnimi manifestacijami.

Kadar nanese beseda na tretjo konferenco KPS, se sprašujemo, kaj je njeno temeljno obeležje, kaj je tisto, kar ji daje mesto med pomembnimi mejniki v zgodovini revolucionarnega gibanja na Slovenskem. Zanesljivo imajo prav vsi tisti, ki vidijo njen pomen predvsem v tem, da so slovenski komunisti na konferenci v novih, bistveno spremenjenih notranjih in mednarodnih razmerah dokazali zvestobo množicam in njihovim demokratičnim, progresivnim prizadevanjem, ki so bila prav zaradi novonastalih okoliščin hudo ogrožena.

Jugoslovanski komunisti so že na splitskem plenumu CK KPJ, sredi leta 1935, torej še pred znamenitim sedmim kongresom Kominterne, ocenili nevarnost fašizma za demokracijo, mir in napredek in sklenili, da je mogoča uspešna obramba pred njim le z enotnim in nepopustljivim bojem vseh sil, ki so jim pri srcu te nenadomestljive vrednote. To spoznanje je moralo biti slovenskim komunistom zaradi nepo-

Tone Tomšič

Njegova življenjska pot se je pričela 9. 6. 1910. leta v Rojanu pri Trstu, od koder se je nato družina leta 1920. morala preseliti v Ljubljano zaradi očetovega sodelovanja v stavkovnem gibanju tržaškega proletariata.

Spoznanje, da v fašistični Italiji ni prostora za zavedne Slovence, je Toneta Tomšiča kmalu zbližalo z nacionalističnimi organizacijami, ki so imele v svojih programih geslo za osvoboditev Primorske izpod italijanskega jarma. Toda kot večina primorskih Slovencev, ki so iskali kruh v Jugoslaviji, je tudi Tomšič doživel globoko razočaranje, ko je spoznal izkoriščevalsko in zatiralno bistvo stare Jugoslavije. V njem dozorevajoče socialistične ideje so ga vedno bolj zbliževale z naprednimi srednješkolskimi društvi, ga privedle leta 1928 v Zvezo komunistične mladine Jugoslavije in že leta 1930 v Komunistično partijo Jugoslavije.

Že kot srednješolec si je Tomšič pridobil izredno priljubljenost in ugled med sovrstniki zaradi doslednosti v političnem prepričanju, iskrene človečnosti, odločnosti in smi-

sredne bližine fašistične grožnje toliko otipljivejše. Vsi jugoslovanski komunisti so ga zaznavali v obliki fašistične ideologije v starojugoslovanskem režimu. Odsevale pa so ga tudi že znane usmeritve pokrajinske konference slovenskih komunistov v Goričanih leta 1934 (kjer Josipa Broza prvič srečamo v Sloveniji v samem žarišču revolucionarnega dogajanja, kar se je potlej ponavljalo do leta 1940, zadnjič na Vinjah, saj so se v Titovi navzočnosti prav v Sloveniji odvijali najpomembnejši dogodki in se sprejemale najusodnejše odloči-

tve jugoslovanskih komunistov) in četrte konference KPJ istega leta v Ljubljani, ko je bilo vse partijsko delo podrejeno idejnemu, organizacijskemu in akcijskemu čiščenju in utrjevanju KPJ ter delovanju mobilizacijsko-učinkovitega revolucionarnega jedra med najširšimi delovnimi množicami in njihovimi različnimi organizacijami ter vsemi tistimi, ki so dojeli brezperspektivnost socialnih in nacionalnih razmer v domovini ter ogrožanja miru in svobode zlasti malih narodov v svetu.

Na ta vprašanja je presenet-

slava za organizacijsko dejavnost. Njegova organizacijska sposobnost pa se je še vidneje izrazila ob sodelovanju pri obnavljanju partijske organizacije, kateri je šestojanuarska diktatura zadala težke udarce in je bilo potrebno na novo postavljati organizacijsko mrežo ter obnavljati propagandno delo. Pri delu v ilegalni tehniki in pri urejanju Rdečega prapora, glasila Komunistične stranke Jugoslavije za Slovenijo, si je Tomšič pridobil dragocene tovrstne izkušnje.

Z vpisom na pravno fakul-

teto ljubljanske univerze jeseni 1930 se je pričela njegova široka revolucionarna dejavnost v študentskih društvih, ki jih je skušal iztrgati vplivu nazadnjaških strank, jih napredno usmerjati in združiti v enotno napredno fronto. Pri tem ni nikoli poznal osebnih obračunavanj, njegovo delovanje pa je bilo usmerjeno k enemu samemu cilju — boju za osvoboditev delovnega človeka. Temu cilju je podredil vse osebne težnje, bil skrajno strog do samega sebe, osebno pošten, tovariški do soljudi, kar je še po-

»... Zveza komunistov Jugoslavije je stalno razvijala sodelovanje s komunističnimi in delavskimi partijami ter naprednimi gibanji prav na takih temeljih. Izhajala je iz načel popolne samostojnosti in odgovornosti sleherne partije in gibanj pred lastnim delavskim razredom in ljudstvom. Vselej smo zagovarjali stališče, da razlike v pogledih, ki so izraz različnih razmer, v katerih delujejo posamezne partije in napredna gibanja, ne smejo motiti sodelovanja. Nasprotno, resnično enotnost je mogoče izoblikovati samo ob upoštevanju interesov in stališč sleherne partije in gibanja...«

Tito na X. kongresu ZKJ

Sklep

Da bo Komunistična stranka Slovenije kot sestavina celotne Komunistične stranke Jugoslavije mogla pod vodstvom Centralnega odbora KSJ in KI izvršiti v Sloveniji svojo nalogo prednje straže delavskega razreda in delovnega ljudstva, ji je v tem usodnem, odločilnem času poleg komunistične kritike in samokritike nujno potrebna stroga disciplina, budnost in enotnost v njenih lastnih vrstah. KSSI mora voditi odločen in neusmiljen boj proti vsem tujim, oportunističnim in škodljivim, protistrankinim elementom, ki bi hoteli razvodeniti njeno linijo razbiti njeno enotnost, omajati avtoriteto njenega vodstva in jo tako onespособiti za izvršitev njene zgodovinske naloge.

Julij 1940.

Komunistična stranka Slovenije

Zaključek resolucije III. konference KPS

ljivo jedrnat, a vendar izredno jasno, opozoril tudi ustanovni kongres KPS na Čebinah. Njim je vso pozornost posvečal Josip Broz Tito, ko je prevzel vodstvo jugoslovanskih komunistov in z najbolj prekaljenimi in zreli idejami demokratično — danes bi rekli kolektivno — snoval daljnosežne odločitve. In ves čas se je v delovanju naših komunistov razodevala ta skrb za množice, borba za njihove temeljne potrebe, ne le dolgoročne, marveč tudi vsakodnevne. Tudi to nam dokazuje duh tretje konference KPS.

Upoštevaajoč dovršena dejstva v mednarodnih odnosih, ko se je svet, zlasti seveda Evropa, tako ostro razdelil v tabore, ki so delali račune na rovaš malih narodov in drug drugemu popuščali na račun ideoloških in političnih konceptov ter se nazadnje zapletli v vojni spopad prav zaradi

svojih kombinacij, je bila izbira poti za slovenski narod skoraj nemogoča. Njegova buržoazija pa se ni menila za »narodov blagor«, marveč je v skladu s svojimi ozkimi koristmi omahovala med fašističnim in »zahodnodemokratičnim« taborom, neupoštevaje, da oba želita slovenski narod, enako kot vse druge jugoslovanske narode, pahiti v vojno vihar, seveda za svojo korist. Boj proti takšnim avanturam in pretečim vojnim grozotam je za slovenske komuniste objektivno pomenil še bolj utrjevanje enotnosti množic in zahtevati izboljšanje socialnih in političnih razmer v domovini in se nasloniti na Sovjetsko zvezo, v kateri niso videli le domovine socializma, marveč tudi jamstvo miru, jamstvo proti grozeči vojni. Na ta način so si prejkone tolmačili tudi njeno sklenitev nenapadnega pakta z Nemčijo, četudi je poznejše ravnanje Sovjetske zveze, zlasti v primeru Finske, tudi jugoslovanske komuniste postavljalo pred globoke dileme.

Doslednost glede osnovnih ciljev, to je enotna in idejno čista partijska organizacija v boju za izboljšanje socialnih razmer, položaja posameznih narodnih skupnosti in političnega režima, boj za enotnost vseh demokratičnih sil v obrambi pred grožnjami fašizma in naslonitev na prvo deželo socializma, torej vztrajanje na utrjeni strategiji in uporaba gibčne taktike, le to je našim komunistom omogočilo prebroditi dileme časa, naprej graditi ljudsko frontno gibanje in se uspešno pripravljati na usodne dni. Pred njimi si niso zatiskali oči. To je pokazala tudi peta državna konferenca KPJ, oktobra istega leta v Zagrebu. V okvir priprav nanjo je pravzaprav sodila tudi 3. konferenca slovenskih komunistov. Martin Ivanič

Kronološki pregled

9-10. junij 1935: CK KPJ je na plenumu v Splitu obravnaval nevarnost fašizma in njegov vpliv na režim v kraljevini Jugoslaviji. Jugoslovanski komunisti so ocenili, da je fašizem glavni sovražnik delavskega razreda in demokratičnih družbenih sil ter progresivnih teženj. Sklenili so, da bodo za boj proti njemu organizirali protifašistično ljudsko fronto, katere borbena jedro bo tvoril proletarijat. Podobna stališča je glede fašizma sprejela Kominternna na 7. kongresu, ki je bil čez dva meseca.

9. junij 1945: Predsedstvo AVNOJ je sprejelo zakon o zaplembi imovine in o izvršitvi zaplembe. Z zakonom je premoženje nemškega rajha in oseb nemške narodnosti ter vseh vojnih zločincev ali njihovih sodelavcev brez odškodnine prišlo v fond državne lastnine.

10. junij 1940: Fašistična Italija je napovedala vojno Franciji in Veliki Britaniji.

11. — 12. junij 1935: Delavci tekstilne tovarne Zelenka v Mariboru so stopili v stavko, da bi dosegli zvišanje mezd. Okoli 500 delavcev je s 24-urno stavko izsililo zvišanje mezd za okoli 8 odstotkov in obljubo nove kolektivne pogodbe.

13. junij 1920: Na shodu okrog tisoč delavcev v Kamniku, ki ga je organizirala tamkajšnja organizacija Socialistične delavske stranke Jugoslavije (komunistov), so razvili delavski prapor. Istega dne je bil v Unionu v Ljubljani velik shod ljubljanskih železničarjev, ki so razpravljali o svojem položaju ter političnih in strokovnih akcijah.

14. junij 1925: Po industrijskih središčih Slovenije so bili protestni shodi, ki so jih proti obdavljenju delavstva in socialni ogroženosti revnih slojev organizirale sindikalne organizacije.

14. junij 1940: Nemška vojska je okupirala Pariz. Francija je 22. junija 1940 v Compiègneu podpisala premirje z Nemčijo, čez dva dni pa še z Italijo.

15. junij 1940: Sovjetske čete so zaključile okupacijo Litve.

Vida Deželak

Ugotovitve s posveta o detaširanih obratih (I.)

Naše združeno delo na tujih tleh

Investicijska in druga gospodarska dejavnost naših OZD v tujini postaja vse pomembnejša, ker prispeva k reševanju plačilno-bilančnih problemov (v letu 1979 več kot ena milijarda dolarjev čistega deviznega priliva v SFRJ), omogoča razširjanje proizvodnje in uveljavljanje na tujih tržiščih, pospešuje transfer znanja in tehnologije, itd. Prispeva tudi k uveljavljanju našega samoupravnega združenega dela v tujini, ker na ta način delavci v naših OZD prihajajo v neposreden stik z delavci v drugih deželah. Razširjanje te dejavnosti je pomembno tudi za uveljavljanje novega mednarodnega gospodarskega reda ter za utrjevanje sodelovanja SFRJ z drugimi deželami v razvoju in neuvrščeni deželah.

V razpravi je ugotovljeno, da prepočasi in le v manjši meri izkoriščamo možnosti in prednosti, ki jih ponujajo investicijske in druge dejavnosti. Vzroki so tudi v premajhni podpori s strani družbene skupnosti, v enostranski in kratkoročni usmeritvi ter v zastarelosti zakonodaje, ki ne upošteva številnih posebnosti te dejavnosti. V sistemskih predpisih in instrumentih ekonomske politike ta dejavnost ni izenačena z blagovnim izvozom. Upošteva se le neto devizni priliv, ne pa dejanski devizni učinek. Neustrezno je urejeno vprašanje izvozne stimulacije. OZD ne smejo upoštevati lastnih, že davno plačanih in delno že izrabljenih strojev. Samoupravna interesa skupnost za ekonomske odnose s tujino ne kaže pravega razumevanja za to vrsto izvoza. Ni dovolj bančnih sredstev za kreditiranje dolgoročnega nastopanja v tujini. Ni še ustrezno rešeno vprašanje pokrivanja tveganj, ki so vezani na to dejavnost, zlasti v primerih, ko se le-ta izvaja v deželah v razvoju.

Investicijska in druga dejavnost v tujini nima ustreznega mesta v dogovorih o temeljih družbenih planov, pogosto pa niti v planih posameznih OZD. Manjka predvsem jasna in dolgoročnejsa usmeritev posameznih družbenopolitičnih skupnosti in tudi samih OZD in njihovih združenj. Med OZD, ki izvajajo del svoje dejavnosti v tujini, ni prave in kvalitetne dohodkovne povezanosti. Razen v nekaterih redkih primerih še vedno prevladujejo pogodbeni odnosi in samostojno ter nepovezano nastopanje posameznih OZD. V večini primerov OZD še vedno nastopajo parcialno, ne pa s kompleksnimi programi in inženiringi, zlasti v deželah v razvoju. Premajhen je tudi delež lastnega znanja in tehnologije v celotni dejavnosti, oziroma še vedno

prevladuje »izvoz« ročnega, nekvalificiranega živega dela. V obratih slovenskih OZD v tujini v glavnem delajo naši delavci, oziroma je premajhno angažiranje delavcev iz dežel, v katerih so ti obrati.

Pereč je tudi problem neenakih pogojev OZD iz posameznih republik pri nastopanju v tujini. V SR Srbiji je mogoč uvoz rabljene opreme z gradbišč v tujini, v SR Sloveniji predstavlja to resen problem. V SR Sloveniji se delavcem, ki delajo v tujini, osebni dohodki izplačujejo v celoti v tuji valuti, v SR Srbiji le del v devizah, del pa v dinarjih. V osnutku novega zakona o izvajanju investicijskih del v tujini je predvideno, naj se republike in pokrajine dogovorijo o višini stimulacije za ta dela. Lahko se zgodi, kot je bilo poudarjeno v razpravi, da se za isto vrsto del v posameznih republikah predvidijo različne višine stimulacij itd. V zvezi s tem je bilo poudarjeno, da bo treba enotno za SFRJ urediti pogoje za izvajanje investicijskih del v tujini.

V zadnjem času se hitro slabša konkurenčna sposobnost naših OZD, ki izvajajo investicijska dela v tujini. Splošni pogoji gospodarjenja se hitro slabšajo, tuji konkurenti pa v vse večji meri zaposlujejo lokalno ceneno delovno silo. Začele so se pojavljati tudi dumpinške cene. Zaradi vsega tega rentabilnost pada in se zožujejo možnosti za sklenitev in realizacijo novih poslov.

Kadrovanje, kadrovska politika in izobraževanje

V vseh OZD, ki izvajajo del svoje dejavnosti v tujini, je v večji ali manjši meri prisoten problem kadrovanja in strokovnega ter družbenopolitičnega usposabljanja delavcev za delo v obratih v tujini. V večini primerov je to prepuščeno stihiji in posameznim službam oziroma ozkim krogom poslovočnih delavcev. Na delo v obrate v tujini odhajajo v glavnem nekvalificirani ali priučeni delavci ter delavci za neposredna vodstvena in strokovna opravila. Zelo redko gredo tudi delavci, ki bi bili usposobljeni za organiziranje družbenopolitične, kulturno prosvetne in rekreacijske aktivnosti, ki bi bili bolj seznanjeni z vsebino samoupravnih družbenoekonomskih odnosov. Premajhno skrb posvečajo strokovnemu izobraževanju delavcev v času dela in bivanja v tujini. Prihaja do pojavov privatizacije kadrovske politike. Ne upoštevajo družbenega dogovora o obvezni rotaciji delavcev oziroma njihovo

»... Razumljivo je, da delavec ne more kot posameznik uresničiti svoje neodtujljive pravice, da odloča o svojem delu in njegovih rezultatih, marveč samo skupaj z drugimi delavci v združenem delu. Temeljna oblika tega združevanja je temeljna organizacija združenega dela, v kateri sleherni delavec enakopravno z drugimi delavci neposredno upravlja s svojim delom in sredstvi družbene reprodukcije ter odloča o dohodku kot skupnem rezultatu združenega dela. Takšen položaj delavca v temeljni organizaciji je prav tisto, kar naj prepreči, da bi si kdorkoli prilastil njegove pravice...«

Tito na X. kongresu ZKJ

vemu povratku v domovino po štirih letih dela v tujini. Ta problem se predvsem pojavlja pri vodstvenih in strokovnih delavcih, ki delajo v razvitih zahodnih deželah (konkretno v ZR Nemčiji), medtem ko se glede dela v nerazvitih deželah pojavlja nasprotno. V splošnem manjka usposobljenih delavcev za delo v obratih v tujini. Velika je tudi fluktuacija, zlasti v gradbeništvu.

V zadnjem času v »Hidromontaži« in PS »Rudis« organizirano pripravljajo in usposabljaajo delavce za delo v tujini in skrbe za njihovo splošno in strokovno izobraževanje. V »Hidromontaži« v začetku vsakega leta objavijo interni razpis o potrebnem številu delavcev in vrsti del, ki jih bodo v tekočem ali naslednjem letu izvajali v tujini. O usposobljenosti in primernosti delavcev, ki se prijavijo na ta razpis, razpravljajo družbenopolitične organizacije in za vsakega posebej dajejo svoje mnenje. Na podlagi takšne odprte in tovariške razprave potem v ustreznih samoupravnih organih določijo delavce za delo v posameznih obratih v tujini, ti pa se lahko na organiziran način tudi pripravijo zanj. Seznanijo jih s pogoji dela in bivanja v tujini, z nalogami, pravicami in dolžnostmi, običaji in težavami v posameznih deželah. Odkar se delavci tako pripravljajo za delo v tujini, v »Hidromontaži« nimajo nobenih posebnih težav ali konfliktov celo pri delavcih, ki delajo na gradbiščih, ki so zelo oddaljena od urbanih centrov.

Pripravi in izobraževanju delavcev v svojih obratih v tujini posveča vso pozornost tudi »Rudis«, ki je v ZR Nemčiji odprl poseben šolski center, v katerem se delavci ob delu izobražujejo za različne kvalifikacije. Nudijo jim možnost, da končajo osnovno šolo in se usposabljaajo tudi na srednješolski in višješolski stopnji. Do pred tremi leti je bilo v Rudisovih obratih 50 odstotkov takih z nepopolno osnovno šolo ter več kot 80 odstotkov nekvalificiranih delavcev. Lani je osnovno šolo končalo 200 delavcev, trenutno pa jih okoli 400 obiskuje osnovnošolski pouk. V PS »Rudis« se trudijo, da bi se delavci iz dela v tujini vrnili vsaj s končano osnovno šolo. Doslej je več kot 80 delavcev končalo tehniške rudarske šole, mnogi pa so se izučili za razne druge poklice.

Napore in usmeritev »Hidromontaže« in PS »Rudis« so udeleženci posvetovanja izredno pozitivno ocenili in poudarili, da jih je vredno posnemati.

Pogoji za delo in življenje delavcev v obratih v tujini

V zadnjih letih so se osnovni pogoji za delo in življenje delavcev v obratih v tujini izboljšali. V večini obratov so dokaj dobro rešili vprašanje bivalnih prostorov, prehrane in neposredne zdravstvene zaščite. Vendar delavci v večini primerov še nimajo odločilnega vpliva na urejanje pogojev svojega dela in življenja, ker je za večino še vedno osnovni motiv zaslužek in se ne zavedajo dovolj vseh svojih pravic, dolžnosti in obveznosti. Niso se še osvobodili meznega odnosa in meznice miselnosti, na osebni dohodek gledajo kot na plačo ne pa kot nagrado za svoj delovni prispevek skupnemu dohodku svoje delovne enote oziroma TOZD. Odtujeni so od samoupravljanja, od svoje TOZD in domovine, ponekod tudi osamljeni, zlasti v zapuščenih oddaljenih krajih.

V prostem času delavci v večini obratov ne vedo, kaj bi počeli, ker ni nikogar, ki bi se sistematično ukvarjal z organiziranjem družbenopolitične, zabavne ter športno rekreacijske dejavnosti, pri kateri bi lahko sodelovali vsi delavci. Razni kulturno prosvetni ansamblji iz domovine, ki občasno obiskujejo posamezne dežele, obiskujejo le zdomce, ne pa tudi delavcev v detaširanih obratih. Družbenopolitične organizacije OZD v domovini ne namenijo dovolj pozornosti za organiziranje različnih dejavnosti v prostem času za delavce v tujini.

Ta problem so nekatere OZD v zadnjem času začele sistematičneje in bolj organizirano reševati tudi z ustanavljanjem klubov za svoje delavce v tujini, njihovim vključevanjem v klube in društva naših delavcev na začasnem delu pri tujih delodajalcih, zagotavljanjem videokaset, organiziranjem kulturno zabavnih prireditev, pošiljanjem tiska in revij itd.

Nadaljevanje prihodnjic

Nagradna križanka št. 18

Rešitve pošljite do 25. junija 1980 na naslov: DELAVSKA ENOTNOST Ljubljana, Dalmatinova 4, s pripisom na ovojnici: NAGRADNA KRIŽANKA ŠT. 18. Nagrade so 300, 200 in 150 dinarjev.

Rešitev nagradne križanke št. 16

SMEDEREVO, OBOA, EAK, TELEVIZIJSKI DNEVNIK, ATEK, MOŠEJA, MOLIERE, ROGAČ, TI, OM, AR, INANA, ENAKOPRAVNOST, NINA, IRANIST, LE, ILO, AM, TIRI, ARE, MILADIN, RIK, RIKO DEBENJAK, NI, NJORKA, RITEM, ANORAK, AAC-HEN, ARAKS, ANERA.

Izrebani reševalci nagradne križanke št. 16

1. nagrada 300 din: Ivo Kumer, 64000 Kranj, Vodopivčeva 19; 2. nagrada 200 din: Marjeta Gutnik, 61113 Ljubljana, Topniška 70; 3. nagrada 150 din: Aleš Kokot, 63304 Tabor, Tabor 23.

Nagrade bomo poslali po pošti.

DE	NADLISEC, TOLSTI KOREN	GRŠKA FILMSKA IGRALKA	SMEŠNA RISBA	VRSTA RAZSTRE-LIVA	FIZIK. ENOTA ZA DELO	SREDIŠČE VRTENJA	SESTAVIL: R. N.	SOVJ. ŠAH VELE MOJSTER (PAUL)	UGLAJENO VEDENJE	DEL ŽIVAL-SKEGA TELESA	STROKOV-NJAK, SPE-CIALIST	SPLIT	REKA V ROMUNIJI, PRITOK DONAVE	RAZV. STA-DIJ POVZ-ROČITELJA MALARIJE	NIKO MATUL	AMERIŠKA DENARNA ENOTA	GR. ČRKA	BEOGR. HU-MORISTIČNI PISATELJ	OZEK KOS BLAGA
NASLOV JAPONSKE-GA CESARJA							DOPI-SOVALEC												
EDEN OD DUMASOVH MUŠKE-TIRJEV							ELEKTR. POGONSKI STROJ												
KRUTI RIMSKE CESAR						SPRETNOST	VRSTA BLAGA					UČENJE CASOVNE ENOTE			VULKANSKI IZMECEK TOLSTOJEV JUNAK				
DELAVEC NAJET ZA VSAK DAN POSEBEJ							EDVARD KARDELJ			PROTIN IGRALEC NA GUSLE							ANA KARIĆ AVSTRIJSKI KOMPONIST (GOTTFRIED)		
NAŠE NAJ-VEČJE PRI-STANIŠČE					AM. KEMI-K. NOBELOVEC		ANTON ASKERC						DIKTAT NAJET AVTO Z VOZNIKOM						NESMISEL NOROST
RUDNO GOROVJE V ZDA							MARI-B IGRALEC (VOLODJA)	SEČEVOD	EMIL ADAMIĆ								HRVATSKI PETROL		
JEZ				VERZNA STOPICA SOMBOR								GR. BOGI-NJA NESREČE BANJA					NAR. OSVO-BODILNA BORBA IGO GRUDEN		
OZNAKA PRI ŠTEVILCE-NJU SKLADB					AM. FILMSKI IGRALEC		UPTON SINCLAIR			KAREL KLANČNIK NATRIJ			IT. PISA-TELJ (IPPOLITO) TANTAL						
FR. LEKSI-KOGRAFSKA ZALOZBA								LECJE BREZ ASTI-GMATIZMA											
STAROŽID. KRALJ				NEKD. MERA ZA ŽITO, KOREC					KOTNA MERA							DE	KARLOVAC		

Delavska enotnost, glasilo Zveze sindikatov Slovenije. Izdaja ČGP Delo. TOZD Delavska enotnost. List je bil ustanovljen 20. novembra 1942. leta. List urejajo: Andrej Agnič, Ciril Brajer, Dušan Gačnik (glavni urednik in direktor). Sonja Gašperšič, Marjan Horvat, Damjan Križnik, Ivo Kuljaj, Rafael Lindič (tehnični urednik), Boris Rugelj, Sonja Seljak (redaktorica), Janez Sever, Igo Tratnik, Andrej

Ulag in Janez Voljč, Majda Žlender (odgovorna urednica). Založniški svet Delavske enotnosti — predsednik: Miran Potrč; člani: Tilka Blaha, Silva Bočaj, Urška Cvetko, Janez Čebulj, Majda Emeršič, Slavko Grčar, Janez Korošec. Edo Lenarčič, Mira Maljuna, Jože Ogrizek, Boštjan Pirc, Janko Sedonja. Vlado Šlamberger, Jože Varl. Naslov uredništva in uprave: Ljubljana, Dalmatinova

ulica 4, poštni predal 313-VI; naročniški oddelek tel.: 310-033 int. 278. Uredništvo tel.: 316-672, 323-554 in 316-695; Knjigarna DE Ljubljana, Tavcarjeva 5, tel.: 312-691. Račun pri SDK Ljubljana, št. 50100-603-41502. Posamezna številka stane 7,00 din, letna naročnina je 357,00 din. Rokopisov ne vračamo. Poštnina plačana v gotovini. Tisk »Ljudska pravica« Ljubljana.

Obisk za odrom folklorne skupine Tine Rožanc

Pritegne in drži za vedno

Železničarsko kulturno umetniško društvo Tine Rožanc šteje letos 60 let, njegova amaterska folklorna skupina pa pol manj. Zdaj pleše v njej nekaj več kot 50 deklet in fantov, spremlja pa jih 19 glasbenikov.

Približno polovica jih je iz dijaških in študentovskih vrst, ostali pa so zaposleni. Kljub vsem svojim obveznostim posvetijo plesu toliko časa in resnosti, da so dosegli za ljubitelje zavidljivo umetniško raven. Potrjujejo jo s kakovostno izvedbo zahtevnih koreografij, izvrstno glasbeno spremljavo, za kar gre hvala predvsem poletu vseh članov skupine.

V bogatem programu »Rožancev« se vrste številni slovenski plesi, ponašajo pa se tudi z izborom plesov in pesmi vseh jugoslovanskih narodov in narodnosti. K temu seveda sodijo izvirne narodne noše, katere člani (predvsem članice) sami skrbno vzdržujejo.

Domovino so prepotovali podolgem in počez, ploskali so jim na festivalih, proslavah, prireditvah v delovnih organizacijah, navdušili so brigadirje... Lepo je poslušati, kako znajo naše dragoceno narodno bogastvo prav tako ceniti tudi tujci. Navdušeno so jih sprejeli na Madžarskem, Poljskem, v Italiji, Avstriji, Nemčiji, Franciji, Angliji, Izraelu, na Nizozemskem. Navdušen je se ne kaže le v burnem ploskanju, dokazujejo ga vedno nova in nova vabila na gostovanja in mednarodne festivale.

Lepo je ponesti v svet bogato izročilo naših narodov, lepe pa so tudi tesne prijateljske vezi, ki so jih člani skupine navezali povsod, kjer so gostovali. Tudi v tem je dobljen delež poslanstva folklorne skupine Tine Rožanc.

Poleg številnih pohvalnih strokovnih ocen za umetniško vrednost, pohval in priznanj za vzgojo mladih ljudi in usmerjanje k vrednotam narodnega bogastva, so ob tridesetletnici sprejeli najvišje priznanje jugoslovanskih železničarjev, nagrado 15. april. Vrh priznanj je odlikovanje predsednika Tita, red za slug za narod s srebrno zvezdo.

Kako lahko se zavrti par, kako veselo udari škorenj ob podnico in prešeren vrisk mladih plesalcev privzdigne pete občinstvu. Razkošno pisane so narodne noše, vse je polno barv, petja, radosti in poleta...

Skope so besede za vtis gledalca nastopa folklorne skupine. Še bolj so skope za tiste, ki pokuka za oder. Rožance smo obiskali na vajah in skoraj bi zaprli vrata in šli iskati drugam. Kot bi prišli na trening telovadne reprezentance. Ure in ure žrtvujejo mladi plesalci napornim vajah, telovadbi, kondiciji. Sele dobro izurjeno telo je kos vrhunskim plesnim dosežkom. Tudi za 30 let je več kot 800 nastopov, številne turneje in festivali lepa bera. Kilometrov teka, počepov, vaj, učenja in izpopolnjevanja plesnih korakov pa tako ni nihče štel.

Tehnični vodja Rožancev, Polona Ovsenk, je vajo, ki jo je vodila, zapustila pošteno zadihana. Zaposlena je v Ljubljanski banki, v skupini pa je plesala deset let:

»Kar prav je, da ste nas obiskali na vaji. Le tu je videti, ko

liko znoja terja navidez tako lahkoten plesni korak. Sama sem to okušala deset let, ko pa sem si zlomila nogo, so mi zaupali tehnično vodstvo. No ja, znoja je tudi zdaj še kar dovolj, pa kaj, ko človeku pride ples v kri in se ga ne znebi kar tako.

Dovolj o znoju in naporu! Če bi bilo to glavno, bi nas kaj malo ostalo. Bolje je govoriti o zagnanosti, veselju, ki ga ima človek, ko se nekaj nauči, nekaj doseže. In poslanstvo tega dela tudi ni fraza. Preveliko je bogastvo narodnega izročila, da bi smelo zamreti. Skupina ga neguje in širi in tako delo je res zadovoljstvo.

Potem pa skupina sama — vsi smo prijatelji, tako ali drugače navezani drug na drugega. Sestajamo se tudi, kadar ni vaj. Kot bi ne bili že tako kar naprej skupaj, na vajah, nastopih, potovanjih. Tudi potovanja sodijo v lepe strani našega dela. Kaj je lepšega za mladega človeka, kot da spoznava svet, mladino drugih dežel. In strokovne prednosti, ko spoznavamo tujo folkloro. Najbolj nas je navdušila skupina iz Mehike, pravi prijatelji smo postali...

»Kaj bi te ne navdušili, ko so ti pa v Belgiji prišli zaigrati podoknico za rojstni dan«, se je nasmejala Alenka Brečelnik, ki se je pridružila pomenku. Če smo ga hoteli nadaljevati, smo se morali preseliti v klubske prostore skupine. Telovadbe je bilo namreč konec in začel se je ples. Spremljalo ga je petje, ki je preglasilo vsako besedo. Nam se je zdelo kar ubrano, Alenka pa se je spet zasmejala:

»Pri folklori je že tako; bolj vpiješ, večji je učinek. No ja, če smo še malo resni; vsak plesalec mora biti kar soliden pevec, to je tudi pomemben del avdicije pri sprejemu novih članov. Učim na osnovni šoli in tako sem že tam dobila prve pevске osnove. Tudi balet sem že prej plesala; pa me je sošolec, ki je bil pri Rožancih tamburaš, pregovoril, da sem presedlala. Sedem let je tega in nikoli mi ni bilo žal. Ta skupina je pač taka, da te takoj priklene in ne izpusti tudi potem, ko s plesom prenehaš. V temle klubu se zbiramo po vajah in vedno je z nami več starejših članov, ki so nehalno plesati že pred leti.«

Še nekaj besed o klubu. Hkrati s prostori za vajo jim ga je odstopil pokrovitelj, Železniško gospodarstvo Ljubljana. Uredili pa so ga sami in to prav prijetno, s prostovoljnimi delom seveda. Služi jim za delovna in prijateljska srečanja, na katera vabijo tudi člane drugih folklornih skupin.

»Prav veselo je v našem klubu — in sploh je pri nas vedno veselo,« je nadaljevala Alenka. To nas poleg ljubezni do plesa tudi tako močno veže na skupino. Naporno je že, tudi v službah imamo včasih težave zaradi turnej. Že res, da nas večina žrtvuje ves redni dopust, pa še se zgodi, da nekaj dni zmanjka. Pa kaj bi, saj v glavnem nas kar razumejo, ko pa naši uspehi dokazujejo, da se ne gremo le veselice. Delo jemljemo resno in odgovorno.«

Tudi Alenka ima gostovanja po svetu v lepem spominu:

»Ko pa spoznaš toliko ljudi in pridobiš toliko prijateljev! Menda se res z Mehicani še najbolj razumemo. Ko so v Angliji našim fantom posodili svoje noše, jih kar spoznati nismo mogle, tako so bili čedni. Mehicani pa so oblekli makedonske noše in v povorki ponesli jugo-

slovansko zastavo, ko smo se zbrali na poslovnem večeru folklornih skupin.«

»Ja, ta dekleta pa kar naprej o Mehicanih,« se nam je pridružil še Janez Tesner, uslužbenec v Ljubljanski banki. »Saj so res »fejst« fantje, smo pa nasploh z vsemi skupinami dobri prijatelji. To je največ, kar odneseš od potovanj. Vendar bi mlad človek lahko videl prav toliko sveta na kaj lažji način — nekaj je pač v tej folklori, kar te pritegne in drži menda kar za vedno.«

Ciril Brajer

Z znanjem in barvitostjo so pred dvema letoma navdušili Švicarje

Sindikalnim organizacijam in samoupravnim organom

ZNAČKE OB JUBILEJU SAMOUPRAVLJANJA

V serijah so tudi značke z likom tovariša Tita

NOVO: SERIJA Z 42 ZNAČKAMI V VSEH JEZIKIH NARODOV IN NARODNOSTI JUGOSLAVIJE

V kompletu je po 6 zlatih, srebrnih in bronastih značk z likom tovariša Tita (skupaj 18), po 6 zlatih, srebrnih in bronastih značk s peterokrako zvezdo — simbolom samoupravljanja (skupaj 18) in 6 značk — rdečih s peterokrako zvezdo, simbolom samoupravljanja.

Zaradi velikega zanimanja za značke ob 30-letnici samoupravljanja, v dveh kompletih s 4 in 6 značkami (z likom tovariša Tita in peterokrako zvezdo, simbolom samoupravljanja), smo se odločili, da ponudimo osnovnim sindikalnim organizacijam in samoupravnim organom še komplete z 42 značkami v vseh jezikih narodov in narodnosti Jugoslavije.

Pri naročilu kompletov z 42 značkami imajo do 27. junija 1980 prednost osnovne sindikalne organizacije in samoupravni organi, ki lahko omenjene komplete podarijo najzaslužnejšim sindikalnim aktivistom in samoupravljavcem.

Po 27. juniju bomo dali komplete z 42 značkami v prosto prodajo.

CENA KOMPLETA Z 42 ZNAČKAMI JE 850 DINARJEV.

Sporočamo tudi, da imamo na zalogi še posamezne značke — rdeče, simbol samoupravljanja po 20 dinarjev, ter komplete s 4 in 6 značkami po 80 oziroma 150 dinarjev za komplet.

»Vsi smo prijatelji,« pravi Polona Ovsenk

Alenka Brečelnik dokazuje, da je pri Rožancih vedno veselo

Janez Tesner se je folklori zapisal z vsem srcem

Posamezne značke in komplete vam bomo poslali po pošti, in sicer po vrstnem redu prispelih naročil. Naročniki iz Ljubljane lahko posamezne značke in komplete dvignejo v knjigarni Delavske enotnosti, Ljubljana, Tavčarjeva 5.

Izdela vo značk z likom tovariša Tita in napisom »Josip Broz Tito — 30 let samoupravljanja« v reliefni izvedbi — delo akademskega kiparja Vlada Herljevića iz Zagreba, je odobril Zvezni sekretariat za pravosodje in

organizacijo zvezne uprave št. 04/5-336/1-180-02, z dne 10. marca 1980, v skladu z zakonom o uporabi lika in imena predsednika republike Josipa Broza Tita.

NAROČILNICA

Pri ČGP Delo — TOZD DELAVSKA ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročamo naslednje značke — komplet z likom tovariša Tita in s simbolom samoupravljanja:

- 1. posameznih značk — simbol samoupravljanja po 20 din
- 2. kompletov s 4 značkami po 80 din za komplet
- 3. kompletov s 6 značkami po 150 din za komplet
- 4. kompletov s po 42 značkami po 850 din za komplet

Naslov naročnika

Račun bomo poravnali v zakonitem roku.

Datum 1980

Žig

Podpis naročnika